

Analýza role vyššího odborného vzdělávání

zdravotnická oblast



OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	5
1 KLÍČOVÁ AKTIVITA 7	6
1.1 Zadání projektu	6
1.2 Řešitelé klíčové aktivity 7	7
1.3 Realizace klíčové aktivity 7, dílčí aktivita 1	8
2 ANALÝZA SOUČASNÉHO VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR	10
2.1 Charakteristika vyššího odborného vzdělávání	10
2.2 Stav současných struktur, kapacit a oborového zaměření vyšších odborných škol	11
2.3 Analýza VOŠ zdravotnických	14
2.3.1 Počet VOŠ zdravotnických a jejich velikost	14
2.3.2 Vývoj počtu studentů VOŠ zdravotnických	17
2.3.3 Předčasné ukončování studia vyšší odborné školy	19
2.3.4 Postavení VOŠZ z pohledu koexistence se střední školou	22
2.3.5 Spolupráce VOŠZ s vysokými školami	23
2.3.6 Přijetí absolventů SŠ do vyššího ročníku VOŠ	25
2.3.7 Přijetí studentů VŠ do vyššího ročníku VOŠ	25
2.3.8 Personální zabezpečení výuky VOŠ	26
2.3.9 Vybavenost VOŠZ	32
2.3.10 Zapojení VOŠZ do mezinárodní spolupráce	35
2.3.11 Hodnocení vyššího odborného vzdělávání očima studentů VOŠZ	36
2.4 Analýza role VOŠ v oblasti nelékařských zdravotnických profesí	44
2.4.1 Závěry z jednání	46
2.5 Popis vyšších odborných škol a jejich vazeb na region, státní správu a samosprávu	47
2.5.1 Cíle krajských samospráv v souvislosti s VOV	48
2.5.2 Navržená opatření v rámci dlouhodobých záměrů rozvoje vzdělávání v krajích	52
2.5.3 Aktivity VOŠZ v regionu	53
3 ABSOLVENTI TERCIÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A TRH PRÁCE	54
3.1 Dlouhodobá projekce požadavků pracovního trhu na absolventy terciárního vzdělávání se zaměřením na bakalářské studium pro výkon profese („profesní bakalářské studium“)	54
3.1.1 Vymezení pojmu terciární vzdělávání	54

3.1.2	Požadavky pracovního trhu na absolventy terciárního vzdělávání	54
3.2	Popis vyšších odborných škol a jejich vazeb na zaměstnavatelskou sféru	57
3.3	Hodnocení absolventů vyššího odborného vzdělávání zaměstnavateli	57
3.4	Analýza uplatnění absolventů VOŠ	62
3.4.1	Nezaměstnanost absolventů vyšších odborných škol	62
3.4.2	Nezaměstnanosti absolventů zdravotnických oborů VOŠ	65
3.4.3	Uplatnitelnost absolventů vyšších odborných škol v praxi	65
4	ANALÝZA SPECIFIKOVANÝCH KONCEPČNÍCH A STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ	67
4.1	Strategické dokumenty České republiky	67
4.1.1	Bílá kniha terciárního vzdělávání	67
4.1.2	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy 2015-2020	68
4.1.3	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy 2019-2023	69
4.2	Evropský kontext	69
4.3	Kodaňský proces	70
4.4	Boloňský proces	72
4.5	Kvalifikační rámce jako nástroj pro harmonizaci vzdělávacích systémů	73
4.5.1	Evropský rámec kvalifikací EQF	74
4.5.2	Národní rámec kvalifikací NQF	74
4.5.3	Kvalifikační rámec pro evropské vysokoškolské vzdělávání QF-EHEA	75
4.5.4	Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (EQF/EQF-LLL)	75
4.6	Zhodnocení koncepčních a strategických dokumentů pro systémové řešení VOV	76
4.6.1	Návrh koncepčního řešení VOV	76
5	ZHODNOCENÍ KREDITNÍHO A MODULÁRNÍHO SYSTÉMU VÝUKY NA VOŠ	79
5.1	Základní principy kreditního systému ECTS	79
5.1.1	Používání kreditů ECTS	79
5.1.2	Hlavní zásady pro tvorbu kreditního systému	80
5.2	Modulární systém výuky	82
5.3	Kreditní a modulární systém výuky na VOŠZ, aktuální stav	83
5.4	Horizontální a vertikální prostupnost	84
6	SWOT ANALÝZA	85

6.1	Silné stránky	86
6.2	Slabé stránky	87
6.3	Příležitosti	88
6.4	Hrozby	89
7	EKONOMICKÝ ROZBOR, ROZDÍLNÝ NORMATIV NA STUDENTA VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A STUDENTA BAKALÁŘSKÉHO STUDIA NA VYSOKÉ ŠKOLE	90
7.1	Financování VOŠ	90
7.1.1	Základní charakteristika	90
7.1.2	Financování pedagogické práce	91
7.1.3	Financování nepedagogické práce	92
7.1.4	Stanovení ročního objemu na ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)	92
7.1.5	Normativy na rok 2020	93
7.2	Financování vysokých škol	93
7.2.1	Základní charakteristika	93
7.2.2	Členění rozpočtu	94
7.3	Porovnání normativů na studenta VVŠ a VOŠ	96
8	NÁVRH CÍLŮ SEKTORU VOV V SOULADU S BOLOŇSKÝM A KODAŇSKÝM PROCESEM, ZAHRAŇIČNÍMI TRENDY A POŽADAVKY KVALIFIKAČNÍCH RÁMCŮ.....	97
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	100
	SEZNAM ZKRATEK	105
	SEZNAM TABULEK	106
	SEZNAM GRAFŮ	108
	SEZNAM OBRÁZKŮ	110
	SEZNAM PŘÍLOH.....	111
	PŘÍLOHA I - DOTAZNÍK PRO ŘEDITELE VOŠZ	112
	PŘÍLOHA II - DOTAZNÍK PRO UČITELE VOŠZ	121
	PŘÍLOHA III - DOTAZNÍK PRO STUDENTY VOŠZ	123
	PŘÍLOHA IV - DOTAZNÍK PRO ZMĚSTNAVATELE ABSOLVENTŮ VOŠZ.....	126
	PŘÍLOHA V - SEZNAM OSLOVENÝCH VOŠZ K ÚČASTI NA DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ	128

ÚVODNÍ SLOVO

Vyšší odborné školy vznikly s cílem poskytovat profesně orientované neuniverzitní terciární vzdělávání, nicméně od svého počátku se potýkají s nevyjasněným posláním i postavením v rámci vzdělávací soustavy. Svými charakteristikami jsou pak postaveny v evropském kontextu do specifické situace.

Vyšší odborné vzdělání je podle platné metodiky Národní soustavy kvalifikací České republiky řazeno na úroveň bakalářského studijního programu, ve společnosti však převažuje vnímání přiřazující bakalářskému studijnímu programu vyšší hierarchickou pozici, než jakou má vyšší odborné vzdělání.

Ve zprávě o Národním kvalifikačním rámci terciárního vzdělávání je pak uvedeno: “Vzdělávací programy vyššího odborného vzdělávání nenaplňují znaky programu krátkého cyklu, takže je nelze přiřadit do této kategorie. Absolvování vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání podle platných právních předpisů neopravňuje k přijetí do studijních programů druhého cyklu a z tohoto důvodu jim nelze přiznat ani postavení studijních programů prvního cyklu.” (1) Pokus vymezit v rámci reformy terciárního vzdělávání lépe roli a postavení vyšších odborných škol ve vzdělávacím systému se dosud nepodařil a tak přes přínos pro studenty, absolventy i společnost sektor vyššího odborného vzdělávání stále čeká na vyjasnění potenciálu svého dalšího rozvoje.

Analýza role vyššího odborného vzdělávání je zpracována jako jeden z podkladových materiálů pro návrh koncepce a vizí rozvoje vyššího odborného vzdělávání v České republice. Cílem studie je zmapovat celkovou situaci vyššího odborného vzdělávání, především pak se zaměřením na zdravotnické obory. Získané informace mají sloužit jednak k posouzení stávajícího stavu vyšších odborných škol i z hlediska potřeb trhu práce a uplatnění absolventů, ale především pro zhodnocení jejich problémů a příležitostí k dalšímu rozvoji. Zpracovaná analýza staví jak na datech z veřejně přístupných analýz MŠMT ČR, NÚV, ČSÚ aj., tak na datech vlastních dotazníkových šetření, bohatým zdrojem informací jsou také diskuze se zástupci nejrozličnějších zainteresovaných stran a subjektů. Autoři studie také pracují s požadavky koncepčních a strategických dokumentů České republiky a Evropské unie.

Lze konstatovat, že mezi většinou zainteresovaných stran panuje shoda v tom smyslu, že sektor vyššího odborného vzdělávání má své místo ve vzdělávací soustavě, nicméně nezbytně potřebuje zásadní legislativní změnu, která zajistí jeho stabilizaci a vytýčí možnosti dalšího směřování.

1 KLÍČOVÁ AKTIVITA 7

1.1 Zadání projektu

Cílem klíčové aktivity KA7 projektu je vytvoření návrhu analýzy role VOV při naplňování Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 a dalších strategických dokumentů MŠMT při reflexi místa VOV mezi obory středního vzdělávání a profesně orientovanými bakalářskými programy v dané odborné oblasti.

V rámci projektu je zpracována analýza role VOV, která zahrnuje celou zdravotnickou oblast a všechny její skupiny oborů. Východisky pro analýzu VOV v oblasti zdravotnické jsou:

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015 – 2020.
- Usnesení Senátu ze dne 30. října 2013.
- Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání autorů: Michal Karpíšek, Michaela Kleňhová, Milena Kolářová, Jan Koucký, Jan Machytka, Radim Ryška a Zdeněk Vršník z roku 2009.
- Krajské akční plány (KAP), jejichž cílem je plánování strategických kroků vedoucích ke zvýšení kvality vzdělávací soustavy krajů i jednotlivých škol v souladu s potřebami trhu práce. Jejich cílem je řešit rozvoj středních a vyšších odborných škol v kontextu s ostatními částmi vzdělávacího systému, prioritizace potřeb a socioekonomické situace v jednotlivých regionech.

Finální výstup analýzy role VOV bude posouzen a oponován příslušnými sekcemi MŠMT.

Cílem analýzy je zpracovat:

- stav současných struktur, kapacit a oborového zaměření vyšších odborných škol, popis jejich vazeb na region, státní správu a samosprávu a zaměstnavatelskou sféru;
- analýzu uplatnění absolventů VOŠ (pracovní trh, další studium);
- dlouhodobou projekci požadavků pracovního trhu na absolventy terciárního vzdělávání se zaměřením na bakalářské studium pro výkon profese („profesní bakalářské studium“);
- analýzu specifikovaných koncepčních a strategických dokumentů ve vztahu k vyššímu odbornému vzdělávání s cílem identifikovat možné směry vývoje;
- návrh cílů sektoru vyššího odborného vzdělávání v souladu s bolognským a kodaňským procesem, zahraničními trendy a požadavky kvalifikačních rámců;
- návrh možného budoucího institucionálního řešení segmentu vyššího odborného vzdělávání

v rámci sektoru terciárního vzdělávání i mimo něj, včetně systému akreditace ¹;

- ekonomický rozbor, rozdílný normativ na studenta vyššího odborného vzdělávání a studenta bakalářského studia na vysoké škole;
- zhodnocení modulového systému výuky na vyšších odborných školách;
- zhodnocení kreditního systému hodnocení studentů, zhodnocení horizontální i vertikální prostupnosti.

Pro potřeby analýzy byla použita kombinace kvalitativních a kvantitativních metod. Sběr dostatečného množství dat se uskutečnil prostřednictvím:

- dotazníkového šetření, workshopů, seminářů a diskuzních fór mezi vyššími odbornými školami;
- pořádání workshopů se zástupci MŠMT ČR a MZ ČR, zaměstnavatelů, vysokých škol, zřizovatelů, akreditační komise, Asociace VOŠ;
- dotazníkového šetření mezi vyučujícími, studenty a absolventy vyšších odborných škol a sociálními partnery apod.

Finální verze analýzy role VOV bude prezentována spolu s návrhem koncepce VOV na konferenci zástupců VOŠ a odborné veřejnosti.

1.2 Řešitelé klíčové aktivity 7

Ke zpracování analýzy v rámci klíčové aktivity KA7 byla sestavena pracovní skupina řešitelů, kterou tvořili ředitelé vyšších odborných škol z různých regionů České republiky. Řešiteli klíčové aktivity KA7 byli:

- PhDr. Petr Hruška, MBA; (dříve) Vyšší odborná škola zdravotnická Brno, příspěvková organizace;
- Mgr. Ivana Křížová; Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Karlovarská 99, 323 00 Plzeň;
- PaedDr. Soňa Lamichová; Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Hradec Králové, Komenského 234;
- Mgr. Lucie Laurýnová; Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Mladá Boleslav, B. Němcové 482;
- PhDr. Dagmar Sitná PhD.; Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Nymburk;
- Mgr. Hynek Steska; Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Zlín;

¹ Tato kapitola je zařazena do Návrhu vize, koncepce a cílů VOV pro oblast zdravotnictví. Návrh je součástí Klíčové aktivity 7 - dílčí aktivita 2, tohoto projektu.

- PhDr. Karel Štix; Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, České Budějovice, Husova 3;
- Mgr. Jana Urbanová; Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace.

1.3 Realizace klíčové aktivity 7, dílčí aktivita 1

Klíčová aktivita 7, dílčí aktivita 1 byla realizována podle předem stanoveného časového harmonogramu a dílčí aktivity byly rozděleny do několika základních kapitol. Jednotlivé analýzy vychází ze strategických a koncepčních dokumentů a také z vlastního dotazníkového šetření. Statistické údaje, zejména údaje o počtech studentů, školách, oborech aj., byly primárně získány z volně dostupných zdrojů (web, statistické ročenky, publikované analýzy) a doplněny údaji z Asociace vyšších odborných škol a statistikou zpracovanou pro potřeby tohoto projektu MŠMT ČR.

Výchozí analytické studie a dokumenty:

1. Analýza koncepčních a strategických dokumentů

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015-2020 (2);
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023 (3);
- Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v jednotlivých krajích;
- Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě (4);
- Bílá kniha terciárního vzdělávání (5);
- Paris Communiqué, Boloňský proces (6);
- Evropský rámec kvalifikací (7).

2. Analýza dostupných dat o zdravotnickém vzdělávání ve vybraných zemích Evropské unie a dalších zemích světa

- Zpráva EURASHE - Professional Higher Education in Europe: Characteristics, Practice examples and National differences (8);
- Analýza systémů odborného vzdělávání v Evropě a ve světě (9).

3. Analytické studie a statistiky

- Vyšší odborné školy na rozcestí: Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání (10);
- Terciární vzdělávání: Studenti a absolventi vysokoškolského a vyššího odborného vzdělávání – 2018 (11);
- Školy a školská zařízení - školní rok 2018/2019 (12);
- a další dokumenty viz seznam použitých zdrojů.



4. Analýza informací o pracovním trhu, uplatnění absolventů VOV v praxi

- Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2018 (13);
- Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání – 2017/18 (14);
- Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2019 (15);
- Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2018 (16);
- a další dokumenty viz seznam použitých zdrojů.

5. Realizace vlastního dotazníkového šetření mezi vyššími odbornými školami, učiteli a studenty vyšších odborných škol; mezi sociálními partnery vyšších odborných škol (možnými budoucími zaměstnavateli absolventů)

6. Jednání u „Kulatého stolu“

- Jednání a konzultace se všemi zainteresovanými stranami, tj. se zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva zdravotnictví ČR; představiteli vysokých škol; krajů; zaměstnavatelů i Unie zaměstnavatelských svazů ČR.



2 ANALÝZA SOUČASNÉHO VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČR

2.1 Charakteristika vyššího odborného vzdělávání

Vzdělávání ve vyšších odborných školách (dále jen VOŠ) spadá do sektoru terciárního, nevysokoškolského vzdělávání. Tento samostatný stupeň vzdělávání byl v roce 1995 zakotven novelou do dříve platného školského zákona (č. 29/1984 Sb.) jako nový typ vzdělávání. Podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Jedná se o profesně zaměřené vzdělávání pro absolventy středních škol s maturitní zkouškou, které klade důraz na aplikační stránku studia. Jak uvádí MŠMT ČR, v oblasti terciárního vzdělávání rozšiřují obory vyššího odborného vzdělávání nabídku bakalářských studijních oborů vysokých škol. Vzdělávání ve vyšších odborných školách je určeno především zájemcům, kteří si chtějí zvýšit svoji dosavadní kvalifikaci a jimž zároveň nevyhovuje příliš teoreticky zaměřené vysokoškolské studium. Případně je určeno uchazečům, kteří mají zájem o studijní obor, jenž vysoké školy nenabízí. (17)

Vyšší odborné školy poskytují vzdělávání jak v denní formě, tak v ostatních formách (tj. v dálkové, večerní, distanční a kombinované formě vzdělávání). Denní forma vzdělávání trvá standardně tři roky včetně odborné praxe, u zdravotnických oborů až 3,5 roku. Délka ostatních forem vzdělávání, především dálkové formy, je nejvýše o 1 rok delší než doba vzdělávání v denní formě. Vzdělávání ve vyšších odborných školách je ukončeno absolutoriem. Absolventi získávají vysvědčení o absolutoriu a diplom a je jim přiznáno právo používat označení „diplomovaný specialista“ uváděné za jménem (zkráceně „DiS.“). Na všech vyšších odborných školách včetně škol zřizovaných krajem se platí školné, které v případě škol zřizovaných státem nebo krajem může dosáhnout nejvíce Kč 5 000 za školní rok; v soukromých VOŠ je výše školného stanovena smluvně. (17)

V rámci mezinárodní standardní klasifikace vzdělání ISCED 2011-A (dosažené vzdělání) je vyšší odborné vzdělávání řazeno k prvnímu stupni terciárního vzdělávání (ISCED 650²). Odborně či profesně orientované programy poskytují specifickou kvalifikaci pro určitou profesi. Obsah těchto programů je orientován prakticky, je specializován na určité povolání a má účastníkům zprostředkovat praktické

² První číslo kódu označuje úroveň programu či dosaženého vzdělání (jejich počet je nyní 8), druhé číslo kódu označuje kategorii zaměření (všeobecné – 4, odborné – 5), třetí vypovídá o tom, do jaké míry program /dosažené vzdělání umožňuje další postup ve studiu.

dovednosti a znalosti nutné pro výkon příslušného povolání. Úspěšné zakončení těchto programů poskytuje absolventovi kvalifikaci uznávanou trhem práce, neumožňuje však přímý přístup ke studijním programům vědecky zaměřeným. (18)

2.2 Stav současných struktur, kapacit a oborového zaměření vyšších odborných škol

Z údajů Českého statistického úřadu (19) vyplývá, že ve školním roce 2018/19 studovalo na 166 vyšších odborných školách téměř 18,5 tisíc studentů, z toho 62,3 % v denní formě studia.

Tabulka 1 zobrazuje počty vyšších odborných škol v ČR od školního roku 2005/2006 do roku 2018/2019. Z uvedené tabulky je zřejmé, že počet vyšších odborných škol klesl ze 176 na současných 166 vyšších odborných škol. Pokles je patrný také v počtu studentů nově přijatých do prvního ročníku i počtu absolventů za předcházející školní rok.

Tabulka 1 Počet vyšších odborných škol v ČR, počet studentů a absolventů

Školní rok	VOŠ		Studenti celkem	Nově přijatí do 1. ročníku	Absolventi za minulý školní rok
	Celkem	Z toho privátní a církevní			
2005/06	176	62	28 792	11 341	7 989
2009/10	184	60	28 749	11 870	6 185
2010/11	182	62	29 800	12 838	6 352
2011/12	180	61	29 335	11 780	6 410
2012/13	178	59	28 980	11 966	6 607
2013/14	174	58	28 332	11 805	6 437
2014/15	174	58	26 964	10 757	6 052
2015/16	171	56	24 786	9 868	6 035
2016/17	168	53	22 002	8 684	5 685
2017/18	166	52	19 883	7 878	5 174
2018/19	166	52	18 416	7 361	4 582

Zdroj dat: ČSÚ (19), údaje k 25. 11. 2019

Z regionálního hlediska jsou vyšší odborné školy na území České republiky rozloženy nerovnoměrně a jsou soustředěny zejména do velkých měst. Nejvyšší koncentrace vyšších odborných škol je v Praze (36 škol), dále ve Středočeském (19 škol) a Jihočeském kraji (17 škol). Naopak nejméně vyšších odborných škol je zřízeno v Plzeňském (5 škol) a Karlovarském kraji (4 školy). Údaje ČSÚ k 30. 06. 2018 uvádí Tabulka 2.

Tabulka 2 Počet vyšších odborných škol a studentů v krajích

	ŠKOLY	STUDENTI
Česká republika	166	19 883
Hlavní město Praha	36	5 151
Středočeský kraj	19	1 481
Jihočeský kraj	17	1 092
Plzeňský kraj	5	1 270
Karlovarský kraj	4	319
Ústecký kraj	8	1 519
Liberecký kraj	6	256
Královéhradecký kraj	9	679
Pardubický kraj	9	987
Kraj Vysočina	12	1 080
Jihomoravský kraj	10	2 063
Olomoucký kraj	8	1 074
Zlínský kraj	10	727
Moravskoslezský kraj	13	2 185

Zdroj dat: ČSÚ (19), údaje k 30. 6. 2018

Ve školním roce 2018/19 se v denní formě vzdělávalo nejvíce studentů ve skupinách oborů Zdravotní a sociální péče, a to více než 50 % (z toho zdravotní péče 31,39 %), Obchod, administrativa a právo (16,57 %) a Sociální péče (18,66 %) (19). Počty studentů VOV v jednotlivých skupinách oborů vzdělávání uvádí Tabulka 3.

Tabulka 3 Vyšší odborné školy – studenti podle skupin oborů vzdělání

Obory vzdělávání dle ISCED-F 2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Studenti celkem	26 964	24 786	22 002	19 883	18 416	%
1 Vzdělávání a výchova	554	644	699	824	1 022	5,55%
2 Umění a humanitní vědy	1 339	1 255	1 217	1 187	1 176	6,39%
3 Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	640	652	579	457	453	2,46%
4 Obchod, administrativa a právo	6 632	5 641	4 626	3 674	3 052	16,57%
5 Přírodní vědy, matematika a statistika	66	77	52	45	14	0,08%
6 Informační a komunikační technologie	854	722	641	554	504	2,74%
7 Technika, výroba a stavebnictví	1 979	1 622	1 410	1 241	965	5,24%
8 Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	383	306	219	160	140	0,76%
9 Zdravotní a sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	11 824	11 252	10 230	9 721	9 217	50,05%
091 Zdravotní péče	6 765	6 628	6 211	6 033	5 780	31,39%
092 Sociální péče, péče o příznivé životní podmínky	5 059	4 624	4 019	3 688	3 437	18,66%
10 Služby	2 693	2 615	2 329	2 020	1 873	10,17%

Zdroj dat: ČSÚ (19), údaje k 30. 9. 2018



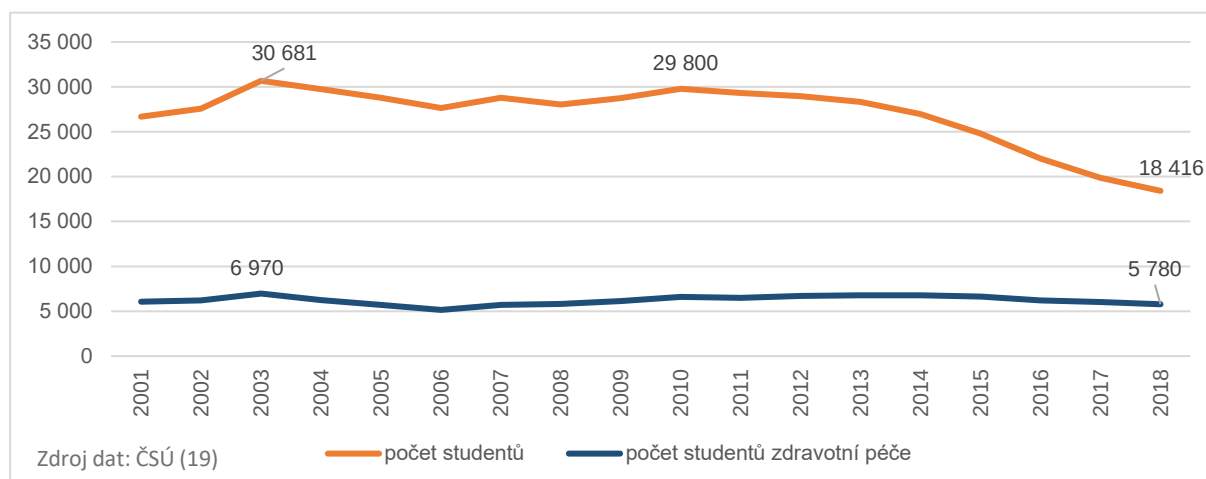
Meziroční změnu počtu studentů a změnu počtu studentů VOŠ za 5 / 10 let popisuje Tabulka 4. Pokles počtu studentů VOV za posledních deset let je více než 30 %, ve zdravotnických oborech pak 3,6 %.

Tabulka 4 Vývoj počtu studentů VOŠ

	Meziroční změna (17/18 - 18/19)		Změna za 5 let (13/14 - 18/19)		Změna za 10 let (08/09 - 18/19)	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
VŠECHNY OBORY VOŠ	-1 467	-7,4 %	-9 916	-35,0 %	-9 611	-34,3 %
obor 53 zdravotnictví	-207	-3,6 %	-929	-14,2 %	-212	-3,6 %

Zdroj dat: ČSÚ (19), údaje k 28. 08. 2019

Níže uvedený Graf 1 znázorňuje vývoj počtu studentů vyšších odborných škol od roku 2001 až do roku 2018 (údaje ČSÚ k 30. 09. 2018). Modrá křivka pak představuje vývoj počtu studentů v oborech zdravotní péče, kde k tak zásadnímu poklesu studentů nedošlo. Nicméně k poklesu také stále dochází.



Graf 1 Počet studentů VOŠ 2001-2018

Jak je ilustrováno výše, v oborech vyššího odborného vzdělání dochází k postupnému a dlouhodobému poklesu počtu studentů. Tento trend je dán jednak demografickým poklesem a jednak volnými kapacitami a širokou nabídkou bakalářských studijních programů na vysokých školách. Většina žáků po úspěšném absolvování maturitní zkoušky volí raději právě studium na vysoké škole, přestože absolventi vyšší odborné školy jsou trhem práce velmi žádaní. Úspěch absolventů na trhu práce je dán především zaměřením VOŠ na praktickou profesní orientaci.

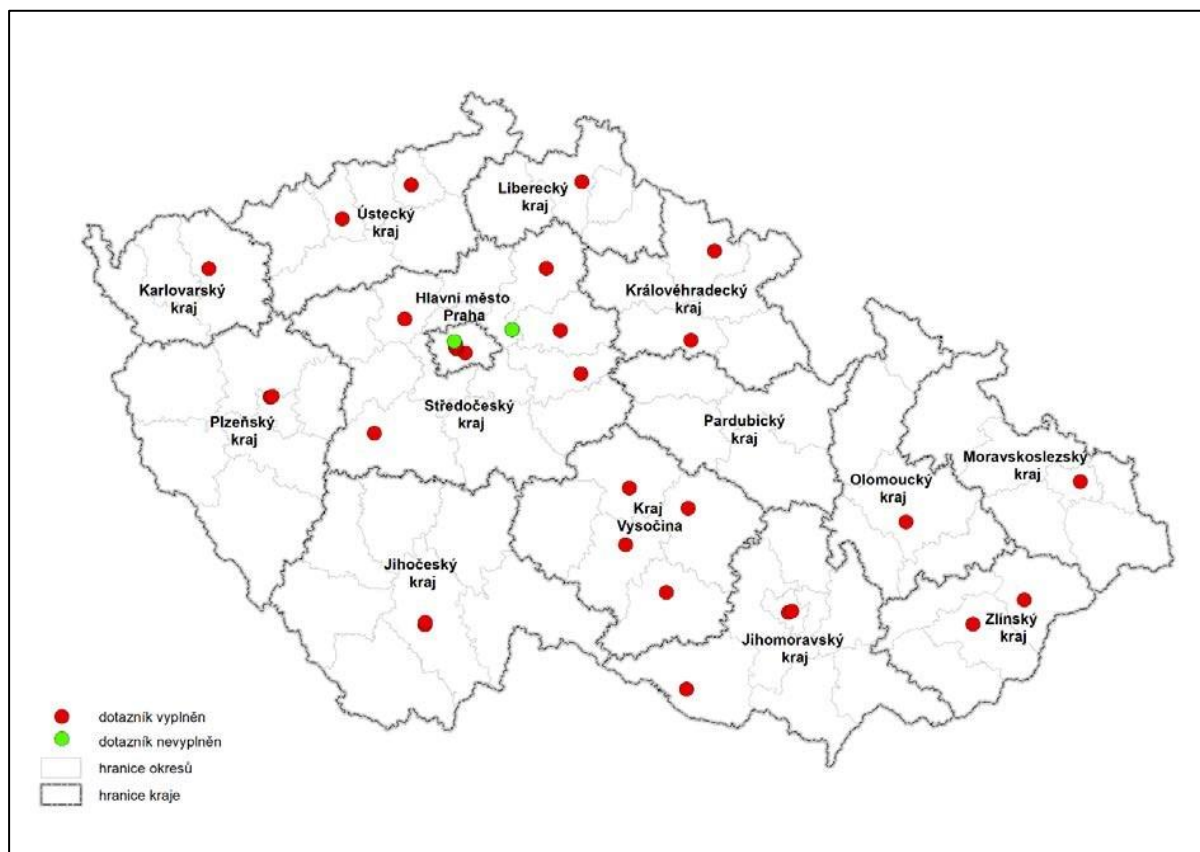
2.3 Analýza VOŠ zdravotnických

Pro zjištění a zhodnocení současného stavu a potřeb vyšších odborných škol zdravotnických (VOŠZ) bylo realizováno dotazníkové šetření. Toto šetření proběhlo v období od 11. 6. do 6. 9. 2019, zapojilo se 30 VOŠZ z celkového počtu 32 škol, které byly osloveny. Další údaje, statistiky a informace byly čerpány z veřejně dostupných zdrojů a jsou v textu označeny odkazem na použitý zdroj.

2.3.1 Počet VOŠ zdravotnických a jejich velikost

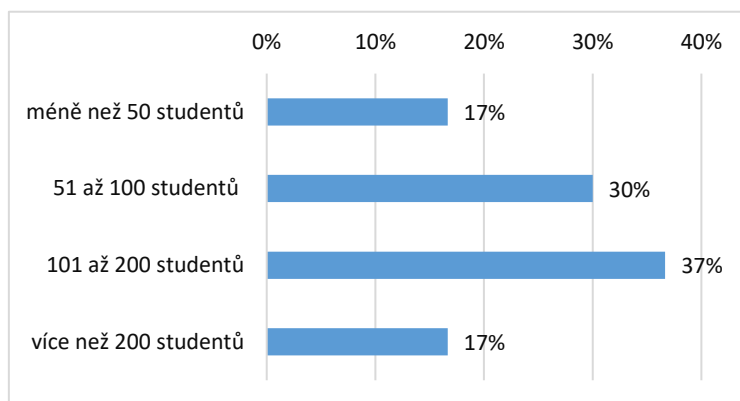
V České republice k datu vzniku této analýzy bylo evidováno v Rejstříku škol a školských zařízení 37 vyšších odborných škol zdravotnických. Z toho 30 je zřizováno krajem, 1 škola je církevní a 6 vyšších odborných škol zdravotnických je soukromých.

30 VOŠZ, které se zapojily do dotazníkového šetření, jsou zaznačeny v mapě, viz Obrázek 1. Vyšší odborné školy zdravotnické mají zastoupení v každém z krajů. Nejvíce VOŠZ se nachází v Praze a ve Středočeském kraji.



Obrázek 1 Mapa VOŠZ

Velké rozdíly mezi jednotlivými VOŠZ nacházíme ve velikosti škol z hlediska počtu studentů. Rozdíly ve velikosti škol nejsou zanedbatelné, pohybujeme se od 11 do 518 studentů (stav k 30. září 2018). Údaje pochází z vlastního dotazníkového šetření, do kterého se zapojilo 30 VOŠZ, 2 školy však údaje o počtech studentů nevyplnily. Níže uvedený Graf 2, který zachycuje rozdělení VOŠZ podle velikosti, tudíž pracuje pouze s údaji z 28 VOŠZ.



Graf 2 Velikost VOŠZ zdravotnických (podle počtu studentů)³

Graf 3 zobrazuje rozdělení vyšších odborných škol podle počtu jimi nabízených oborů. V této analýze jsou sledovány především obory, které jsou řešeny tímto projektem, tzn.:

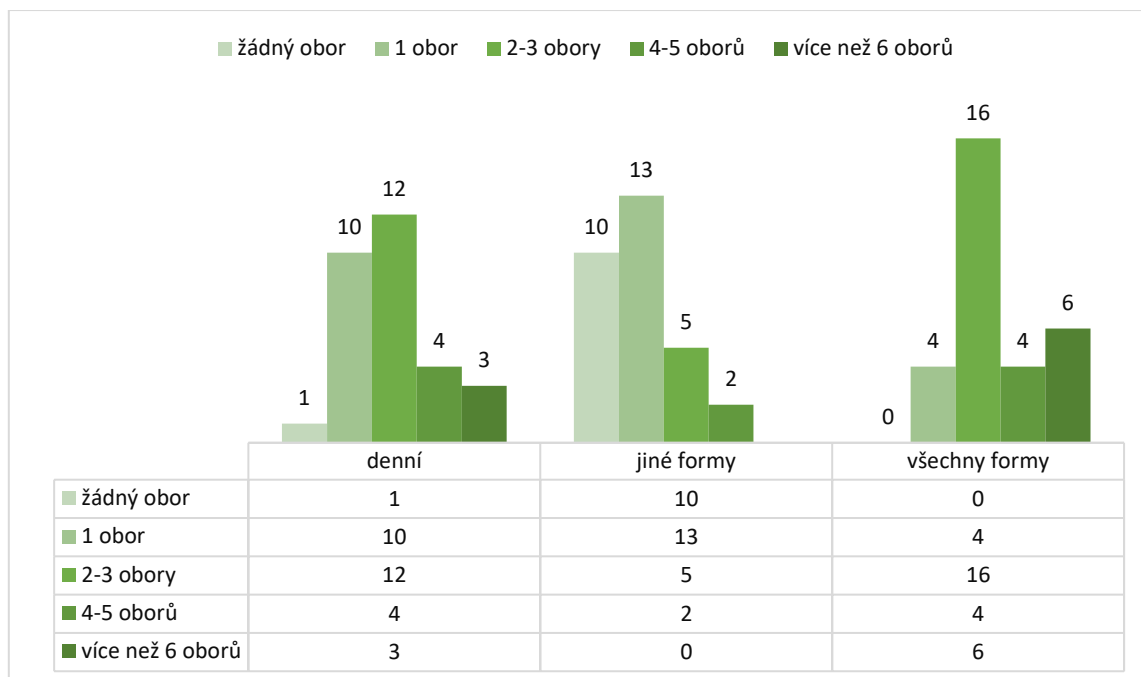
- Diplomovaná dentální hygienistka (DDH),
- Diplomovaný farmaceutický asistent (DFA),
- Diplomovaný nutriční terapeut (DNT),
- Diplomovaná všeobecná sestra (DVS),
- Diplomovaný zdravotní laborant (DZL).

I zde jsou mezi školami značné rozdíly; čtyři školy nabízejí pouze jeden zdravotnický obor, zatímco šest škol nabízí více než šest oborů.⁴

Připouštíme, že informace o velikosti VOŠ může být zkreslená, a to právě díky sloučení několika škol různého zaměření do jednoho subjektu. Zde sledujeme zastoupení studentů pouze zdravotnických oborů, což v případě sloučení několika VOŠ pak nevypovídá o velikosti a síle dané instituce.

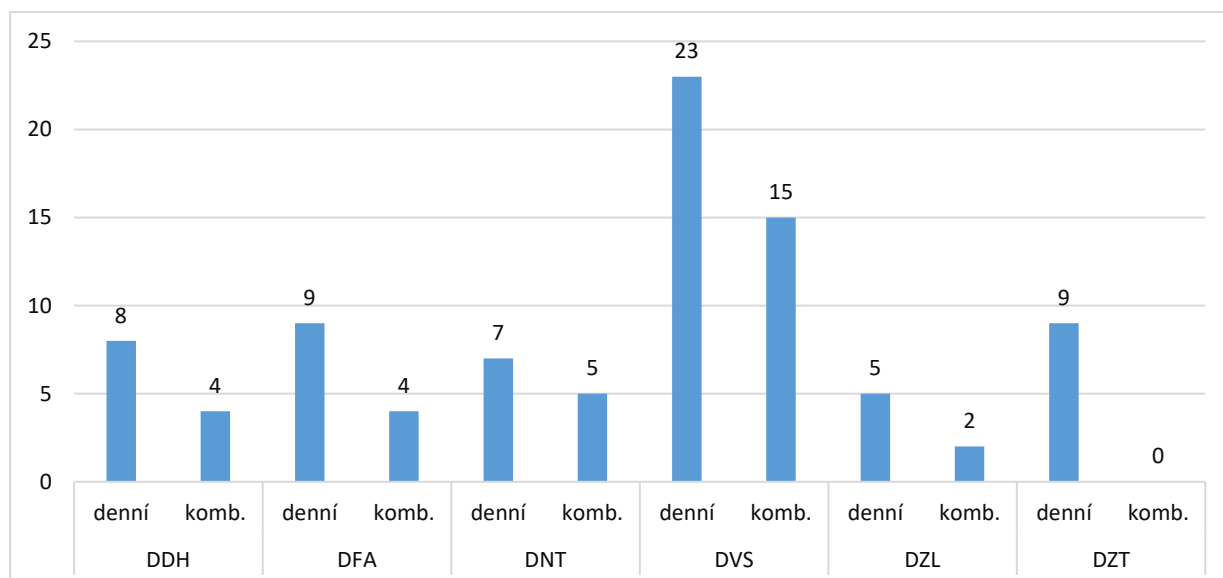
³ Do počtu studentů byli zahrnuti pouze studenti zdravotnických oborů. Některé vyšší odborné školy jsou sloučeny s jinými obory (např. ekonomické, jazykové apod.), studenti těchto oborů nejsou započítáni.

⁴ Do počtu oborů je zahrnut i obor Diplomovaná dětská sestra, který není předmětem řešení tohoto projektu.



Graf 3 Rozdělení škol podle počtu oborů

Graf 4 pak znázorňuje, na kolika školách je daný obor realizován. Uvedené údaje zahrnují pouze 30 škol, které se zapojily do dotazníkového šetření v rámci tohoto projektu. Obor Diplomovaná dětská sestra, který tento projekt neřeší, nabízí 17 vyšších odborných škol.



Graf 4 Počet škol nabízejících daný obor

Zabýváme se zde parametry, jako je velikost školy či množství nabízených oborů. Domníváme se, že právě tyto charakteristiky mohou mít podstatný vliv na některé další aspekty v chování školy či zabezpečení a organizaci výuky, popř. na návrhy vizí a cílů rozvoje VOV.

2.3.2 Vývoj počtu studentů VOŠ zdravotnických

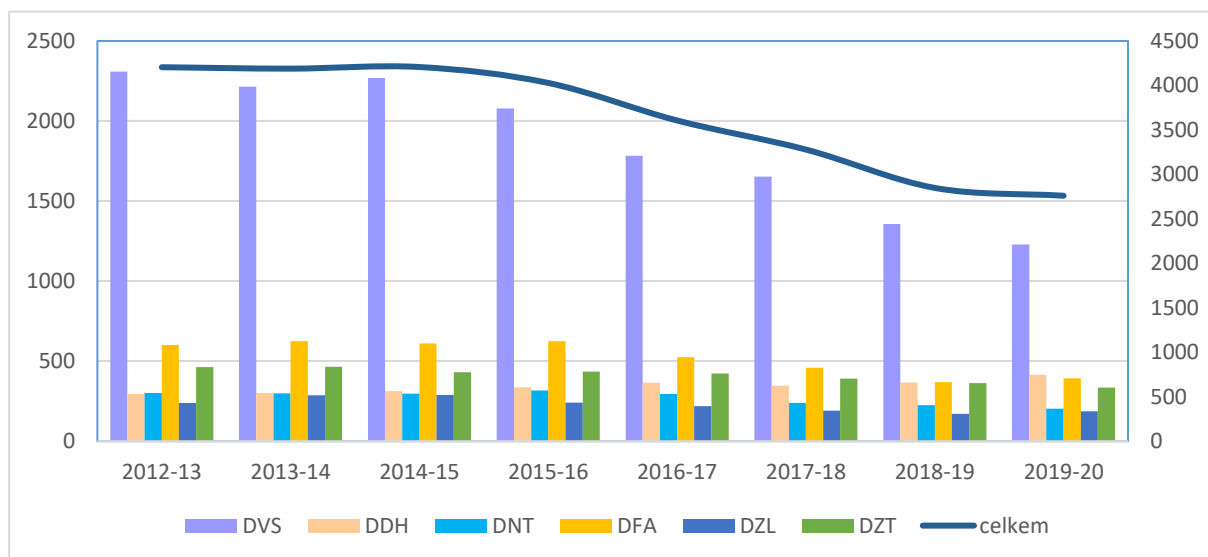
Analýza vývoje počtu studentů vyšších odborných škol zdravotnických vychází z údajů, které pro potřeby této analýzy poskytl Národní pedagogický institut České republiky. Tabulka 5 zobrazuje počty studentů v jednotlivých studijních oborech od roku 2012/2013 až do roku 2019/2020.

Tabulka 5 Počty studentů v jednotlivých studijních oborech

STUDIUM	OBOR	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
DENNÍ FORMA	DVS	2309	2214	2269	2078	1783	1653	1356	1229
	DDH	294	300	312	336	364	347	367	414
	DNT	301	298	297	316	294	239	224	202
	DFA	600	625	610	624	525	458	368	393
	DZL	238	287	289	240	218	191	171	187
	DZT	463	465	430	434	422	391	362	335
celkem		4205	4189	4207	4028	3606	3279	2848	2760
JINÉ FORMY	DVS	675	870	930	996	1007	1075	1234	1298
	DDH	133	118	142	150	135	168	145	196
	DNT	126	135	79	99	85	151	163	121
	DFA	343	345	302	249	263	266	236	229
	DZL	15	11	23	66	74	119	138	134
celkem		1292	1479	1476	1560	1564	1779	1916	1978
CELKEM VOŠZ		5497	5668	5683	5588	5170	5058	4764	4738

Zdroj dat: Národní pedagogický institut České republiky, 2019

Graf 5 znázorňuje vývoj počtu studentů v denní formě studia v oborech VOŠZ, které jsou předmětem řešení tohoto projektu.

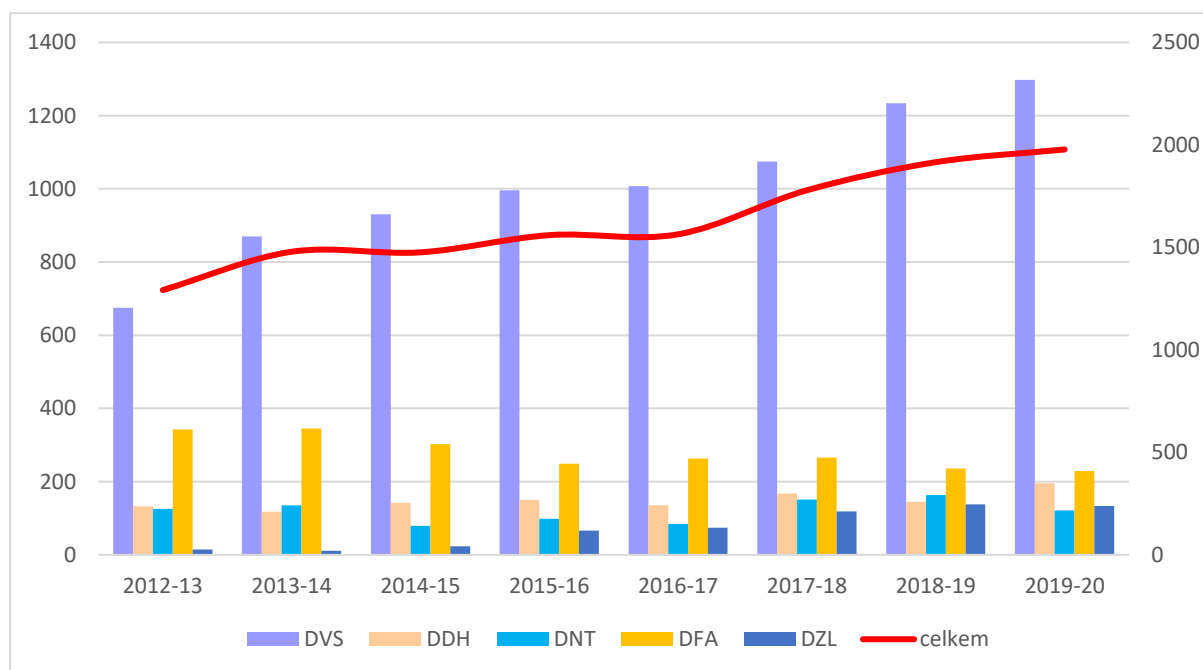


Graf 5 Vývoj počtu studentů VOŠZ v denní formě studia

Nejpočetnějším oborem v denní i kombinované formě je Diplomovaná všeobecná sestra. Data ukazují, že dochází stále k celkovému poklesu počtu studentů. Jediný obor, který zaznamenal v tomto směru nárůst, je Diplomovaná dentální hygienistka, a to jak v denní tak kombinované formě.

Studijní programy VOŠZ v ostatních formách studia (kombinované, dálkové) navštěvovalo za uvedené období 2012-2020 každoročně více studentů (viz Graf 6). Nárůst počtu studentů zaznamenaly především obory Diplomovaná všeobecná sestra, Diplomovaná dentální hygienistka a Diplomovaný zdravotní laborant.

Kombinovanou (či dálkovou) formu studia volí uchazeči z různých důvodů. Dochází sem ženy na rodičovské dovolené, starší studenti, kteří pracují a chtějí si doplnit vzdělání, absolventi středních škol, kteří jdou raději hned do práce nebo mají jiné priority. Studijní oddělení však také evidují studenty, kteří studují jeden obor v prezenční formě studia a k tomu si přiberou další v kombinované formě.



Graf 6 Vývoj počtu studentů VOŠZ v jiných formách studia

Tabulka 6 znázorňuje, jak se podíl studentů kombinovaných (či dálkových) forem studia každoročně zvyšuje na úkor počtu studentů denního studia. Ve školním roce 2019/2020 činil podíl studentů kombinovaných (či jiných) forem studia již 42 % celkového počtu studentů.

Tabulka 6 Podíl studentů kombinované (či jiné) formy vzdělávání

2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
24 %	26 %	26 %	28 %	30 %	35 %	40 %	42 %

V dotazníkovém šetření jsme se učitelů vyšších odborných škol zdravotnických dotazovali, co by podle nich mohlo zvýšit zájem studentů o studium na VOŠZ. Nejčastěji byly zaznamenány tyto odpovědi:

- placená odborná praxe v průběhu studia VOŠ nebo prospěchová stipendia pro studenty (20 %);
- zvýšení společenské prestiže nelékařských zdravotnických povolání (18 %);
- lepší finanční ohodnocení pracovníků zdravotnických profesí po nástupu do zaměstnání (16 %);
- odstranění rozdílů mezi absolventy VOŠ a bakalářských studijních programů (14 % dotázaných uvedlo, že by se motivace studentů VOŠ ke studiu zvýšila, pokud by měli stejnou společenskou prestiž jako absolventi bakalářských studijních programů, měli by možnost pokračovat ve studiu na vysoké škole v magisterských studijních programech a pokud by byla zrušena „dvojkolejnost“ vzdělávání – tedy stejný obor na VŠ a VOŠ s odlišným výstupem);
- větší zapojení odborníků z praxe do výuky, větší počet hodin praktické výuky na odborných pracovištích a užší spolupráce s odbornými pracovišti (12 %);
- zrušení placení školného (8 %);
- zrušení jazykové zkoušky u absolutoria (7 %).

2.3.3 Předčasné ukončování studia vyšší odborné školy

Počty studentů na vyšších odborných školách jsou také ovlivňovány vysokým procentem těch, kteří studium nedokončí a předčasně jej ukončí. Největší podíl předčasného ukončování studia zaznamenávají vyšší odborné školy v prvním, popř. na počátku druhého ročníku studia. Lze konstatovat, že zhruba 30 % studentů skončí studia již v 1. ročníku, studia pak úspěšně zakončí absolutoriem cca 60 % z těch, kteří byli na VOŠ přijati.

Mezi nejčastější důvody pro předčasné ukončování studia v prvním ročníku patří:

- dodatečné přijetí studenta na vysokou školu;
- překvapení z náročnosti studia;
- nezájem o zvolený obor;
- nástup do zaměstnání a finanční důvody.

Statistiky, které by evidovaly důvody pro předčasné ukončení studia, nejsou k dispozici. Můžeme tak pouze konstatovat ze zkušeností studijních oddělení jednotlivých škol, které si vedou pro své potřeby interní statistiky. Nejsou ani přesná data, kolik studentů, kteří odejdou na vysokou školu do bakalářského typu studia, úspěšně studium dokončí. Z veřejně přístupných statistik je zřejmé, že s předčasným ukončováním studia bojují také na vysokých školách. Z údajů MŠMT ČR vyplývá, že téměř 40 % pokusů vystudovat bakalářský obor v Česku končí neúspěchem (údaje z r. 2018). Ještě horší situaci vysoké školy zaznamenaly v r. 2014, kdy předčasně ukončilo studium 60 % studentů.

Jedním z důvodu předčasného ukončení studia na VOŠ může být kombinace studia a práce. Dle studie NÚV (20) v průběhu studia na VOŠ mělo 35,8 % dotázaných kratší brigády, necelých 19 % pracovalo na zaměstnaneckou smlouvu na celý úvazek, 23,2 % pracovalo dlouhodobě na DPP nebo DPČ a jen 20 % uvedlo, že pracovní aktivitu nevykonávalo.

Vykonávání pracovní aktivity má obecně jak pozitivní, tak i negativní dopady. Na jedné straně může docházet k vítané synergii mezi teoretickými a praktickými poznatky, na straně druhé vede pracovní aktivita v průběhu studia často k prodlužování doby studia a někdy i k jeho předčasnému ukončení. Pozitivní zkušenosti s ekonomickou aktivitou během studia VOŠ vyjádřilo 28,6 % absolventů. Zejména zdůrazňovali možnost vyzkoušet si získané poznatky v praxi, případně pro ně pracovní zkušenosti v reálném prostředí představovaly určitou korekci teoretických poznatků. Asi 14 % dotázaných neuvádělo ve vztahu ke kombinaci pracovních a studijních aktivit větší problém, zároveň ovšem nezdůrazňovali ani výraznější přínos. Častěji se jednalo o studenty, kteří pracovali převážně o víkendech a o prázdninách nebo vykonávali zaměstnání, které kombinaci se studiem umožňovalo. Práci čistě jen o prázdninách uvádělo dalších 9,5 % respondentů. (20)

Naopak necelá pětina absolventů (19,1 %) zdůrazňovala vysokou časovou náročnost kombinace práce a studia a dalších asi 26 % absolventů uvádělo výraznější problém při skloubení pracovní aktivity se studiem VOŠ, zejména ve vztahu ke každodenní docházce na VOŠ, tedy v souvislosti se středoškolským charakterem výuky.

Na vyšších odborných školách zdravotnických se situace nijak neliší od průměru všech vyšších odborných škol z hlediska předčasného ukončování studia.

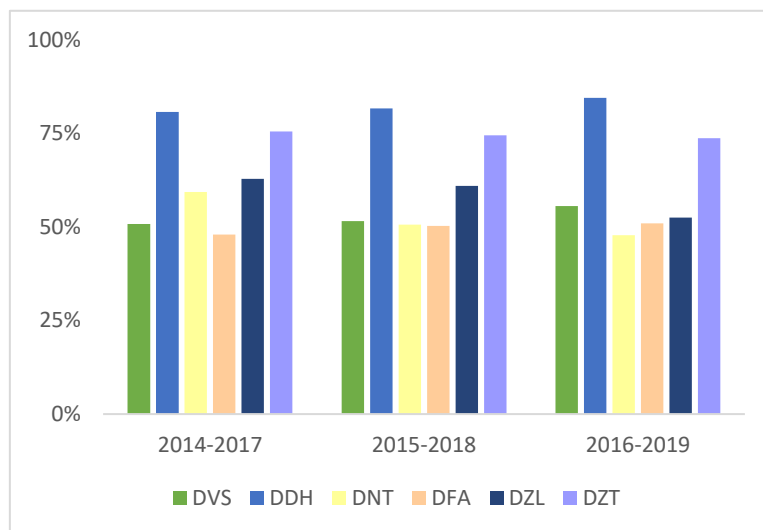
Můžeme však na podkladě statistik za posledních 8 let konstatovat, že existují rozdíly v předčasném ukončování studia mezi jednotlivými obory (viz Tabulka 7). Například z celkového počtu Diplomovaných dentálních hygienistek, které nastoupily ke studiu v roce 2016, absolvovalo v roce 2019 úspěšně 85 %, což je vůbec nejvyšší zaznamenaná úspěšnost mezi obory VOŠZ.

Tabulka 7 Procento studentů, kteří úspěšně dokončí studium (denní f.)

OBOR		2012-2015	2013-2016	2014-2017	2015-2018	2016-2019
DENNÍ FORMA	DDH	67 %	78 %	81 %	82 %	85 %
	DFA	48 %	53 %	48 %	50 %	51 %
	DNT	68 %	58 %	59 %	51 %	48 %
	DVS	60 %	57 %	51 %	52 %	56 %
	DZL	63 %	43 %	63 %	61 %	53 %
	DZT	74 %	72 %	76 %	75 %	74 %

Naopak nejnižší procento těch, kteří úspěšně dokončí svá studia, vykazují studenti oboru Diplomovaný nutriční terapeut. V roce 2019 to bylo pouze 48 % studentů, kteří v roce 2016 nastoupili do prvního

ročníku tohoto oboru. Mezioborové porovnání znázorňuje také Graf 7.



Graf 7 Mezioborové porovnání úspěšnosti dokončení studia (denní)

Jak ukazuje Tabulka 8 níže, i v jiných formách vzdělávání je nejvyšší procento těch, kteří úspěšně dokončí studium, z oboru Diplomovaná dentální hygienistka (v roce 2019 to bylo 88 %). Nejhorší výsledek zaznamenaly obory Diplomovaný nutriční terapeut (47 %) a Diplomovaná všeobecná sestra (49 %).

Z dotazníkového šetření, které proběhlo mezi učiteli VOŠZ, bylo zjištěno, že největší komplikací pro studenty kombinované formy oboru Diplomovaná všeobecná sestra je možnost skloubení zaměstnání a studia. Převážně se jedná o zdravotnické pracovníky, kteří pracují na směny a přitom si chtějí doplnit vzdělání na VOŠZ. Ne vždy však zaměstnavatel umožní školu navštěvovat, nebo je situace časově tak náročná, že studium nezvládnou a předčasně jej ukončí.

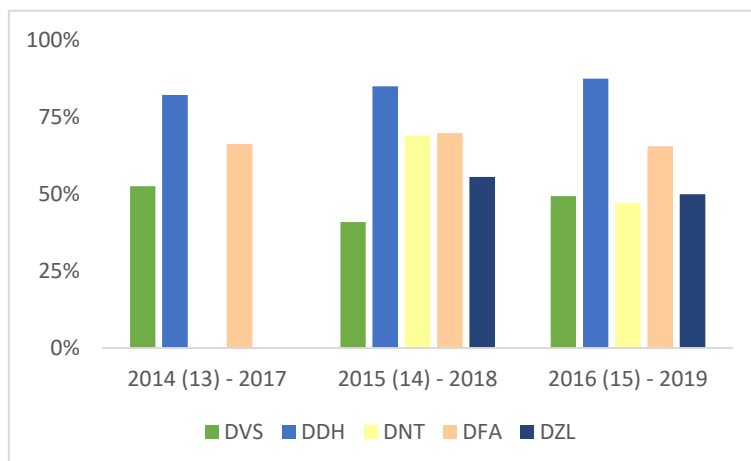
Tabulka 8 Procento studentů, kteří úspěšně dokončí studium (jiné formy vzdělávání)

OBOR/ROK		2013-2017	2014-2018	2015-2019
Jiná forma vzdělávání	DVS ⁵	53 %	41 %	49 %
		2014-2017	2015-2018	2016-2019
	DDH	82 %	85 %	88 %
	DNT	-	69 %	47 %
	DFA	66 %	70 %	66 %
	DZL	-	56 %	50 %

Tabulka 8 neobsahuje údaj za obor Diplomovaný nutriční terapeut a Diplomovaný zdravotní laborant mezi lety 2014–2017, protože v roce 2017 nebyli žádní absolventi tohoto oboru v jiné než denní formě vzdělávání. Porovnání úspěšnosti dokončení studia mezi jednotlivými obory v jiných formách

⁵ Pozn. Obor DVS je 3,5 letý

vzdělávání (kombinované, dálkové) ukazuje Graf 8.



Graf 8 Mezioborové porovnání úspěšnosti dokončení studia (komb. studium)

2.3.4 Postavení VOŠ z pohledu koexistence se střední školou

Vyšší odborné školy od svého vzniku dosud v mnoha případech působí v rámci jednoho právního subjektu se středními odbornými školami, které se výrazně podílely na jejich vzniku. Legislativním vymezením SŠ a VOŠ jsou však dány zásadní rozdíly v organizaci a jejich činnosti. Z tohoto důvodu se nabízí otázka, zda vyčlenění vyšších odborných škol do samostatných institucí nebude nutnou podmínkou pro jejich další existenci a rozvoj v duchu terciárního vzdělávání.

Z dotazování vyplynulo, že z hlediska koexistence VOŠ se střední školou pouze 5 VOŠ působí jako samostatný subjekt a většina VOŠ je pak spojena se střední školou (viz Tabulka 9).

Tabulka 9 Postavení VOŠ z hlediska koexistence se SŠ

Postavení škol	počet	%
A. VOŠ je samostatný právní subjekt	5	17 %
B. VOŠ a SOŠ působí ve společně sdílených prostorách	21	70 %
C. VOŠ a SOŠ působí odděleně v jednom objektu se sdílením odborných učeben a laboratoří	2	7 %
D. VOŠ a SOŠ působí odděleně v samostatných objektech se sdílením odborných učeben a laboratoří	1	3 %
E. VOŠ a SOŠ působí zcela odděleně v rámci jednoho objektu	0	0 %
F. VOŠ a SOŠ působí zcela odděleně v různých objektech	0	0 %

Zabývali jsme se také problémem, do jaké míry jsou školy propojeny organizačně, prostorově apod. 70 % VOŠ, které působí společně se SŠ, sdílí společné prostory. Logicky se nabízí otázka, zda spojení VOŠ se SŠ tzv. *pod jednou střechou* přináší spíše výhody či nevýhody dané škole. Více než 95 % VOŠ se vyjádřilo, že vidí určité výhody, a to zejména v těchto oblastech:

- ve sdílení prostor a vybavení školy,
- uplatnění pedagogů na obou typech škol,
- možnost pro žáky SŠ pokračovat ve studiu na VOŠ.

Respondenti dále uvedli mezi výhodami např. pořádání vzdělávacích akcí studentů VOŠ pro žáky SŠ, vyšší motivaci žáků ke studiu na VOŠ po skončení SŠ, lepší představu žáků SŠ o VOŠ - uvědomují si profesionalitu a odbornost studentů VOŠ. Výhodou může být také povědomí učitelů o dovednostech absolventů střední školy nebo pestrost v práci pedagoga, který působí v obou úrovních vzdělávání.

Naopak mezi nevýhody společného působení SŠ a VOŠ by respondenti zařadili:

- shodný přístup pedagogů k žákům SŠ i studentům VOŠ,
- obtížné odlišení výukových postupů a metod výuky,
- tendence vyučovat i na střední škole to, co učí na VOŠ.

V souvislosti s hledáním cest pro další vývoj VOV jsme se dotazovali vedení jednotlivých VOŠ na jejich preference ohledně zachování spojení VOŠ a SŠ, příp. jejich oddělení. Většina škol (83 %) preferuje zachování stávajícího stavu, další vidí řešení ve spojení více VOŠ nebo v získání titulu a výstupu z VOŠ na stejné společenské úrovni jako z VŠ (viz Tabulka 10).

Tabulka 10 Institucionální řešení VOŠ

Institucionální řešení	počet	%
A. Zachovat stávající stav	25	83 %
B. Spojení více VOŠ	2	7 %
C. Oddělit se od SŠ a stát se samostatnou VOŠ	1	3 %

2.3.5 Spolupráce VOŠ s vysokými školami

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že z 30 VOŠ s vysokou školou spolupracuje 17 škol (tj. 56,7 %). Spolupráce s vysokou školou probíhá v různých oblastech, nejčastěji jde o výuku vysokoškolských pedagogů na VOŠ nebo uznávání absolventům vzdělání z VŠ. Všechny oblasti spolupráce pak uvádí Tabulka 11.

Tabulka 11 Oblasti spolupráce VOŠ a VŠ

Předmět spolupráce	počet	% ze 17
VOŠ při přijetí ke studiu uznává absolventům vzdělání z VŠ	13	76 %
Spolupráce při zajištění výuky pedagogů z VŠ na VOŠ	10	59 %
Společné projekty	6	35 %
Spolupráce na vedení absolventských prací	6	35 %
VŠ při přijetí ke studiu uznává absolventům vzdělání z VOŠ	5	29 %
Vzájemná výměna pedagogů mezi VOŠ a VŠ	4	24 %
Dohoda o uznání dosaženého vzdělání absolventům VOŠ	4	24 %
Konzultace při tvorbě vzdělávacích programů	3	18 %
Spolupráce na vedení bakalářských prací	3	18 %
Bakalářský program poskytovaný VŠ v prostorách VOŠ	2	12 %
VŠ uznává praxi v plném rozsahu	2	12 %
VŠ uznává praxi pouze z části	2	12 %
VŠ má přesně stanovená kritéria pro uznávání vzdělání	2	12 %
Není předem jasně definováno, co bude uchazečům uznáno	2	12 %

Jedním z problémů stávajících VOŠ je nedostatečná prostupnost mezi vyššími odbornými školami a bakalářským vysokoškolským studiem. Snadnější je to především u těch VOŠ, které navázaly s některou z vysokých škol spoluprací. Rozsah započteného studia se ale výrazně liší, a to i podle skupin oborů. Někteří absolventi VOŠ tak získají bakalářský titul jen s malým časovým zpožděním a úsilím, zatímco jiní musí absolvovat celé studium od začátku. Nedostatečná prostupnost jistě hraje při výběru studia na VOŠ negativní roli právě proto, že určitá část studujících má v úmyslu později dosáhnout vysokoškolského titulu.

V uvedené tabulce jistě stojí za povšimnutí, že 5 vyšších odborných škol (tj. 16 % z VOŠZ zapojených do šetření) uvádí, že vysoká škola při přijetí ke studiu uznává absolventům VOŠ vzdělání, a z toho:

- 4 VOŠ mají uzavřenou dohodu o uznání dosaženého vzdělání absolventům VOŠ;
- 2 VOŠ uvádí, že VŠ uznává praxi jejich absolventům v plném rozsahu;
- 2 VOŠ uvádí, že VŠ uznává praxi pouze z části;
- 2 VOŠ mají spolupráci s VŠ, která má přesně stanovená kritéria pro uznávání vzdělání a stejný počet VOŠ uvádí, že nejsou předem stanovená kritéria pro uznání části předmětů absolventům VOŠ, nicméně část vzdělávání se jim uznává.

Na otázku proč některé vysoké školy odmítají uznat alespoň část dosaženého vzdělání z VOŠZ, např. odborné praxe, jsme se dotazovali zástupců vysokých škol při jednáních u tzv. kulatých stolů (více viz kapitola 2.4.1). Nejčastějším argumentem VŠ je, že toto neumožňuje legislativa, popř. akreditace vysokoškolských studijních programů.

Absolventům VOŠ podle současného znění zákona o vysokých školách mohou být uznány zkoušky, splnění jiných povinností či předepsány rozdílové zkoušky; může být umožněno nastoupit na bakalářské studium do vyššího ročníku s tím, že VŠ nebo fakulta může stanovit odlišné podmínky pro přijetí uchazečů, kteří absolvovali studijní program na vyšší odborné škole v ČR. Přijímání absolventů VOŠ pro VŠ ovšem není povinné a v praxi to umožňují zpravidla soukromé vysoké školy.

Zajímavé je také porovnání těchto výsledků se studií NÚV (20), kde se dotazovali absolventů VOŠ, kteří pokračovali dále na VŠ, na jejich zkušenosti. Necelá polovina z těch absolventů VOŠ (46,8 %), kteří pokračovali ve studiu na VŠ, uvedla, že jim předchozí studium nebylo nijak zohledněno, ale znalosti získané na VOŠ jim usnadnily přijetí i samotné VŠ studium. Uznání některých zápočtů nebo zkoušek uvedlo jako jednu z výhod 23,4 % absolventů a stejné procento studovalo VŠ ve zkráceném čase. Mezi pozitivními aspekty předchozího studia absolventi uváděli i uznání části studia jako celku (12,8 %). Pouze 14,9 % absolventů uvedlo, že pro ně předchozí studium VOŠ nepředstavovalo žádnou výhodu ani z hlediska usnadnění samotného studia, ani jeho zkrácení nebo započtení. (20)

2.3.6 Přijetí absolventů SŠ do vyššího ročníku VOŠ

V dotazníkovém šetření jsme se také zabývali otázkou, jak vyšší odborné školy přistupují k přijímání absolventů středních škol příbuzných oborů do vyššího ročníku VOŠ. Zaznamenané odpovědi obsahuje Tabulka 12.

Tabulka 12 Přijetí absolventů SŠ do vyššího ročníku VOŠ

Obor	ano		ne		netýká se (obor na škole není)	
	počet	%	počet	%	počet	%
Diplomovaná/ý						
dentální hygienistka	2	7 %	5	17 %	12	40 %
farmaceutický asistent	2	7 %	7	23 %	12	40 %
nutriční terapeut	2	7 %	6	20 %	14	47 %
všeobecná sestra	22	73 %	1	3 %	5	17 %
zdravotní laborant	0	0 %	7	23 %	12	40 %
zubní technik	4	13 %	7	23 %	8	27 %

Z výsledků vyplývá, že kromě jedné VOŠ všechny školy zapojené do průzkumu umožňují absolventům oboru praktická sestra/zdravotnický asistent přijetí do vyššího ročníku. Důvody, proč nejsou absolventi jiných zdravotnických oborů přijímáni do vyššího ročníku VOŠ, jsou převážně legislativní.

Z praxe vyšších odborných škol také stojí za zmínku fakt, že absolventi příbuzných oborů SŠ nežádají často o přijetí do vyššího ročníku na VOŠ. Jsou to jen ojedinělé případy. Naopak ti absolventi, kteří o přijetí do vyššího ročníku požádali, v naprosté většině náročnost rozdílových zkoušek nezvládli a nakonec upřednostnili studium od 1. ročníku.

2.3.7 Přijetí studentů VŠ do vyššího ročníku VOŠ

Přijetí studentů nebo absolventů VŠ je umožněno především studentům hlásícím se do oboru Diplomovaná všeobecná sestra (viz Tabulka 13).

Podle Školského zákona (č. 561/2004 Sb.) na přijetí uchazeče do vyššího ročníku ve VOŠ není právní nárok. To znamená, že je na rozhodnutí ředitele, zda žádosti vyhoví nebo nikoli. I při přijímání do vyššího ročníku VOŠ je nutné, aby proběhlo přijímací řízení, v rámci kterého může ředitel školy po posouzení dokladů uchazeče o předchozím vzdělávání stanovit jako podmínku vykonání zkoušky a určit její obsah, termín, formu a kritéria hodnocení, a to v souladu s akreditovaným vzdělávacím programem příslušného oboru vzdělání. U zdravotnických oborů může ředitel školy přijmout uchazeče do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve VOŠ pouze v případě, že obsah předchozího vzdělávání uchazeče odpovídá obsahu vzdělávání v těch ročnících, které student nebude absolvovat.

Tabulka 13 Přijetí studentů nebo absolventů VŠ do vyššího ročníku VOŠ

Obor	ano		ne		netýká se (obor na škole není)	
	počet	%	počet	%	počet	%
Diplomovaná/ý						
dentální hygienistka	5	17 %	3	10 %	12	40 %
farmaceutický asistent	7	23 %	3	10 %	10	33 %
nutriční terapeut	4	13 %	4	13 %	14	47 %
všeobecná sestra	22	73 %	1	3 %	5	17 %
zdravotní laborant	4	13 %	3	10 %	12	40 %
zubní technik	4	13 %	5	17 %	10	33 %

2.3.8 Personální zabezpečení výuky VOŠ

Níže uvedené údaje o personálním zabezpečení výuky vyšších odborných škol v ČR byly čerpány z materiálu MŠMT ČR (21) a obsahují údaje obecně o všech typech vyšších odborných škol.

Počet učitelů VOŠ

Na vyšších odborných školách působilo přes 3,9 tis. učitelů, kterým odpovídalo zhruba 1,2 tis. úvazků (viz Tabulka 14). Průměrná výše úvazku je zde tak nejvyšší ze všech sledovaných druhů škol a odpovídá 0,32 (nejvyšší je v Jihomoravském kraji (0,40) a nejnižší v Jihočeském kraji a v Kraji Vysočina (oba shodně 0,23). Nejvyšší počet učitelů má vzhledem k síti těchto škol Praha (26,6 % fyzických osob, resp. 31,6 % úvazků), nejnižší počty Karlovarský kraj (1,8 % v případě fyzických osob, 2,0 % úvazků).

Tabulka 14 Počty učitelů ve vyšších odborných školách

Učitelé VOŠ	Fyzické osoby			Úvazky			Úvazky/Fyzické osoby		
	ženy	muži	celkem	ženy	muži	celkem	ženy	muži	celkem
Celkem	2 511	1 411	3 922	821,5	423,3	1 244,8	0,33	0,30	0,32
Praha	626	418	1 044	235,1	158,6	393,7	0,38	0,38	0,38
Středočeský	226	125	351	65,1	27,5	92,6	0,29	0,22	0,26
Jihočeský	182	145	327	43,7	31,4	75,1	0,24	0,22	0,23
Plzeňský	172	112	284	52,1	29,0	81,2	0,30	0,26	0,29
Karlovarský	46	24	70	17,3	7,1	24,4	0,38	0,30	0,35
Ústecký	124	50	174	42,6	16,6	59,2	0,34	0,33	0,34
Liberecký	59	29	88	15,5	9,7	25,1	0,26	0,33	0,29
Královéhradecký	117	65	182	37,1	17,8	54,9	0,32	0,27	0,30
Pardubický	118	42	160	30,8	10,6	41,4	0,26	0,25	0,26
Vysočina	135	71	206	33,1	14,6	47,7	0,25	0,21	0,23
Jihomoravský	226	93	319	95,1	33,1	128,2	0,42	0,36	0,40
Olomoucký	127	70	197	47,0	23,0	70,1	0,37	0,33	0,36
Zlínský	118	65	183	27,3	18,7	46,0	0,23	0,29	0,25
Moravskoslezský	235	102	337	79,7	25,5	105,3	0,34	0,25	0,31

Zdroj dat: MŠMT ČR (21)

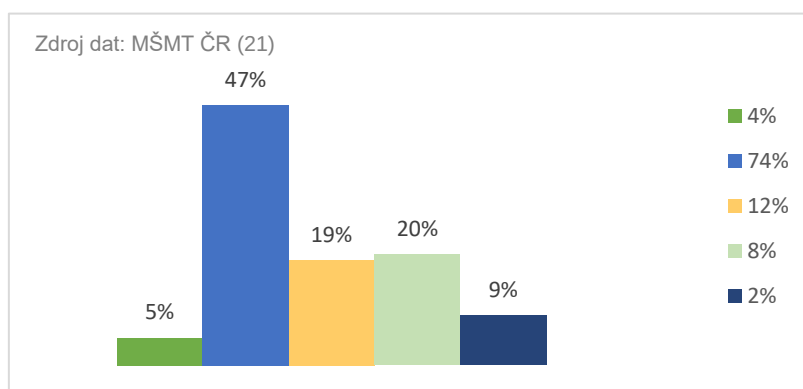
Jelikož je počet fyzických osob zkreslující, neboť poskytuje pouze informaci o vazbě učitele k dané škole, ale nikoli o jejím rozsahu, jsou nadále upřednostňována vyhodnocení podle výše úvazků, kdy je každý učitel započítán pouze takovou částí, která odpovídá právě výši jeho úvazku.

Věková struktura učitelů (vyhodnoceno dle úvazků)

Průměrný věk učitelů v regionálním školství odpovídá 47,2 roku (47,0 u žen a 48,0 u mužů). 72,4 % učitelů je starších 40 let (72,8 % žen a 70,3 % mužů). 56,9 % učitelů je starších 45 let (57,1 % žen a 56,3 % mužů). Pouze 8,5 % učitelů je mladších 30 let (8,9 % žen a 6,9 % mužů). Potvrzuje se tedy předpoklad, že ve vzdělávacím systému působí především starší učitelé. Údaje jsou čerpány z veřejně přístupných informací MŠMT ČR (21).

Z uvedené studie vyplývá, že nejstaršími v rámci regionálního školství jsou učitelé ve vyšších odborných školách (viz Graf 9), kdy jejich průměrný věk odpovídá 50,2 let (50,4 u žen a 49,8 u mužů).

Z pohledu výuky konkrétních předmětů/skupin předmětů, kdy vycházíme z úvazků přepočtených na výuku daného předmětu/dané skupiny předmětů, zjišťujeme, že nad průměrným věkem učitele v regionálním školství (47,2 let) jsou v případě vyšších odborných škol: všechny skupiny učitelů, tedy učitelé odborných předmětů (50,5 let), učitelé všeobecných předmětů (50,1 let), učitelé praktického vyučování (49,5 let) i učitelé odborné praxe (48,0).



Graf 9 Věková struktura učitelů VOŠ

Nejvyšší dosažené vzdělání učitelů VOŠ

Ve vyšších odborných školách podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním na magisterské nebo vyšší úrovni dosahuje 88 %, na nižší úroveň vzdělání tedy připadá zhruba 12 %, z toho na středoškolské vzdělání s maturitou necelých 4,5 %. Nejvyšší podíl učitelů s vysokoškolským vzděláním na magisterské nebo vyšší úrovni mají v Kraji Vysočina (96,0 %), nejnižší v Libereckém kraji (79,6 %). (21)

Učitelů vyšších odborných škol, kteří nesplňují požadavky kvalifikace, je 5,2 % (tj. 64,7 úvazku). Z celkového počtu 64,7 % úvazků jsou téměř tři čtvrtiny spojeny s výukou odborných předmětů (47,8 úvazku).

Úvazky učitelů ve VOŠ podle splnění požadavků na kvalifikaci znázorňuje Tabulka 15.

Tabulka 15 Úvazky učitelů ve vyšších odborných školách podle splnění požadavků na kvalifikaci

Učitelé VOŠ	Úvazky z pohledu kvalifikace							
	Celkem	v tom				podíl nekvalifikovaných		
		kvalifikovaní	nekvalifikovaní			celkem	v tom	
			celkem	doplňující si kvalifikaci	nedoplňující si kvalifikace		doplňující si kvalifikaci	nedoplňující si kvalifikaci
Česká republika	1 244,8	1 180,0	64,7	20,1	44,7	5,2 %	1,6 %	3,6 %
Hlavní město Praha	393,7	379,6	14,1	4,4	9,7	3,6 %	1,1 %	2,5 %
Středočeský kraj	92,6	87,4	5,2	3,0	2,2	5,6 %	3,3 %	2,4 %
Jihočeský kraj	75,1	61,6	13,6	1,3	12,2	18,1 %	1,7 %	16,3 %
Plzeňský kraj	81,2	78,6	2,6	1,5	1,1	3,2 %	1,8 %	1,3 %
Karlovarský kraj	24,4	24,0	0,4	0,0	0,4	1,6 %	0,0 %	1,6 %
Ústecký kraj	59,2	52,8	6,4	4,2	2,2	10,8 %	7,0 %	3,7 %
Liberecký kraj	25,1	24,2	0,9	0,3	0,7	3,6 %	1,0 %	2,6 %
Královéhradecký kraj	54,9	51,0	3,9	2,0	1,9	7,1 %	3,6 %	3,4 %
Pardubický kraj	41,4	41,0	0,4	0,1	0,3	1,0 %	0,3 %	0,6 %
Kraj Vysočina	47,7	45,6	2,0	0,2	1,9	4,3 %	0,4 %	3,9 %
Jihomoravský kraj	128,2	122,5	5,7	2,5	3,2	4,4 %	1,9 %	2,5 %
Olomoucký kraj	70,1	69,6	0,5	0,0	0,5	0,6 %	0,0 %	0,6 %
Zlínský kraj	46,0	45,0	1,1	0,1	1,0	2,3 %	0,2 %	2,1 %
Moravskoslezský kraj	105,3	97,1	8,1	0,6	7,5	7,7 %	0,5 %	7,2 %

Zdroj dat: MŠMT ČR (21)

Situace na vyšších odborných školách zdravotnických, jak vyplynulo z vlastního dotazníkového šetření, je obdobná (viz Tabulka 16). Nejvíce jsou mezi pedagogy na VOŠ zastoupeni vysokoškoláci. S ohledem na rozdílnou velikost konkrétních VOŠ se počet vysokoškolsky vzdělaných učitelů s větším než polovičním úvazkem pohybuje od 1 po 59, s nižším úvazkem od 2 po 32, velkou část učitelů pak tvoří externisté (odborníci z praxe), kteří jsou zaměstnáni na DPP či DPČ.

Tabulka 16 Struktura pedagogů vyučujících na VOŠ ve školním roce 2018/2019

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet fyzických osob v daném pracovně-právním vztahu					
	Úvazek na VOŠ $\geq 0,5$		Úvazek na VOŠ $< 0,5$		jiná (DPP, DPČ)	
	uvedeno	průměr (min.-max.)	uvedeno	průměr (min.-max.)	uvedeno	průměr (min.-max.)
středoškolské	6 (20 %)	1,7 (1-2)	4 (13 %)	2 (2-5)	7 (23 %)	6,7 (1-18)
vyšší odborné	3 (10 %)	1	4 (13 %)	1	5 (17 %)	2 (1-3)
vysokoškolské (Bc.)	6 (20 %)	1,8 (1-3)	8 (27 %)	1,8 (1-3)	9 (30 %)	3 (1-5)
vysokoškolské (Mgr.)	23 (77 %)	10,2 (1-59)	24 (80 %)	11,2 (2-32)	25 (83 %)	15,8 (2-70)
vysokoškolské (Ph.D.)	7 (23 %)	2 (1-5)	6 (20 %)	1,3 (1-2)	13 (43 %)	5,2 (1-23)
doc. a prof.	1 (3 %)	1	0		3 (10 %)	1,7 (1-2)

Pozn. Tabulka zahrnuje údaje pouze z 28 VOŠ zdravotnických, které se zapojily do dotazníkového šetření a údaje vyplnily

Další vzdělávání pedagogických pracovníků vyšších odborných škol

Podle Školského zákona, platného pro školy až po úroveň vyšších odborných škol, vytváří ředitel podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci. Zároveň se mohou účastnit dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují nebo rozšiřují kvalifikaci. Ředitel organizuje vzdělávání podle plánu dalšího vzdělávání, přitom přihlíží ke studijním zájmům pedagogického pracovníka, potřebám a rozpočtu školy. Vypracování plánu je v autonomii dané školy, resp. jejího ředitele.

Dotazníkovým šetřením mezi vyššími odbornými školami zdravotnickými bylo zjištěno, že kromě jedné VOŠ se ve všech školách pedagogové vzdělávali minimálně na jedné vzdělávací akci v tuzemsku nebo na Slovensku. V zahraničí se vzdělávali pedagogové přibližně z poloviny VOŠ (viz Tabulka 17).

Tabulka 17 Účast pedagogů na vzdělávacích akcích

školní rok	v tuzemsku nebo na Slovensku		v zahraničí (mimo Slovenska)	
	uvedeno	Průměr (min. - max.)	uvedeno	Průměr (min. - max.)
2017/2018	29 (97 %)	22 (4-71)	12 (40 %)	3 (1-7)
2018/2019	29 (97 %)	23 (4-85)	16 (53 %)	5 (1-21)
předpoklad 2019/2020	28 (93 %)	24 (4-100)	15 (50 %)	5 (1-20)

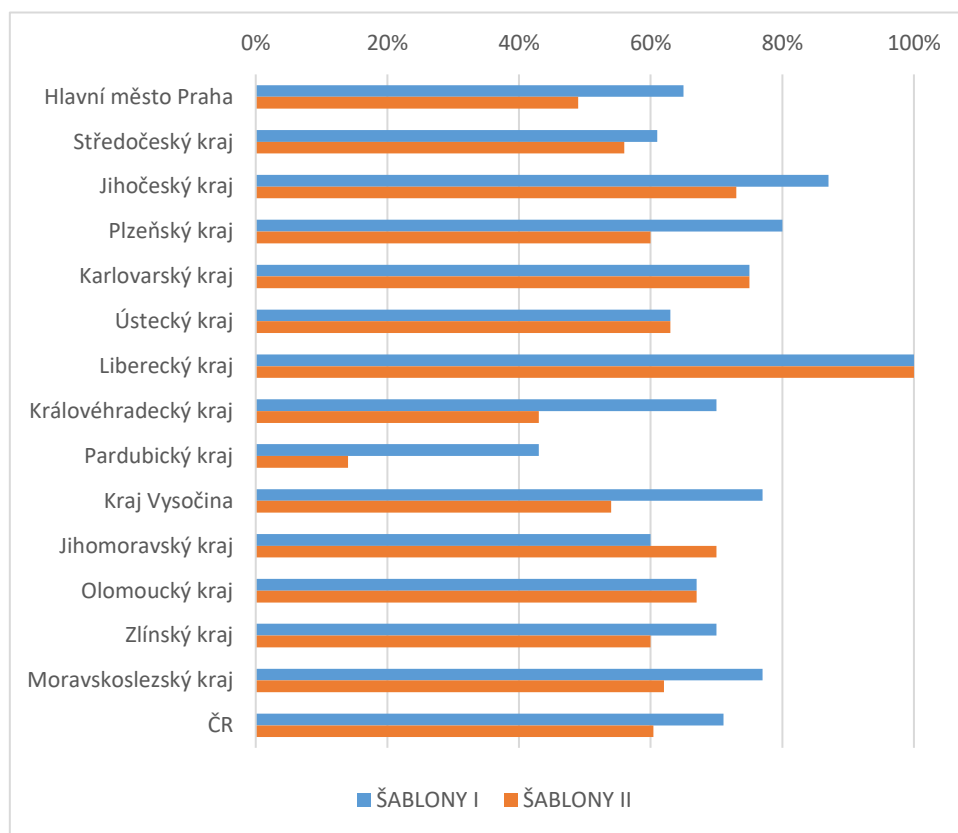
V souvislosti s dalším vzděláváním pedagogických pracovníků je nutno zmínit i projekty Zjednodušeného vykazování, tzv. Šablony I a II. Cíle výzvy Šablony pro SŠ a VOŠ II zahrnují mimo jiné:

- Podporu osobnostně profesního rozvoje pedagogů (možnost dalšího vzdělávání, stáže, sdílení zkušeností pedagogů a odborníků z praxe atd.);
- Pomoc školám a školským výchovným a ubytovacím zařízením při společném vzdělávání prostřednictvím personální podpory a dalšího vzdělávání pedagogů v oblasti inkluze;
- Zavedení a podporu nových metod ve výuce;
- Větší propojení teorie s praxí - spolupráce škol a zaměstnavatelů.

Mezi podporované aktivity patří např.:

- Šablony personální podpory (kariérový poradce, koordinátor spolupráce školy a zaměstnavatele);
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP);
- Vzájemná výměna zkušeností mezi pedagogy, tandemová výuka;
- Zapojení odborníka z praxe do výuky;
- Aktivity zaměřené na výuku s digitálními technologiemi, včetně jejich pořízení.

Jak znázorňuje Graf 10, do projektů se zapojila většina vyšších odborných škol z celé České republiky, do projektu Šablony I to bylo 71 % škol, do projektu Šablony II pak 60 % vyšších odborných škol.



Graf 10 Počet VOŠ zapojených do projektu tzv. Šablon I a II

Tabulka 18 uvádí počet škol, které zvolily dané šablony zaměřené na další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Tabulka 18 Další vzdělávání pedagogických pracovníků v projektu Šablony I

Název šablony	Počet VOŠ, s vybranou šablonou	Podíl VOŠ s vybranou šablonou	Celkové finance na šablonu
DVPP v rozsahu 8 hodin	57	49,6%	3 075 536 Kč
DVPP v rozsahu 16 hodin	31	27,0 %	1 235 616 Kč
DVPP v rozsahu 24 hodin	51	44,3 %	4 071 456 Kč
DVPP zaměřené na inkluzi v rozsahu 24 hodin	9	7,8 %	202 560 Kč
DVPP v rozsahu 80 hodin	27	23,5 %	2 970 880 Kč
Sdílení zkušeností pedagogů z různých škol	31	27,0 %	874 676 Kč
Stáže pedagogů u zaměstnavatelů	62	53,9 %	8 286 700 Kč
Tandemová výuka na VOŠ	34	29,6 %	1 223 016 Kč
Zapojení odborníka z praxe do výuky na VOŠ	56	48,7 %	3 742 200 Kč
CLIL ve výuce na VOŠ	20	17,4 %	2 204 570 Kč
Zapojení ICT technika do výuky na VOŠ	20	17,4 %	3 150 000 Kč

Zdroj dat: MS2014+

Přínos projektů zjednodušeného vykazování k podpoře dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je nesporný. Jednou z nejvíce oceňovaných tzv. šablon jsou stáže učitelů vyšších odborných škol na odborných pracovištích možných budoucích zaměstnavatelů. Učitel si zvyšuje svou odbornou kvalifikaci, v době své stáže na odborném pracovišti skutečně vykonává produktivní činnost pod dohledem garanta stáže. Seznámení s reálným pracovním prostředím je přínosné nejen pro studenty, ale také pro učitele, kteří tak mohou udržovat krok s realitou a své odborné znalosti a dovednosti pravidelně aktualizují, protože řada oborů se rychle rozvíjí a znalosti rychle zastarávají. Uchování si odborné erudice, jako např. znalost moderních technologií, přístrojů či nových postupů, a její udržování na dobré úrovni zvyšuje autoritu učitelů u studentů a zároveň umožňuje naplnit požadavky zaměstnavatelů na to, aby výuka respektovala aktuální trendy. Dopad stáží se zvyšuje následným přenášením získaných poznatků do výuky. Tabulka 18 a Tabulka 19 znázorňuje, že v době realizace projektu Šablony I a II se uskutečnilo (nebo uskuteční) více než 120 takových stáží.

Tabulka 19 Další vzdělávání pedagogických pracovníků v projektu Šablony II

Název šablony	Počet VOŠ, s vybranou šablonou	Podíl VOŠ s vybranou šablonou	Celkové finance na šablonu
DVPP v rozsahu 8 hodin	70	72,9 %	9 630 912 Kč
Vzájemná spolupráce pedagogů VOŠ	30	31,3 %	1 850 280 Kč
Sdílení zkušeností pedagogů z různých škol/školských zařízení prostřednictvím vzájemných návštěv	43	44,8 %	1 536 906 Kč
Tandemová výuka ve VOŠ	28	29,2 %	1 113 000 Kč
CLIL ve výuce ve VOŠ	21	21,9 %	2 963 030 Kč
Profesní rozvoj pedagogů VOŠ prostř. supervize/mentoringu/koučingu	10	10,4 %	703 311 Kč
Zapojení odborníka z praxe do výuky ve VOŠ	59	61,5 %	3 607 632 Kč
Stáže pedagogů u zaměstnavatelů	63	65,6 %	9 846 200 Kč
Zapojení ICT technika do výuky ve VOŠ	16	16,7 %	4 056 200 Kč

Zdroj dat: MS2014+

Za zmínku stojí také šablona Zapojení odborníka z praxe do výuky ve VOŠ. Tuto šablonu realizovalo nebo bude realizovat více než 110 pedagogů. Jedná se o další příklad propojení výuky na vyšší odborné škole s praxí. Při zapojení odborníka z praxe do výuky dochází ke vzdělávání nejen studentů, ale také vyučujícího, který dostává informace přímo z praxe. Přizpůsobení výuky potřebám odborné praxe, budoucích zaměstnavatelů absolventů školy tak dostává reálné rozměry.

Uvedené šablony směřují na vzdělávání pedagogů VOŠ a posílení jejich odborných, jazykových či osobnostních kvalit.

2.3.9 Vybavenost VOŠZ

V rámci sledování vybavenosti vyšších odborných škol zdravotnických jsme se zaměřili zejména na vybavenost učeben počítači s připojením k internetu a dataprojektory, vybavenost školní knihovny a studovny a na další služby nabízené studentům.

Vybavenost učeben

Vybavenost učeben počítači a dataprojektory je základní podmínkou pro realizaci výuky pomocí prezentací a audiovizuálních pomůcek, moderních digitálních zdrojů. Díky této technice může být výuka snadněji aktualizována a vede k vyšší motivaci, názornosti a pozornosti studentů.

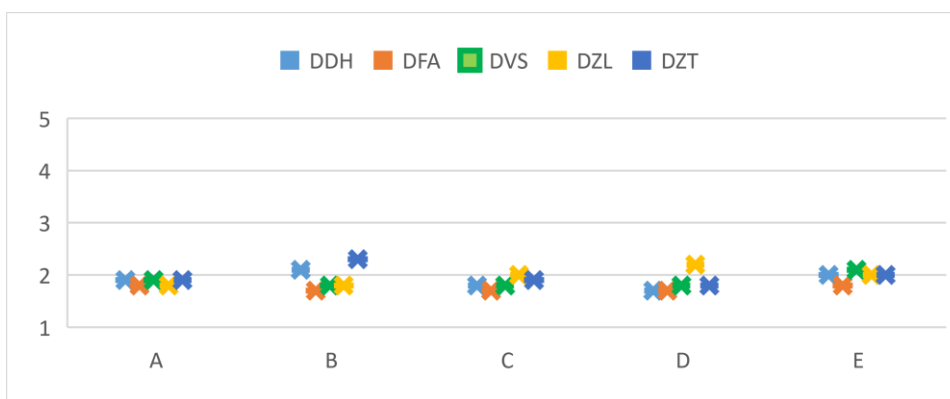
Vybavenost učeben počítači a dataprojektory je velmi dobrá. Téměř všechny učebny, které jsou využívány pro VOV, jsou vybaveny počítačem s připojením k internetu a dataprojektorem. Jedna VOŠZ informace o vybavenosti neuvedla (viz Tabulka 20).

Tabulka 20 Vybavenost učeben VOŠZ počítači

Počet učeben vybavených počítačem s připojením k internetu a dataprojektorem	počet	%
A. 100 %	26	90 %
B. Více než 85 %	3	10 %
C. 50 % - 85 %	0	0 %
D. Méně než 50 %	0	0 %

Následující Graf 11 pak zobrazuje, jakou známkou (hodnocení jako ve škole) by jednotlivé vyšší odborné školy zdravotnické ohodnotily:

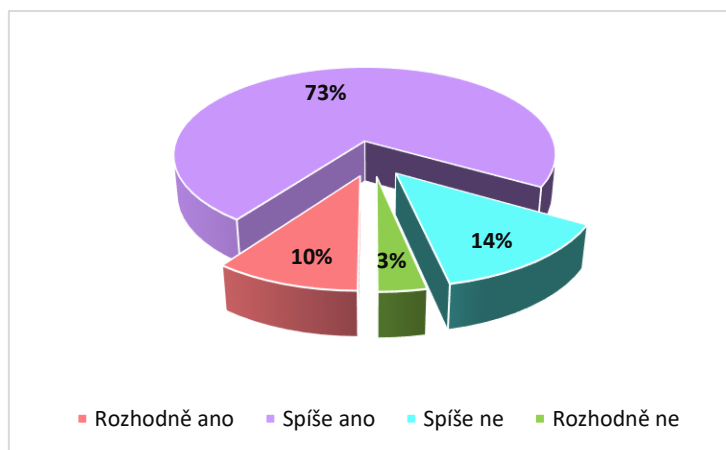
- A své počítačové vybavení;
- B kvalitu připojení k internetu;
- C vybavení odborných laboratoří;
- D kvalitu učebních pomůcek;
- E množství učebních pomůcek.



Graf 11 Hodnocení kvality vybavenosti VOŠZ

U oboru Diplomovaná dentální hygienistka byla nejlépe hodnocena kvalita učebních pomůcek a vybavenost laboratoří, nejhůře byla hodnocena kvalita připojení k internetu. U oboru Diplomovaný farmaceutický asistent nebyly zjištěny velké rozdíly v hodnocení, nejhůře byla hodnocena kvalita učebních pomůcek. U oboru Diplomovaný nutriční terapeut byly rozdíly v hodnocení také minimální. U oboru Diplomovaná všeobecná sestra bylo hodnoceno nejhůře množství učebních pomůcek. U oboru Diplomovaný zdravotní laborant byla hodnocena nejhůře kvalita učebních pomůcek. U oboru Diplomovaný zubní technik byla nejhůře hodnocena kvalita připojení k internetu (viz Graf 12).

Dotazovali jsme se také, jak školy hodnotí schopnost financování obnovování a doplňování učebních pomůcek a vybavení školy. VOŠZ hodnotí v 83 %, že finanční prostředky na inovace a další vybavení „rozhodně“ nebo „spíše“ dostačují (viz Graf 12). Negativní odpověď uvedlo 5 VOŠZ. Ačkoliv v případě těchto 5 škol se jedná o „malé“ školy s počtem studentů méně než 100, není možné jednoznačně konstatovat souvislost mezi velikostí školy a schopností financovat její nové či inovované vybavení. K takovému tvrzení by bylo potřeba provést podrobnější analýzu s ohledem na všechny obory, která daná škola realizuje, nikoliv pouze ty zdravotnické. Jak již bylo zmíněno dříve, některé školy jsou multioborové a ve společných prostorách probíhá výuka více různých (i nezdravotnických) oborů.



Graf 12 Schopnost financování vybavení školy

Školní knihovna

Důležitou charakteristikou vybavenosti školy je existence a kvalita školní knihovny, studovny a služeb, které nabízí. Dotazováním bylo zjištěno, že všechny zapojené VOŠZ poskytují studentům a pedagogům služby školní knihovny. V 70 % VOŠZ se jedná o knihovnu umístěnou v oddělené místnosti, ve zbývajících školách jsou knihovny umístěny v kabinetech, sborovnách apod. V rámci knihoven školy také poskytují především bezplatné WI-FI, kopírování a tisk a také studovny s počítačem s přístupem na internet (

Tabulka 21).

Tabulka 21 Služby školních knihoven

Služby knihovny	počet	% z 30
Elektronický katalog přístupný přes internet	8	27 %
Studovnu s počítači a přístupem na internet	23	77 %
Studovnu bez počítačů či přístupu na internet	3	10 %
Kopírování a tisk	25	83 %
Zpracování rešerší	6	20 %
Bezplatné WI-FI	26	87 %
Přístup k licencovaným databázím	3	10 %

Významné rozdíly byly zjištěny v počtu knihovních jednotek jednotlivých školních knihoven. Střední počet knihovních jednotek se pohybuje kolem 5 až 6 tisíc. Nejmenší počet knihovních jednotek byl 149 (viz Tabulka 22). Do jednoho tisíce knihovních jednotek bylo v 19 % knihoven VOŠZ a naopak v 23 % knihoven VOŠZ mají nad 10 tisíc knihovních jednotek.

Tabulka 22 Počty knihovních jednotek

Aktuální počet knihovních jednotek	
průměr	6 230
medián	5 017
min.	149
max.	20 205

Přírůstky knihovních jednotek u odborné literatury se v roce 2017 pohybovaly od 10 do 345, v roce 2018 se pohybovaly od 8 do 429. Střední počty byly přibližně shodné (viz Tabulka 23).

Tabulka 23 Přírůstky knihovních jednotek

Přírůstky / rok	2017	2018
průměr	111,4	109,6
medián	87	82
min.	10	8
max.	345	429

Počet titulů odborných časopisů se pohybuje od 0 do 28, žádný titul odborných časopisů uvedly tři VOŠ (viz Tabulka 24).

Tabulka 24 Počet titulů odborných časopisů

Počet titulů odborných časopisů	
průměr	6,4
medián	5
min.	0
max.	28

2.3.10 Zapojení VOŠZ do mezinárodní spolupráce

Dotazováním bylo zjištěno, že nejvíce VOŠZ je zapojeno do programu Erasmus+. Erasmus+ je vzdělávací program Evropské unie na období 2014–2020, který podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, a to i v odborné přípravě. Je nástupcem Programu celoživotního učení, programu Mládež v akci a dalších. Každoročně mohou školy v termínu pro předkládání žádostí podávat své návrhy na projekty v rámci programu Erasmus+, mobilita studentů a pracovníků v odborném vzdělávání a přípravě. V rámci těchto projektů, mohou organizace v průběhu projektového období vysílat své studenty nebo zaměstnance na mobilitu do zahraničí. Naplánované aktivity by měly vést k rozvoji organizace jako celku, nejen samotných studentů nebo pracovníků v odborném vzdělávání a přípravě. Strategii rozvoje popisují předkladatelé v žádosti v části tzv. Evropského plánu rozvoje.

Ve školním roce 2017/2018 se zapojilo do projektů mezinárodních mobilit v rámci Erasmus+ 13 VOŠZ, počet zapojených studentů se pohyboval od 1 do 36. Ve školním roce 2017/2018 se zapojilo opět 13 VOŠZ, počet zapojených studentů se pohyboval od 3 do 36. Ve školním roce 2019/2020 se předpokládá zapojit do uvedených projektů 15 VOŠZ a počet zapojených studentů se odhaduje na 40.

VOŠZ se zapojují i do dalších projektů mezinárodní spolupráce, mezi nimi např. Tandem. Jedná se o projekt česko-německých výměn mládeže, které podporují sbližování a rozvoj všestranných styků a přátelských vztahů mezi mladými lidmi z Česka a Německa. Cílem je podporovat státní i nestátní instituce a organizace obou zemí při uskutečňování a zintenzivňování česko-německých výměn mládeže a mezinárodní spolupráce v oblasti práce s mládeží.

V dotazníkovém šetření pak VOŠZ dále uváděly mimo jiné zapojení do programu tzv. Norských fondů. Tento program nabízí možnost mezinárodní projektové spolupráce a studijních stáží, jak pro studenty, tak pro pedagogy.

Z údajů Domu zahraniční spolupráce vyplývá, že školy jsou v oblasti zapojování se do mezinárodní spolupráce velmi aktivní. Zatímco mezi studenty odborných škol jsou zahraniční stáže dlouhodobě velmi populární, velmi důležitý je však i rostoucí trend ve vysílání zaměstnanců odborných škol, jejichž zahraniční zkušenost napomáhá celkovému rozvoji organizace a zkvalitňování výuky. Vycestovat mohou například na výukové nebo školicí pobyty či stínování do partnerských škol a firem. V odborném vzdělávání a přípravě vzrostl zájem škol o výjezdy pracovníků do zahraničí za poslední dva roky o 30 %.

Ve srovnání s mezinárodními aktivitami VŠ je angažovanost VOŠ na mezinárodní scéně poměrně nízká. Důvodů může být více; např. kapacity pro zapojení se do mezinárodní spolupráce, včetně problémů se zohledněním takové činnosti v úvazku. Problematické může být také nalezení strategického partnera pro dlouhodobou spolupráci – tzn. školu, které odpovídá úrovni vzdělávání české vyšší odborné školy.

2.3.11 Hodnocení vyššího odborného vzdělávání očima studentů VOŠZ

Dotazníkové šetření bylo realizováno v období říjen 2019 – prosinec 2019, a to formou on-line dotazníku. Odkaz pro vyplnění dotazníku byl distribuován mezi 32 vyšších odborných škol v rámci celé České republiky. Do průzkumu se zapojilo 19 škol a bylo zaznamenáno celkem 994 kompletně vyplněných a odeslaných dotazníků (viz Tabulka 25).

Cílem dotazníkového šetření bylo zmapovat postoje studentů k jejich studovanému oboru, škole, vyššímu odbornému studiu i jejich budoucímu povolání. Otázky byly formulovány velmi jednoduše, stručně, tak aby respondenti měli motivaci vyplňování dotazníku dokončit.

Tabulka 25 Zapojené školy a počty odpovědí

Město/škola	Počet odpovědí
Brno	255
SZŠ a VOŠZ, Brno, Merhautova	157
VOŠZ Brno Kounicova	98
Čelákovice	1
MILLS	1
Havlíčkův Brod	5
SZŠ a VOŠZ Havlíčkův Brod	5
Hradec Králové	85
VOŠZ a SZŠ Hradec Králové	85
Jihlava	5
Vyšší odborná zdravotnická škola Jihlava	5
Karlovy Vary	17
SZŠ a VOŠZ Karlovy Vary	17
Kladno	20
SZŠ a VOŠZ Kladno	20
Liberec	17
SZŠ a VOŠ zdravotnická, Liberec	17
Nový Jičín	2
Mendelova střední škola	2
Nymburk	24
SZŠ a VOŠZ Nymburk	24
Olomouc	81
SZŠ a VOŠZ E. Pöttinga a JŠ s právem SJZ Olomouc	81
Ostrava	112
SZŠ a VOŠZ Ostrava	112
Plzeň	130
SZŠ a VOŠZ Plzeň	130
Praha	77
VOŠZ a SZŠ Alšovo nábřeží 6, Praha 1	59
Vyšší odborná škola zdravotnická 5. května, Praha	18
Příbram	17
SZŠ a VOŠZ Příbram	17
Ústí nad Labem	110
VOŠZ a SŠZ Ústí nad Labem	110
Zlín	36
SZŠ a VOŠ Zlín	36
Celkový součet	994

Tabulka 26 pak zachycuje počet odpovědí studentů podle jednotlivých oborů studia a ročníků. Do průzkumu se zapojili studenti všech studijních oborů a ročníků, které jsou předmětem řešení projektu Inovace VOV.

Tabulka 26 Počet odpovědí podle jednotlivých oborů studia a ročníků

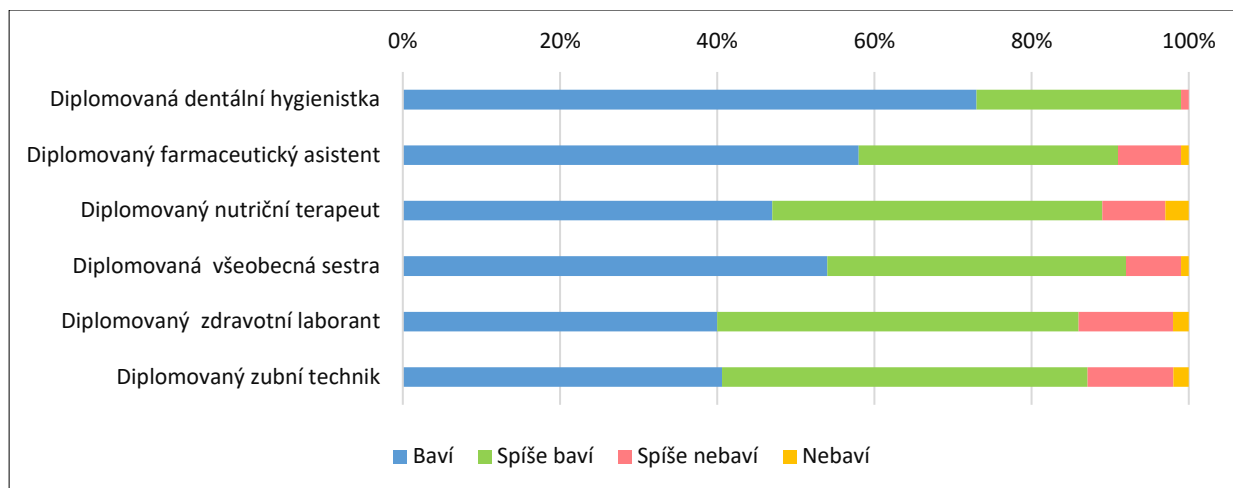
Obory/ročníky	Počet odpovědí
Diplomovaná dentální hygienistka	144
druhý	38
první	76
třetí	30
Diplomovaný farmaceutický asistent	161
druhý	32
první	73
třetí	56
Diplomovaný nutriční terapeut	64
druhý	17
první	28
třetí	19
Diplomovaná všeobecná sestra	378
druhý	85
první	185
třetí	108
Diplomovaný zdravotní laborant	117
druhý	31
první	49
třetí	37
Diplomovaný zubní technik	130
druhý	44
první	41
třetí	45
Celkový součet	994

Tabulka 27 zachycuje odpovědi studentů na otázku, zda je jejich studium *baví*. Z uvedeného je patrné, že naprostou většinu (92 %) studentů jejich studium naplňuje, když odpověděli, že je studium baví (54 %) a spíše baví (38 %).

Tabulka 27 Postoje studentů k jejich studiu

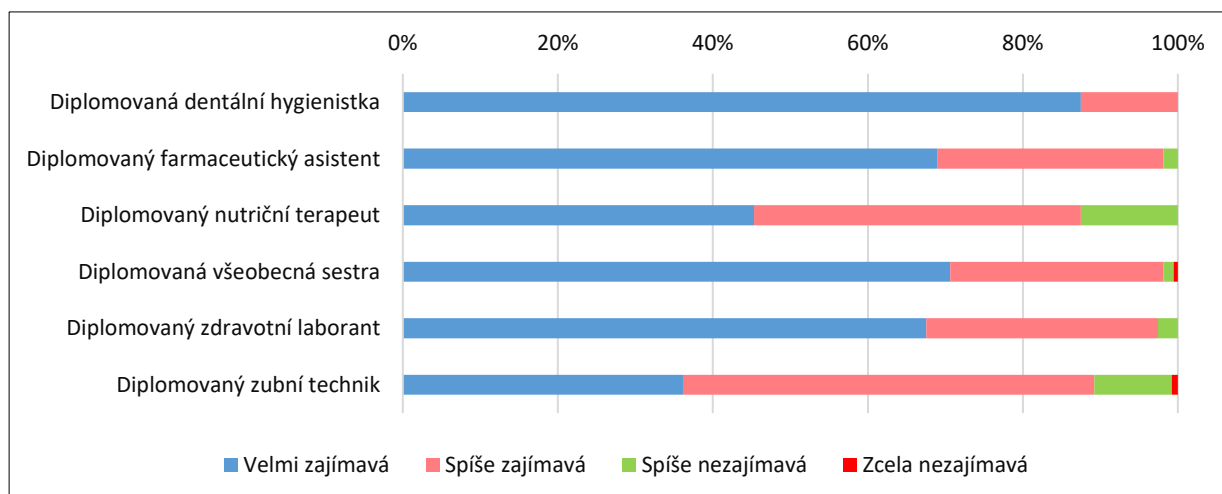
	Baví	Spíše baví	Spíše nebaví	Nebaví	Celkový součet
Počty odpovědí /	533	378	74	9	994
všechny obory	54 %	38 %	7 %	1 %	100 %

Graf 13 zachycuje odpovědi studentů jednotlivých oborů na otázku, zda je *baví* jejich studium. Uvedené hodnoty jsou přepočteny na procentní body z celkového počtu odpovědí za daný obor. Žádné výrazné rozdíly mezi jednotlivými obory nebo ročníky nebyly zaznamenány. Nejpozitivnější přístup ke studiu mají diplomované dentální hygienistky.



Graf 13 Postoje studentů ke studiu jejich oboru

Graf 14 zachycuje odpovědi respondentů na otázku, zda se jim možnost uplatnění v daném oboru zdá zajímavá. Naprostá většina všech respondentů označila další uplatnění v daném oboru za velmi zajímavé (66 %) nebo spíše zajímavé (30 %).

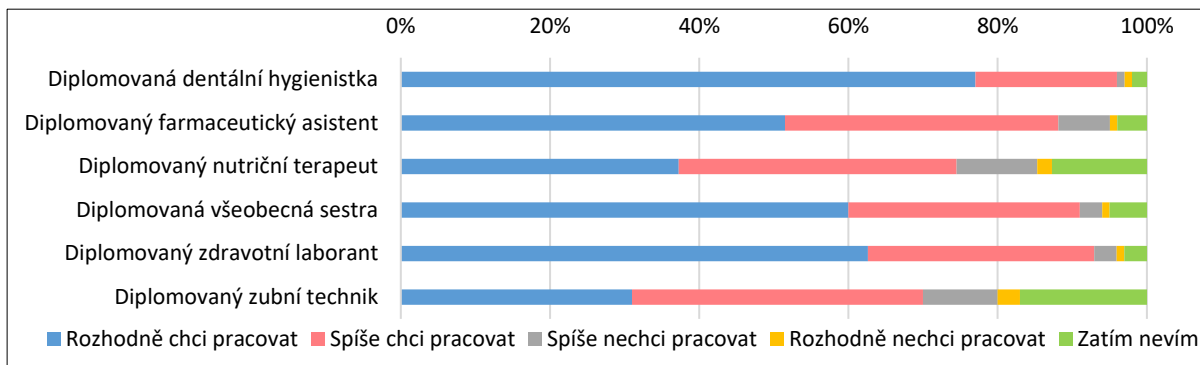


Graf 14 Atraktivita uplatnění v daném oboru

Zajímali jsme se také, jak studenti VOŠZ hodnotí svůj zájem o uplatnění ve studovaném oboru. 56 % všech dotázaných respondentů uvedlo, že rozhodně v daném oboru chce pracovat, a variantu Spíše chci pracovat zvolilo 32 % dotázaných. Zhruba 6 % respondentů ještě není rozhodnuta a 6 % respondentů v oboru po skončení studia pracovat nechce. Více viz Tabulka 28 a Graf 15 Zájem pracovat v daném oboru po skončení studia – po oborech, která pak zobrazuje odpovědi na tuto otázku po jednotlivých oborech.

Tabulka 28 Zájem pracovat v daném oboru po skončení studia

Počty odpovědí /všechny obory	Rozhodně chci pracovat	Spíše chci pracovat	Spíše nechci pracovat	Rozhodně nechci pracovat	Zatím nevím	Součet
	558	316	46	13	61	994
	56 %	32 %	5 %	1 %	6 %	100 %



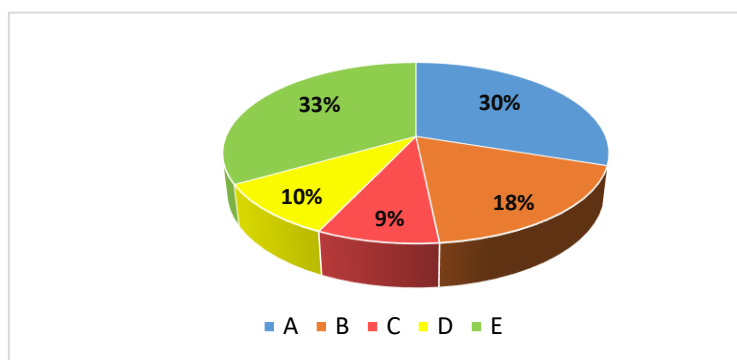
Graf 15 Zájem pracovat v daném oboru po skončení studia – po oborech

Celkem 59 (tj. 6 %) respondentů uvedlo, že ve studovaném oboru rozhodně nechce nebo spíše nechce pracovat. Respondenti byli také dotazováni na důvody, které je k takovému rozhodnutí vedou. Měli možnost zvolit jednu nebo více variant odpovědí, viz níže.

Graf 16 pak obsahuje zastoupení jednotlivých odpovědí:

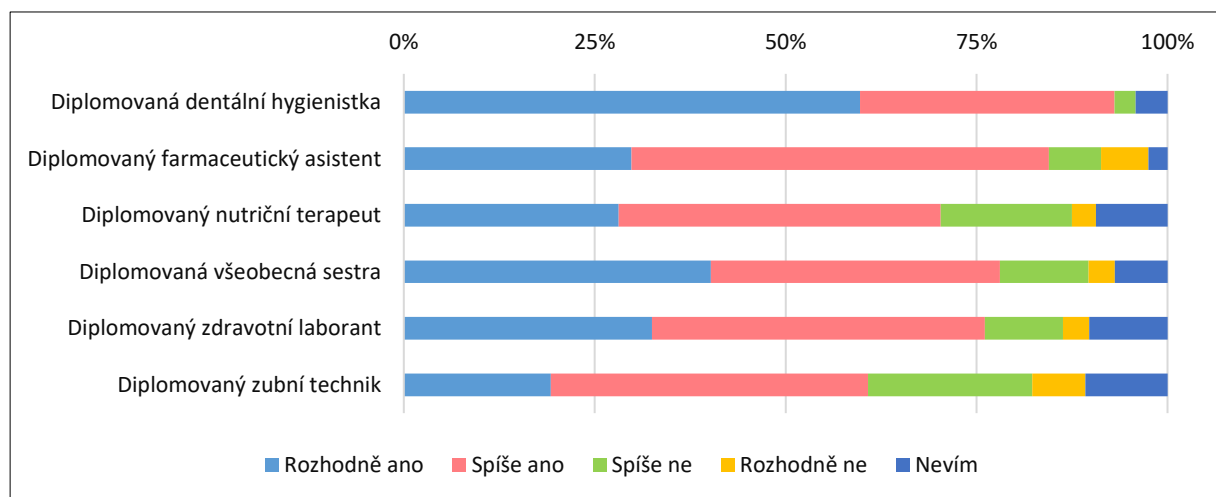
- A Špatného finančního ohodnocení
- B Časové náročnosti (směnnost aj.)
- C Velké fyzické/psychické náročnosti na danou profesi
- D Nechci vůbec zůstat ve zdravotnictví
- E Chci hledat uplatnění ve zdravotnictví, ale v jiném než studovaném oboru

Důvody, které respondenti uváděli nejčastěji, jsou: špatné finanční ohodnocení a časová náročnost (směnnost aj.) dané profese. 31 respondentů také uvedlo, že by chtěli hledat uplatnění v jiném zdravotnickém oboru.



Graf 16 Důvody, pro které studenti nechtějí hledat uplatnění ve svém oboru

Další otázka také sledovala zájem studentů o obor. Na otázku *Pokud byste se znovu rozhodoval/a pro výběr oboru, volil/a byste stejně?* odpovědělo 78 % respondentů rozhodně ano nebo spíše ano. Pouze méně než 4 % respondentů se vyjádřilo, že by daný obor rozhodně znovu nevolili. Téměř 7 % respondentů uvedlo, že neví. Níže uvedený Graf 17 zobrazuje odpovědi po jednotlivých oborech.



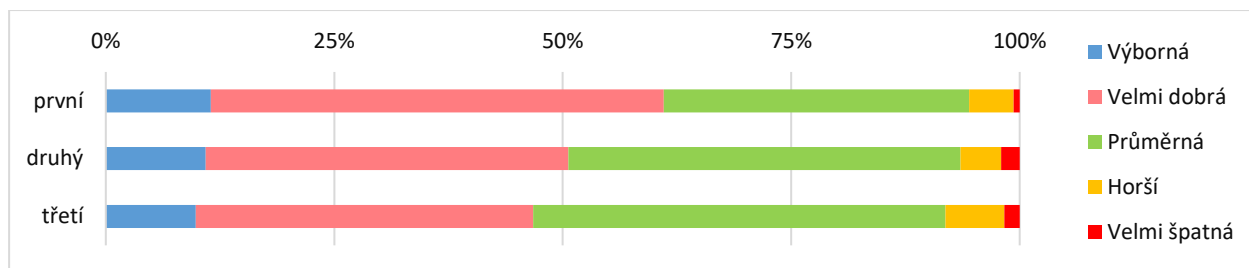
Graf 17 Zvolil/a byste znovu stejný obor studia?

Studentů VOŠ jsme se také dotazovali, zda změnili v průběhu studia názor na studovaný obor. Z uvedených odpovědí vyplývá, že 48 % studentů VOŠ nezměnilo názor na studovaný obor; 34 % studentů v průběhu studia změnilo názor na daný obor pozitivně a 18 % naopak negativně. Nejvíce negativních změn názorů bylo zaznamenáno u oboru Diplomovaný zubní technik (38 % respondentů); a naopak nejvíce pozitivních reakcí (42 %) bylo zaznamenáno u oboru Diplomovaný farmaceutický asistent. Kompletní výsledky odpovědí na danou otázku zachycuje Tabulka 29.

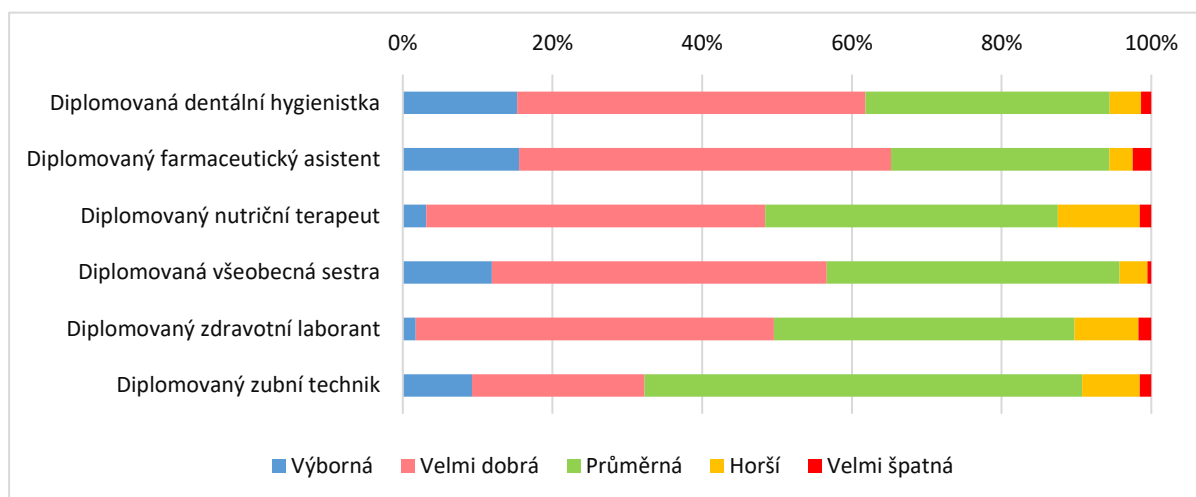
Tabulka 29 Změnili jste názor na studovaný obor v průběhu studia?

Obor	Ne	Ano, pozitivně	Ano, negativně
Diplomovaná dentální hygienistka	53 %	39 %	8 %
Diplomovaný farmaceutický asistent	48 %	42 %	10 %
Diplomovaný nutriční terapeut	56 %	28 %	16 %
Diplomovaná všeobecná sestra	46 %	35 %	19 %
Diplomovaný zdravotní laborant	62 %	22 %	16 %
Diplomovaný zubní technik	36 %	25 %	38 %
Celkový součet	48 %	34 %	18 %

Respondenti se také vyjadřovali ke kvalitě výuky. Graf 18 a Graf 19 znázorňují odpovědi studentů podle ročníků studia a pak podle studovaného oboru. Z uvedených grafů je patrné, že hodnocení kvality studia napříč obory i ročníky je spíše výborné nebo velmi dobré (54 %). 39 % respondentů pak zhodnotilo kvalitu výuky jako průměrnou.

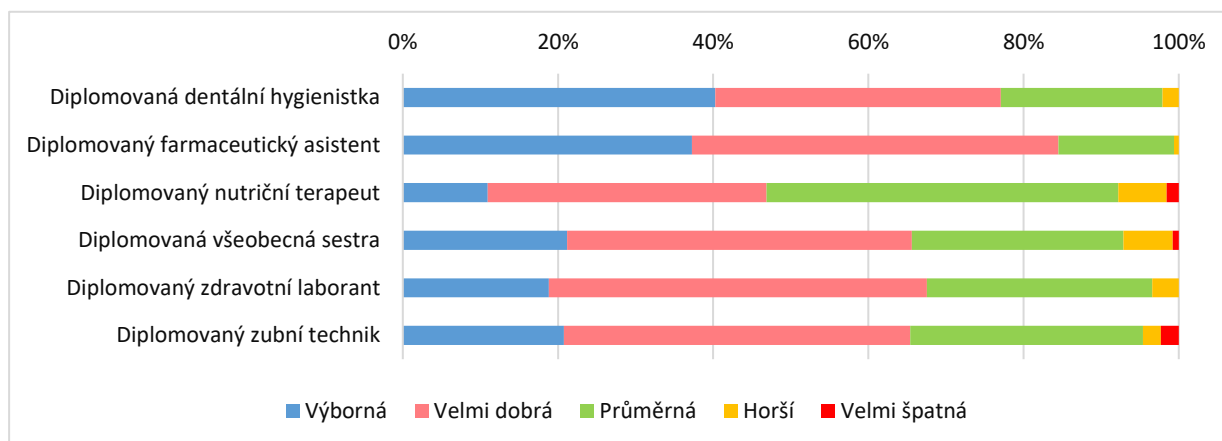


Graf 18 Hodnocení kvality výuky studenty – podle ročníků



Graf 19 Hodnocení kvality výuky studenty – podle oborů

Obdobně měli studenti také možnost vyjádřit se ke kvalitě odborné praxe. Níže uvedený Graf 20 zachycuje zjištěné výsledky.



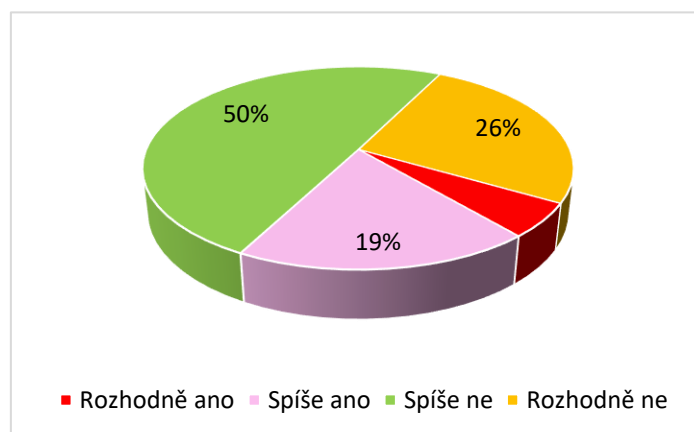
Graf 20 Hodnocení kvality odborné praxe studenty – podle oborů

Níže uvedená Tabulka 30 zachycuje hodnocení kvality výuky a kvality odborné praxe průměrnou známkou (jako ve škole). Lepší hodnocení získala odborná praxe, nejlépe hodnocená odborná praxe je u oborů Diplomovaná dentální hygienistka a Diplomovaný farmaceutický asistent. Uvedené obory zaznamenaly také nejlépe hodnocenou kvalitu výuky.

Tabulka 30 Hodnocení kvality výuky a kvality odborné praxe

Obor	Průměrná známka Kvalita výuky	Průměrná známka Kvalita odborné praxe
Diplomovaná dentální hygienistka	2,30	1,85
Diplomovaný farmaceutický asistent	2,27	1,79
Diplomovaný nutriční terapeut	2,63	2,52
Diplomovaná všeobecná sestra	2,36	2,21
Diplomovaný zdravotní laborant	2,61	2,17
Diplomovaný zubní technik	2,69	2,21

V dotazníku se měli respondenti možnost také vyjádřit k platbě školného. Z uvedených odpovědí vyplývá, že školné není pro naprostou většinu studentů finančně náročné. Pouze 19 % respondentů odpovědělo na otázku, zda je pro ně školné finančně náročné *spíše ano* a pouze 5 % respondentů uvedlo odpověď *rozhodně ano* (Graf 21).

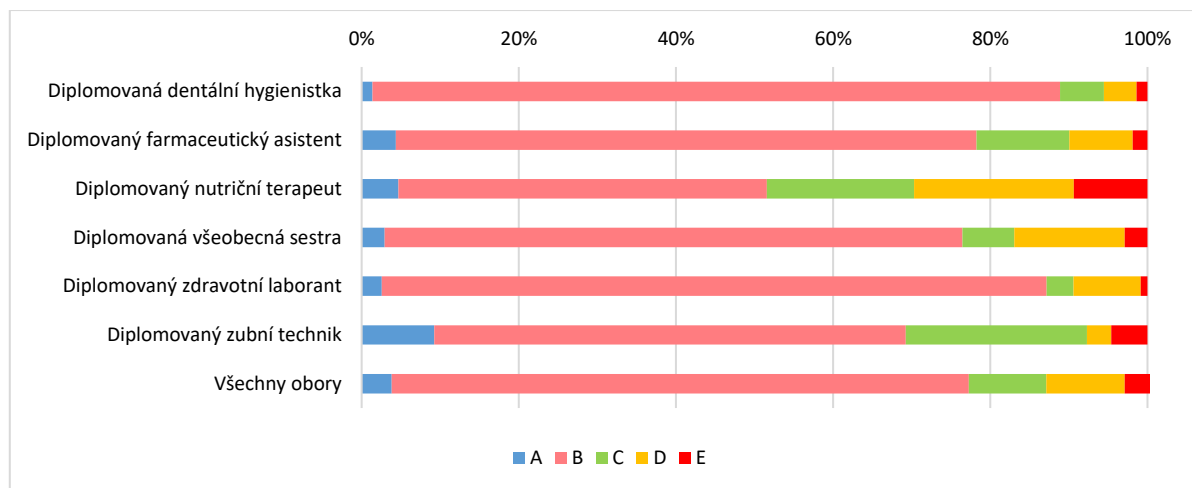


Graf 21 Je pro Vás platba školného finančně náročná?

S ohledem na neustálý nedostatek pracovníků zdravotnických profesí nás velice zajímaly další plány studentů vyššího odborného vzdělávání po skončení studia na VOŠ. Graf 22 zachycuje odpovědi studentů rozdělené podle oborů. U všech oborů, kromě oboru Diplomovaný nutriční terapeut, dominuje varianta B – tedy nastoupit do zaměstnání ve studovaném oboru. Takto se vyjádřilo 71 % všech dotázaných respondentů. 12 % dotázaných odpovědělo, že chtějí nastoupit na vysokou školu studovat jiný obor. Pouze 4 % dotázaných by chtělo pokračovat ve studiu stejného oboru na VŠ.

Respondenti vybírali z níže uvedených variant odpovědí:

- A Nastoupit do zaměstnání mimo studovaný obor
- B Nastoupit do / pokračovat v / zaměstnání ve studovaném oboru
- C Nastoupit ke studiu na jiný obor na vysoké škole
- D Pokračovat ve studiu stejného oboru na vysoké škole
- E Jiné



Graf 22 Jaké jsou Vaše plány po skončení studia na vyšší odborné škole?

Variantu *jiné* zvolila pouze 4 % z celkového počtu respondentů. Mezi odpověďmi se nejčastěji objevilo nevím; podnikat ve vystudovaném oboru; pokračovat ve studiu v jiném oboru VOŠ; cestovat; mateřská dovolená.

Důvody, proč si respondenti vybrali ke studiu danou vyšší odbornou školu, zobrazuje Tabulka 31. Nejvyšší četnost odpovědí (38 %) byla zaznamenána u varianty B, tedy volba školy s ohledem na přípravu na budoucí povolání. 19 % respondentů uvedlo, že zvolilo VOŠ z důvodu, že se nedostali na vysokou školu.

Tabulka 31 Důvod pro výběr dané vyšší odborné školy

	A	B	C	D	E	F	G	H
Počty odpovědí	172	499	245	90	33	138	13	118
/všechny obory	13 %	38 %	19 %	7 %	3 %	11 %	1 %	9 %

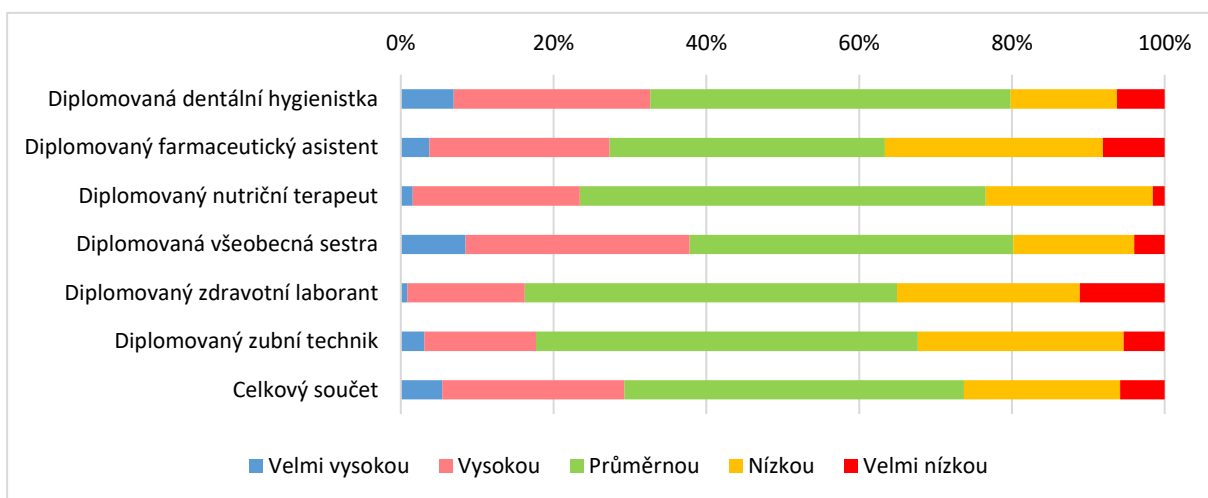
- A Přesně splňuje mé požadavky
- B Mě připraví na budoucí povolání
- C Jsem se nedostal/a na vysokou školu
- D Mně tuto školu doporučili známí/rodina/školní poradce aj.
- E Má příznivou polohu, je v blízkosti bydliště apod.
- F Má dobré jméno v regionu
- G Má dlouholetou tradici
- H Jiné

Variantu H – *Jiné* zvolilo 9 % respondentů. Mezi odpověďmi se nejčastěji objevily následující varianty odpovědí: Nezvládnutí a ukončení studia na vysoké škole (1 %); Pokračování na stejné škole, kde studoval/a střední školu (1 %); Studium vyžaduje zaměstnavatel (< 1%); Jiná škola neotevírala daný obor (< 1%).

Poslední otázka v dotazníku zjišťovala názor studentů vyšších odborných škol na společenskou prestiž studia na VOŠ. Hodnoty za všechny obory zachycuje Tabulka 32, ze které vyplývá, že 44 % respondentů zvolilo variantu průměrná, 24 % vysoká. Graf 23 je důkazem, že nejsou žádné zásadní rozdíly mezi obory, co se týče vnímání společenské prestiže studia na VOŠ.

Tabulka 32 Hodnocení společenské prestiže studia na VOŠ studenty

	Velmi vysoká	Vysoká	Průměrná	Nízká	Velmi nízká	Součet
Počty odpovědí	54	237	442	203	58	994
/všechny obor	5 %	24 %	44 %	20 %	6 %	100 %



Graf 23 Hodnocení společenské prestiže studia na VOŠ studenty

2.4 Analýza role VOŠ v oblasti nelékařských zdravotnických profesí

Během realizace klíčové aktivity 7, dílčí části 1, tj. od 1. 4. 2018 do 31. 8. 2020, proběhlo několik jednání a konzultací zaměřených na analýzu role vyššího odborného vzdělávání v ČR v oblasti nelékařských zdravotnických profesí. Velmi produktivní jednání a konkrétní závěry i požadavky praxe přinesly tzv. Kulaté stoly, které proběhly v níže uvedených městech a termínech za účasti všech zainteresovaných stran:

1. Ostrava, 26. 11. 2018, za účasti zástupců:

- Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR;
- Ministerstva zdravotnictví ČR;
- Moravskoslezského kraje;
- vysokých škol (Slezská univerzita v Opavě, Ostravská univerzita);
- České školní inspekce;
- Unie zaměstnavatelských svazů;

- nemocnic (Nemocnice ve Frýdku-Místku, Vítkovická nemocnice, Městská nemocnice Ostrava, Fakultní nemocnice Ostrava);
- vyšších odborných škol.

2. Plzeň, 20. 02. 2019, za účasti zástupců:

- Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR;
- Ministerstva zdravotnictví ČR;
- Plzeňského kraje;
- vysokých škol (Západočeská univerzita v Plzni);
- NIDV Praha;
- Poslanecké sněmovny ČR;
- České školní inspekce Plzeň;
- nemocnic a zdravotnických zařízení (Dětské centrum Plzeň, Zdravotnická záchranná služba PK, Fakultní nemocnice Plzeň, Mulačova nemocnice Plzeň, Městská nemocnice Plzeň);
- vyšších odborných škol.

3. Hradec Králové, 07. 05. 2019, za účasti zástupců:

- Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR;
- Ministerstva zdravotnictví ČR;
- Královehradeckého kraje;
- vysokých škol (Univerzita Pardubice, Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v HK)
- Poslanecké sněmovny a Senátu ČR;
- nemocnic a zdravotnických zařízení (Oblastní nemocnice Jičín, Nemocnice Rychnov nad Kněžnou, Fakultní nemocnice Hradec Králové, Oblastní nemocnice Náchod, Nemocnice Trutnov, Zdravotnický holding Královehradeckého kraje, a.s.);
- vyšších odborných škol.

4. Brno, 19. 09. 2019, za účasti zástupců:

- Ministerstva zdravotnictví ČR;
- Jihomoravského kraje;
- vysokých škol (Lékařská fakulta Masarykovy univerzity)
- Senátu ČR;
- nemocnic a zdravotnických zařízení (Nemocnice Milosrdných bratří v Brně, Fakultní nemocnice Brno);
- vyšších odborných škol.



Témata jednání byla předem daná a všichni přítomni měli příležitost se vyjádřit, přednést příspěvek ze svého úhlu pohledu a odborné praxe.

1. Současnost a budoucnost VOV ve vzdělávacím systému zdravotnického školství
2. Uplatnění absolventů VOV v praxi
3. Možnosti a formy spolupráce VOŠ s VŠ a zaměstnavateli

2.4.1 Závěry z jednání

Ačkoliv jednání u kulatých stolů byla zaměřena obecně na všechny nelékařské zdravotnické profese, je nutno říci, že se diskuze stočila vždy k oboru všeobecná sestra. Nedostatek sester označují nemocnice i ministerstvo zdravotnictví za jeden z největších problémů českého zdravotnictví. S ostatními zdravotnickými profesemi nemají zásadní personální problém.

Zástupci zaměstnavatelů se shodují, že pro ně není podstatné, zda je všeobecná sestra absolventkou vyššího odborného či bakalářského studia, potřebují každou sestru. Absolventky vysokých škol často vyhledávají vedoucí pozice, touží po kariérním růstu a vyhledávají vysoce specializované pozice. Absolventky vyššího odborného studia jsou dobře připraveny na praxi a mnoho z nich již při posledním ročníku studia pracuje ve zdravotnickém zařízení, do kterého po skončení studia nastupují.

Jak už bylo uvedeno výše v kapitole 2.3.5, velké rozdíly byly zaznamenány v možnostech spolupráce vyšších odborných škol s vysokými školami a v možnostech tzv. prostupnosti absolventů VOŠ do vysokoškolského studia. Některé vysoké školy umožňují absolventům VOŠ nastoupit do vyššího ročníku VŠ, uznávají vybrané předměty (především cizí jazyk a odbornou praxi). Jiné vysoké školy to naprosto odmítají, zdůrazňují, že to není ani legislativně možné, a trvají na tom, že absolvent VOŠ, pokud chce nastoupit na VŠ, musí absolvovat celé studium bez jakékoliv úlevy. Tento postup ovšem nikomu neprospívá – student si prodlužuje studium o několik let a nenastupuje tedy do praxe; absolvuje znovu celou řadu předmětů, které již v rámci vyššího odborného studia jednou absolvoval, což je z hlediska hospodárnosti plýtváním finančními prostředky na vzdělávání nejen pro společnost, ale i pro studenty samotné.

Nesporná je určitá rivalita mezi VŠ a VOŠ, a to vzhledem k poklesu počtu maturantů, který je daný demografickým vývojem, školy se tak přetahují o uchazeče. Titul diplomovaný specialista (DiS.), který absolventi VOŠ získávají, je méně známý a uznávaný než titul bakalář (Bc.) pro absolventy tříletého studia na VŠ. Z pohledu pracovního uplatnění absolventů a vykonávání pracovních činností není rozdíl mezi absolventkou vyšší odborné školy a sestrou užívající titul Bc. Vzdělávací program vyšší odborné školy i studijní program bakalářského studia musejí splňovat požadavky na kvalifikační přípravu všeobecných sester vyplývající ze Zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání



způsobnosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), v platném znění. Absolvování bakalářského studia tedy nezaručuje větší pracovní kompetence ve výkonu povolání, ale přináší možnosti pro další studium na vysoké škole v navazujícím magisterském studiu.

Všechny zainteresované strany, vč. mnoha zástupců vysokých škol, tedy podporují změnu legislativy tak, aby byla podpořena tzv. prostupnost, příp., aby se odstranila tzv. dvojkolejnost. S ohledem na kritický nedostatek zdravotnických pracovníků je cílem hledat nejvhodnější řešení. Zmíněna byla i možnost zavedení akademického titulu profesní bakalář. Při takovém studiu by byly zachovány přednosti stávajících vyšších odborných škol, a to především prakticky orientované studium. Zároveň by absolventi získali atraktivní označení akademickým titulem.

Zástupci všech krajů (zřizovatelé VOŠ), kteří byli účastníky těchto jednání, vnímají existenci VOŠ zdravotnických jako pozitivní fakt a zdůrazňují jejich důležitou roli na poli odborného vzdělávání. Vyzdvihují připravenost absolventů škol na praxi, jejich dobrou zaměstnatelnost, a proto podporují pevné zakotvení VOŠ do systému vzdělávání. Z pohledu zřizovatelů je přínosná také provázanost vyšších odborných škol se střední školou. Takové spojení může přinášet celou řadu výhod, od většího počtu uchazečů o studium na VOŠ z řad studentů SŠ, až po lepší materiální vybavenost škol či uplatnitelnost odborných vyučujících na obou typech škol.

S ohledem na nedostatek studentů na zdravotnických školách obecně se debatovalo také o možnostech zvýšení atraktivity zdravotnických oborů pro uchazeče o studium a nutnosti zvýšení společenské prestiže sesterské profese. Zaměstnavatelé uvádějí celou řadu opatření, aby přilákali a udrželi své zdravotnické pracovníky na pracovištích. Studentům nabízejí stipendia, v případě, že po studiu nastoupí na dané pracoviště; náborové příspěvky; přizpůsobení pracovní doby aj.

2.5 Popis vyšších odborných škol a jejich vazeb na region, státní správu a samosprávu

Naprostou většinu vyšších odborných škol v České republice zřizují kraje (70 %). S ohledem na tuto skutečnost jsou tedy odpovědné za koncepci a rozvoj vyššího odborného vzdělávání v daném kraji. Zásadními dokumenty, které popisují priority krajských samospráv a jednotlivé kroky k dosažení jejich cílů jsou Krajské akční plány vzdělávání (KAP), které jsou v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023.

V rámci projektu byla provedena analýza Dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v daných krajích a z nich vyplývá, že jednotlivé kraje se shodují hned v několika bodech, které

spatřují jako zásadní problémy realizace a existence vyššího odborného vzdělávání, mezi nimi:

- trvající pokles počtu studentů na vyšších odborných školách;
- nejasné postavení vyšších odborných škol v systému vzdělávání v ČR;
- dualita vzdělávacích programů (shodné programy na VOŠ i VŠ).

2.5.1 Cíle krajských samospráv v souvislosti s VOV

Níže jsou uvedeny cíle a opatření, která si jednotlivé Kraje stanovují ve svých Dlouhodobých záměrech vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v souvislosti s vyšším odborným studiem:

Karlovarský kraj (22)

- Podporovat zachování vzdělávacích programů vyšších odborných škol jako široce dostupné.
- Podporovat zavedení modulového systému výuky na vyšších odborných školách; v jeho rámci umožnit kreditní systém hodnocení studentů.

Plzeňský kraj (23)

- Nadále podporovat akreditaci profesně orientovaných oborů, které budou prakticky zaměřené a které budou doplňovat nabídku bakalářských oborů vysokých škol. Podporovat spolupráci odborníků z praxe při výuce a při absolutorích. Prohlubovat spolupráci škol s firmami a zaměstnavateli při odborné praxi studentů.
- Podporovat kompatibilitu oborů VOŠ a bakalářských oborů vysokých škol, uznávání kreditů získaných ve VOV.

Středočeský kraj (24)

- Nadále podporovat zachování a další rozvoj vyšších odborných škol jako nedílnou součást terciálního vzdělávání v souladu s dalším vývojem vyššího odborného vzdělávání.

Liberecký kraj (25)

- Zachování sítě vyšších odborných škol v kraji.
- Podporovat obory vyšších odborných škol, které umožňují oboustrannou prostupnost na vysoké školy.
- V síti vyšších odborných škol upřednostňovat obory technicky zaměřené, obory ojedinělé a prakticky zaměřené.
- V rámci praktické přípravy studentů vyšších odborných škol podporovat úzkou spolupráci se zaměstnavateli s možnostmi uplatnění po absolvování vyšších odborných škol.



Ústecký kraj (26)

- Podpora zápisu nové VOŠ pouze ve výjimečných a odůvodněných případech (např. pro technické a přírodovědné obory vzdělání), přičemž bude přihlíženo zejména k dlouhodobým potřebám trhu práce.
- Nebude podporováno navyšování kapacit v již stávajících oborech VOV s výjimkou oborů vzdělání technického a přírodovědného zaměření, tedy skupiny oborů 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie a 53 Zdravotnictví.
- Do struktury oborů vzdělání ve VOŠ bude nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude nahrazovat jiný aktivní obor vyššího odborného vzdělání o stejné kapacitě (s výjimkou odůvodněných žádostí podle předchozího bodu).
- Do struktury oborů VOV může být nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým budoucím potřebám trhu práce a podpořen odůvodněným stanoviskem zástupce sociálních partnerů. Při optimalizaci kapacit oborů VOV bude utlumen obor, jehož absolventi vykazují výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr míry nezaměstnanosti kraje.
- V oborech vzdělání, které mají unikátní obsah nebo jsou jedinečné v rámci ČR nebo jejich oborová kapacita je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, jejichž seznam byl dohodnut společně s MŠMT a Asociací krajů, je potřeba doplnit do podkladů pro vydání rozhodnutí k zařazení těchto oborů vzdělání do struktury oborů vzdělání či zvýšení kapacity těchto oborů odůvodněný souhlas Asociace krajů ČR. Seznam těchto oborů vzdělání je zveřejněn MŠMT na webových stránkách a Věstníku MŠMT.
- Podpora zlepšování materiálně technických podmínek přírodovědných a technických oborů vzdělání VOŠ, zejména z prostředků ESIF.

Královéhradecký kraj (27)

- Zachování profilace a vysoké úrovně vyššího odborného vzdělávání.
- Posílení postavení absolventů VOŠ na trhu práce.
- Podpora prostupnosti vyššího odborného vzdělávání a bakalářského studia.
- Nezvyšovat kapacity v oborech vyššího odborného vzdělávání s výjimkou oborů vzdělání technického a přírodovědného zaměření.
- Nový akreditovaný vzdělávací program oboru vyššího odborného vzdělávání do vzdělávací nabídky VOŠ doporučit k zapsání do rejstříku škol a školských zařízení pouze v případě, že vzdělávací program by měl v daném regionu ojedinělý charakter a jeho koncepce by vznikla na



základě projevené dlouhodobé společenské potřeby; v případě zařazení oborů vzdělání, které mají unikátní obsah nebo jsou jedinečné, do struktury oborů vzdělání či zvýšení kapacity těchto oborů ve vyšší odborné škole postupovat v souladu s DZ ČR (2015 – 2020).

- Inovovat vzdělávací programy v souladu s požadavky trhu práce.
- Podporovat spolupráci VOŠ s vysokými školami.
- Podporovat účast pracovníků VOŠ na odborných stážích a naopak odborníků z praxe ve vyučovacím procesu.
- Podporovat veškeré legislativní změny, které zajistí přenositelnost kreditů z oborů vyššího odborného vzdělávání na obory bakalářské.

Pardubický kraj (28)

- Podporovat akreditaci profesně orientovaných vzdělávacích programů v souladu s potřebami trhu práce.
- Prohlubovat spolupráci VOŠ se zaměstnavateli.
- Zvyšovat kompetence pedagogů VOŠ ke vzdělávání studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (včetně studentů mimořádně nadaných).
- Poskytovat metodickou podporu pracovníkům VOŠ.
- Podporovat zapojení VOŠ do aktivit zaměřených na profesní rozvoj pedagogů a vedoucích pracovníků.
- Podporovat mobilitu pedagogických pracovníků za účelem výměny zkušeností a jejich následného využití ve výuce.
- Vytvářet podmínky pro prezentaci aktivit VOŠ.

Olomoucký kraj (29)

- Ponechat v rejstříku škol a školských zařízení vyšší odborné školy s kvalitními a dobře personálně i materiálně zabezpečenými vzdělávacími programy.
- U škol, které budou splňovat podmínky, podporovat jejich snahu transformace a integrace do struktury vybrané vysoké školy.
- Podporovat spolupráci vyšších odborných škol s vysokými školami při zavádění kreditního systému hodnocení studentů vyšších odborných škol.
- Nové vyšší odborné školy zřizovat jen ve výjimečných a odůvodněných případech. Nezvyšovat kapacity v oborech vyššího odborného vzdělávání s výjimkou oborů, jejichž zařazení do rejstříku bude plně v souladu s potřebami trhu práce a bude vycházet ze stanovisek sociálních partnerů a Asociace krajů.



Moravskoslezský kraj (30)

- Inovace vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce.
- Rozvoj kompetencí studentů VOŠ.
- Podpora rozvoje kompetencí pracovníků ve školství.
- Rozvoj spolupráce VOŠ se zaměstnavateli.

Zlínský kraj (31)

- Soulad vzdělávací nabídky vyšších odborných škol s potřebami zaměstnavatelské praxe.
- Podporovat praktické zaměření vyššího odborného vzdělávání a rozvoj spolupráce se zaměstnavateli.
- Podporovat zdravotnické vzdělávání.

Kraj Vysočina (32)

- Podporovat spolupráci VOŠ a VŠ se sídlem na území kraje s jinými vysokými školami v oblasti uznávání dosaženého studia.
- Rozšířit a zvýšit kvalitu prostorového zázemí a technického vybavení vysokých škol se sídlem na území kraje s důrazem na moderní technologie vzdělávání, modernizaci vybavení pro rozvoj vědy a výzkumu a spolupráci s výrobními podniky.
- Nové vyšší odborné školy (vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra jejich oborů vzdělání a disponibilní kapacitě škol) zřizovat pouze ve výjimečných a odůvodněných případech (např. s obory vzdělání technického nebo přírodovědného zaměření nebo s obory vzdělání pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami nebo s obory čtyřletého gymnázia v návaznosti na demografický vývoj).
- Nezvyšovat kapacity v oborech vyššího odborného vzdělávání (tj. zachovat vyrovnanou bilanci v kapacitách jednotlivých oborů vzdělání v každém kraji) s výjimkou oborů vzdělání technického a přírodovědného zaměření (např. obory skupiny 23 Strojírenství a strojírenská výroba, 26 Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika, 33 Zpracování dřeva, 36 Stavebnictví, geodézie a kartografie, 37 Doprava a spoje, 39 Speciální a interdisciplinární technické obory, 53 Zdravotnictví) a pedagogického zaměření (75 Pedagogika, učitelství a sociální péče).

Jihočeský kraj (33)

- Těsnější propojení segmentů středního školství s terciárním vzděláváním.
- Podpora propojenosti s VŠ, především prostřednictvím konkrétních smluv o uznání části studia



na VOŠ při přijetí ke studiu na VŠ (tzv. prostupnosti studia).

- Podpora existence VOŠ se zdravotnickými obory jako oborů s jedinečným zaměřením požadovaným trhem práce.

Kraj Praha (34)

- Zachovat určitou síť škol poskytujících vyšší odborné vzdělávání pro udržení standardu a kvality budoucích absolventů vybraných vzdělávacích programů. Na území HMP nebude podporováno zřizování nových VOŠ, a to vzhledem k dostačující nabídce širokého spektra oborů vzdělání a disponibilní kapacitě škol. Zřizování nových VOŠ bude možné pouze ve výjimečných případech a s odůvodněním, které je v souladu s DZ ČR a DZ HMP 2016 –2020. Při optimalizaci kapacit oborů vzdělání bude utlumen obor, jehož absolventi vykazují dvojnásobně anebo vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr v HMP.
- Udržet kvalitní síť VOŠ s nutností harmonizovat požadavky na odbornost absolventů a požadavky kvalifikačních potřeb trhu práce.
- Podpora odborné přípravy studentů v souladu spotřebami kvalifikačních požadavků trhu práce a odbornosti budoucích absolventů.
- Podpora inovace vzdělávacích programů ve spolupráci se zaměstnavateli a relevantními partnery.
- Podpora nastavení optimálních podmínek pro spolupráci VOŠ s VŠ s cílem zvýšení odbornosti budoucích absolventů VOŠ (například při možnosti využívání odborných učeben, laboratoří apod.).
- Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v oblastech prohlubování a rozšiřování poznatků v příslušném oboru.

2.5.2 Navržená opatření v rámci dlouhodobých záměrů rozvoje vzdělávání v krajích

Z výše uvedené analýzy dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy (DZ) jednotlivých krajů jsou patrné podobnosti v navržených opatřeních. Mezi nimi zejména zájem na zachování stávající sítě vyšších odborných škol a další nezvyšování kapacit vyšších odborných škol. Krajské DZ deklarují podporu zejména ošetrovatelským oborům vzdělání, ve výjimečných případech připouštějí navyšování kapacity VOŠ, zejména u skupiny oborů 53 – Zdravotnictví, např. v Pardubickém kraji kraj podpořil vznik Vyšší odborné školy zdravotnické a zápis vzdělávacího programu Diplomovaná všeobecná sestra v Ústí nad Orlicí.

Nejvýznamnějším prvkem pak je pohled krajů na budoucnost vyšších odborných škol. Tu většina z krajů vidí v jejich propojení na vysoké školy, především prostřednictvím konkrétních smluv o uznání části



studia na vyšší odborné škole při přijetí ke studiu na vysokou školu (tzv. prostupnosti studia); nebo snaha o zavedení modulového systému výuky na vyšších odborných školách a v jeho rámci umožnit kreditní systém hodnocení studentů.

V dlouhodobých záměrech rozvoje vzdělávání nejsou žádné návrhy legislativního řešení výše uvedených navržených opatření ani konkrétní rámce vzájemné spolupráce vyšších odborných škol s vysokými školami. Užší spolupráce, či tzv. prostupnost, je tak bez změny legislativy spíše teoretickým záměrem bez možnosti v celé šíři tyto procesy v praxi realizovat.

Nicméně v rámci dotazníkového šetření, které proběhlo mezi vyššími odbornými školami jako podklad pro tuto analýzu, bylo zjištěno, že mnohé vyšší odborné školy našly svou cestu ke spolupráci s vysokou školou. Ovšem míra vzájemné spolupráce a uznávání části vzdělání studentům při nástupu na vysokou školu se různí. Současný stav spolupráce VOŠ s vysokými školami je obsahem kapitoly 2.3.5.

2.5.3 Aktivity VOŠ v regionu

Vyšší odborné školy se aktivně zapojují do života v daném regionu. VOŠ realizují celou řadu aktivit jak pro sociální partery, tak pro širokou laickou veřejnost. Mezi takové aktivity patří například edukační besedy či programy pro žáky MŠ, ZŠ i SŠ (83 % VOŠ); programy pro seniory (67 % VOŠ); zajišťují první pomoc při sportovních a kulturních akcích (60 % VOŠ); vzdělávací a osvětovou činnost pro veřejnost; realizují preventivní programy v oblasti zdraví a zdravého životního stylu, dentálního zdraví; prevence úrazů, a další (73 % VOŠ).

Studenti vyšších odborných škol se také zapojují do celé řady charitativních akcí a dobrovolnických aktivit (83 % VOŠ). Mnoho dobrovolníků z řad studentů VOŠ působí nejen ve zdravotnických, ale také v sociálních zařízeních, kde pomáhají hlavně lidem s různým typem zdravotního postižení. Svou činností jim usnadňují návrat do společnosti i fungování v běžném životě, umožňují zapojit se do aktivit, které by pro ně samotné byly těžko dostupné. Náplně činností dobrovolníků s klienty jsou rozmanité a zahrnují tvořivé volnočasové aktivity, činnosti přispívající k rehabilitaci a nácviku soběstačnosti pacientů nebo organizaci a pomoc při kulturních akcích jak ve zdravotnických zařízeních, tak v rámci aktivit pořádaných nestátními organizacemi.

VOŠ také spolupracují s organizacemi Český červený kříž nebo UNICEF, do těchto aktivit se zapojuje asi 17 % VOŠ.

Studenti VOŠ jsou také aktivní v oblasti programů k ochraně životního prostředí (37 % VOŠ). Jedná se o celou řadu různých projektů, např. Uklidíme Česko, třídění odpadů, úpravy ploch v nemocnici, čištění vodních toků a čtvrti v okolí školy, výsadby rostlin a stromů, sběr hliníku aj.

3 ABSOLVENTI TERCÍÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A TRH PRÁCE

3.1 Dlouhodobá projekce požadavků pracovního trhu na absolventy terciárního vzdělávání se zaměřením na bakalářské studium pro výkon profese („profesní bakalářské studium“)

3.1.1 Vymezení pojmu terciární vzdělávání

Terciární sektor vzdělávání se člení na vzdělávání vysokoškolské (ISCED 645, 7 a 8) a vyšší odborné (ISCED 650). Pojem terciární vzdělávání není v současné legislativě definován, přesto se v oficiálních dokumentech používá. K tomuto vzdělávání se uchazeč kvalifikuje získáním středního vzdělání s maturitní zkouškou (ISCED 344 či 354) a splněním požadavků přijímacího řízení stanovených příslušnou institucí.

Cílem vysokoškolského vzdělávání je poskytnout studentům odpovídající profesní kvalifikaci, připravovat je na výzkumnou práci, podílet se na celoživotním učení, přispívat k rozvoji občanské společnosti a rozvíjet mezinárodní, zvláště evropskou spolupráci jako podstatnou dimenzi všech činností. Svého cíle dosahují těsným spojením výuky s vědeckou, výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činností.

Cíle vyššího odborného vzdělávání definuje Školský zákon: VOV rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve vzdělávání středním a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností. Je chápáno jako profesní.

3.1.2 Požadavky pracovního trhu na absolventy terciárního vzdělávání

Z dlouhodobého hlediska je požadavek trhu práce po jednotném výstupu, a tím by měl být prakticky, profesně připravený absolvent s ukončeným terciárním vzděláním⁶, akceptovaným v celé EU.

Pro plynulý přechod absolventů ze škol na trh práce je důležité, aby absolventi byli připraveni na požadavky a potřeby budoucích zaměstnavatelů, a jejich znalosti, schopnosti a dovednosti (tzv. kompetence) co nejvíce odpovídaly tomu, co od nich potenciální zaměstnavatelé očekávají.

Kompetence, kterými jsou pracovníci a uchazeči o zaměstnání v různé míře vybaveni, se rozdělují na

⁶ V Zákoně o vysokých školách je definován profil *bakalářského studijního programu s profesním zaměřením*, tzn. s důrazem na zvládnutí praktických dovedností potřebných k výkonu povolání podložených nezbytnými teoretickými znalostmi, tzv. profesní bakalářské studium.

profesní a klíčové. Profesní kompetence zahrnují znalosti, dovednosti a návyky získané příslušným vzděláním a praktickými zkušenostmi a jsou úzce svázány s konkrétní odborností. Jejich zvládnutí umožňuje výkon určitých profesí či povolání. Klíčové kompetence jsou takové znalosti, schopnosti a dovednosti, které se jeví jako nezbytné pro úspěšné uplatnění nejenom na trhu práce, ale i v běžném životě. Jejich zvládnutí by mělo přispět k větší flexibilitě pracovníků v širším slova smyslu, tzn. k jejich schopnosti vykonávat rozličné odborné úkoly nebo měnit bez větších problémů různé profese a napomáhat tak sladovat schopnosti pracovníků s požadavky zaměstnavatele. (35)

Z výsledků dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli absolventů vyšších odborných škol zdravotnických vyplynulo, že důležitost pro ně mají jak profesní tak klíčové kompetence uchazečů o zaměstnání. Nejdůležitější pro ně jsou *odborné znalosti* (uvedlo 60 % respondentů) a hned na druhém místě uvedli *komunikační schopnosti* (46 %); dále pak *schopnost týmové spolupráce* (39 %) a *samostatnost* (35 %). Variantu *jiné* využilo 10 % respondentů a nejčastěji uváděli: lidskost, vřelý přístup, pokora, potřeba růstu, sebereflexe; chuť do práce; ochota učit se nové věci; osobnostní charakteristiky člověka.

Závěry již dříve realizovaného průzkumu, který sledoval potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol terciárního sektoru (35) ukazují, že nejvyšší hodnoty důležitosti zaměstnavatelé (bez ohledu na profesní a oborové zaměření) přisuzují schopnosti nést zodpovědnost, schopnosti řešit problém, umění jednat s lidmi, ochoty učit se, zběhlosti v používání výpočetní techniky. Přičemž pro více než 85 % zaměstnavatelů je zcela nezbytné, aby pracovníci s vysokoškolským vzděláním byli schopni nést zodpovědnost, měli dobré komunikační schopnosti, byli schopni řešit problém a disponovali schopností rozhodovat se.

V rámci dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli absolventů VOŠZ došlo i na zjišťování názorů na to, které kompetence u absolventů VOŠZ postrádají. Respondenti měli možnost reagovat v otevřené otázce. Z výsledků vyplynulo, že 32 % respondentů postrádá u absolventů *samostatnost*. Dále byly uváděny: *chuť pro další sebevzdělávání; pokora, zdravé sebevědomí, zodpovědnost; zájem o práci, o obor; zájem o nové technologie* aj.

Z výsledků výše zmíněného průzkumu NÚV (35) vyplývá, že ze strany zaměstnavatelů terciárního sektoru je zájem po zlepšení přípravy studentů zejména u schopnosti *nést zodpovědnost, umění jednat s lidmi a schopnosti samostatně řešit problém*. Zaměstnavatelé by také uvítali lepší *schopnost zvládat stresové situace, lepší komunikační schopnosti (v ústním i písemném projevu) a větší ochotu dále se vzdělávat*.

Lze tedy konstatovat, že závěry z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli absolventů vyšších

odborných škol zdravotnických a závěry průzkumu realizovaného mezi zaměstnavateli absolventů terciárního vzdělávání bez ohledu na obor či profesi, se shodují.

Při uplatnění na trhu práce v profilu zaměstnance narůstá významnost pozice klíčových kompetencí:

- tento názor sdílí 83 % respondentů. Nároky na jazykové znalosti pracovníků rostou. Velký vliv na to má otevření hranic pro volný pohyb osob a zboží a celkově globalizace, která vyžaduje komunikaci se zahraničními klienty. V angličtině je k dispozici také velká část informačních zdrojů.
- Komunikační schopnosti – tyto schopnosti jsou v sektoru služeb velice důležité a jejich význam narůstá (růst významu předpokládá 69 % zaměstnavatelů). Komunikační schopností se obecně chápe schopnost efektivně komunikovat s druhými lidmi s ohledem na dosažení předem vytyčeného a požadovaného cíle. Zahrnuje dovednost diskutovat, znázorňovat a vysvětlovat a také zpracovávat a připravovat písemné materiály. V dnešní společnosti jsou komunikační schopnosti důležité nejen v osobním životě, ale často stojí za úspěchem či neúspěchem v pracovní sféře.
- Schopnosti řešit problém - nebo také hledání řešení se stává každodenní součástí práce a podle vyjádření 66 % zaměstnavatelů to bude velice ceněná kompetence. V praxi to znamená, že zaměstnanec si musí osvojit určité metody a techniky řešení problémů (umět analyzovat různé složité problémy, identifikovat jejich podstatu, hledat přístup k jejich řešení, umět realizovat a hodnotit efektivitu řešení) a současně se naučit konzultovat problémy s příslušnými odborníky a specialisty, případně řešit problémy pomocí práce ve skupině či týmu.
- Schopnosti řešit stresové situace - pod tento pojem lze zařadit odolnost vůči stresu a pracovní zátěži, psychickou odolnost, schopnost soustředit se ve ztížených podmínkách a samotné řešení stresových situací.
- Ochoty učit se - je především ochota přijímat nové informace a účastnit se různých vzdělávacích programů. Aktivní přístup k sebevzdělávání v době neustálého rozvoje a objevování nových technologií a technologických postupů i metod práce považuje do budoucna 62 % zaměstnavatelů za velice důležitý. Již neplatí, že teoretické znalosti a odborné dovednosti, které jsme si osvojili v průběhu vzdělávání ve škole, nám vystačí po zbytek života.
- Nést odpovědnost – vyjadřuje aktivní přístup k řešení problémů, schopnost umět přijímat změny, podstoupit riziko a za svou volbu nést odpovědnost. Zaměstnavatelé si těchto rozhodných jedinců velice váží a podle výsledků více šetření jsou touto kompetencí absolventi vybaveni jenom v malé míře.
- Schopnost rozhodovat se – spočívá ve schopnosti samostatně a zodpovědně rozpoznat a zhodnotit informace a svá rozhodnutí realizovat v konkrétní činnosti. (35)

Více k hodnocení absolventů terciárního vzdělávání zaměstnavateli v kapitole 3.3.



3.2 Popis vyšších odborných škol a jejich vazeb na zaměstnavatelskou sféru

Odborné vzdělávání a trh práce jsou úzce propojeny a sledování uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je významné nejen pro hodnocení souladu vývoje na trhu práce s vývojem přijímání studentů do jednotlivých studijních oborů. Možnost uplatnění absolventa na trhu práce je částečně předurčena absolvovaným studijním oborem, místem jeho bydliště a nesporně také poptávkou ze strany zaměstnavatelů po absolventech vyššího odborného vzdělávání.

Absolvent školy, který vstupuje na trh práce, je již v rámci studia na vyšší odborné škole připravován tak, aby byl dobře uplatnitelný a schopný pružně se adaptovat v novém pracovním prostředí. K tomu je naprosto nezbytné dobře fungující propojení mezi školou a sociálními partnery, tedy budoucími zaměstnavateli. Tato úzká spolupráce umožňuje škole reagovat na měnící se požadavky a potřeby odborných pracovišť. Z analýzy vyplynulo, jak důležitá a úzká je vazba mezi vyššími odbornými školami a zaměstnavateli.

Dotazníkovým šetřením mezi VOŠZ bylo zjištěno, že školy úzce spolupracují s budoucími zaměstnavateli svých absolventů napříč všemi obory. Ve všech oborech jsou zapojeni odborníci z praxe do výuky, dále jsou využívány odborné exkurze, workshopy, semináře, konference a také dny otevřených dveří (viz Tabulka 33).

Tabulka 33 Spolupráce s budoucími zaměstnavateli

Obor Diplomovaná/ý	workshopy, semináře, konference		dny otevřených dveří		odborné exkurze		zapojení odborníka z praxe do výuky	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
dentální hygienistka	8	100 %	7	88 %	8	100 %	8	100 %
farmaceutický asistent	8	89 %	5	56 %	8	89 %	9	100 %
nutriční terapeut	8	100 %	8	100 %	8	100 %	8	100 %
všeobecná sestra	20	87 %	22	96 %	23	100 %	23	100 %
zdravotní laborant	4	80 %	3	60 %	5	100 %	5	100 %
zubní technik	9	90 %	7	70 %	10	100 %	10	100 %

3.3 Hodnocení absolventů vyššího odborného vzdělávání zaměstnavateli

Pro zjištění názorů na absolventy vyššího odborného vzdělávání bylo realizováno dotazníkové šetření. Toto proběhlo v období říjen 2019 – prosinec 2019, a to formou on-line dotazníku. Odkaz pro vyplnění dotazníku byl distribuován prostřednictvím vyšších odborných škol zaměstnavatelům, tedy odborným pracovištím, v rámci celé České republiky. Do průzkumu se zapojilo 262 zdravotnických zařízení, popř. různých oddělení zdravotnických zařízení, z 57 měst naší republiky. Seznam všech měst je uveden níže,

viz Tabulka 34.

Tabulka 34 Seznam měst

Města			
Bakov nad Jizerou	Jilemnice	Opava	Tanvald
Brno	Jindřichův Hradec	Ostrava	Teplice
České Budějovice	Karlovy Vary	Ostrov	Turnov
Český Krumlov	Karviná	Písek	Uherské Hradiště
Děčín	Kladno	Plzeň	Ústí nad Labem
Domažlice	Klatovy	Praha	Vitkov
Frýdek - Místek	Kroměříž	Prachatice	Vsetín
Frýdlant	Kynšperk nad Ohří	Příbram	Vysoká nad Labem
Haviřov	Liberec	Rajhrad	Zlín
Havlíčkův Brod	Libnič	Rokycany	Znojmo
Hořice	Litoměřice	Říčany	Žatec
Hradec Králové	Mladá Boleslav	Sokolov	Žďár nad Sázavou
Chomutov	Modřice	Strakonice	
Jablonec nad Nisou	Most	Šenov	
Jihlava	Olomouc	Tábor	

Tabulka 35 zachycuje rozdělení odpovědí (pracovišť) podle jednotlivých oborů vyššího odborného vzdělávání, které na daných pracovištích zaměstnávají absolventy VOŠ. Některá pracoviště zaměstnávají absolventy z více uvedených oborů VOŠ současně.

Tabulka 35 Rozdělení pracovišť podle oborů studia VOŠ

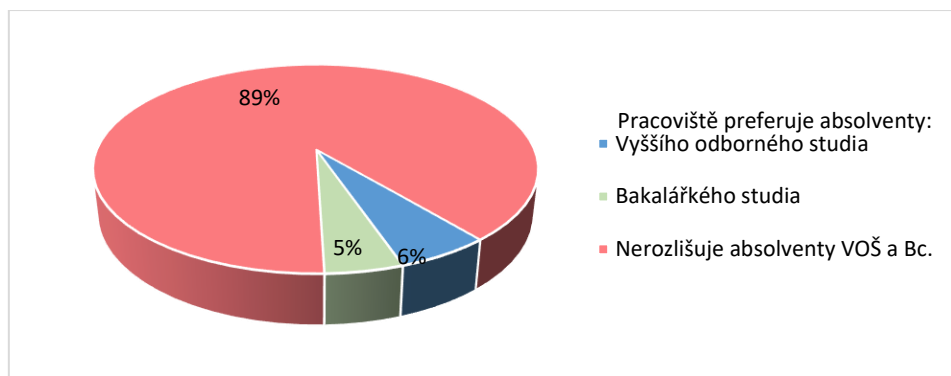
Obory	počet pracovišť	
Diplomovaná dentální hygienistka	4 %	10
Diplomovaný farmaceutický asistent	11 %	28
Diplomovaný nutriční terapeut	20 %	52
Diplomovaná všeobecná sestra	70 %	183
Diplomovaný zdravotní laborant	21 %	56
Diplomovaný zubní technik	12 %	31

Naprostá většina (72 %) pracovišť má zkušenosti jak s absolventy vyšších odborných škol, tak s absolventy bakalářských studijních programů příbuzných oborů na vysokých školách (viz Tabulka 36).

Tabulka 36 Rozdělení pracovišť podle typu školy absolventů

Absolventi:	počet odpovědí	
Vyšší odborné školy	24 %	64
Vysoké školy	4 %	10
Vyšší odborné školy i vysoké školy	72 %	188

Graf 24 zachycuje odpovědi na otázku, zda zaměstnavatel preferuje absolventy vyššího odborného vzdělávání, bakalářského studia vysokých škol nebo mezi nimi nerozlišuje. Z průzkumu vyplynulo, že zaměstnavatelé ve většině případů nerozlišují mezi absolventy VOŠ a VŠ (89 % odpovědí).



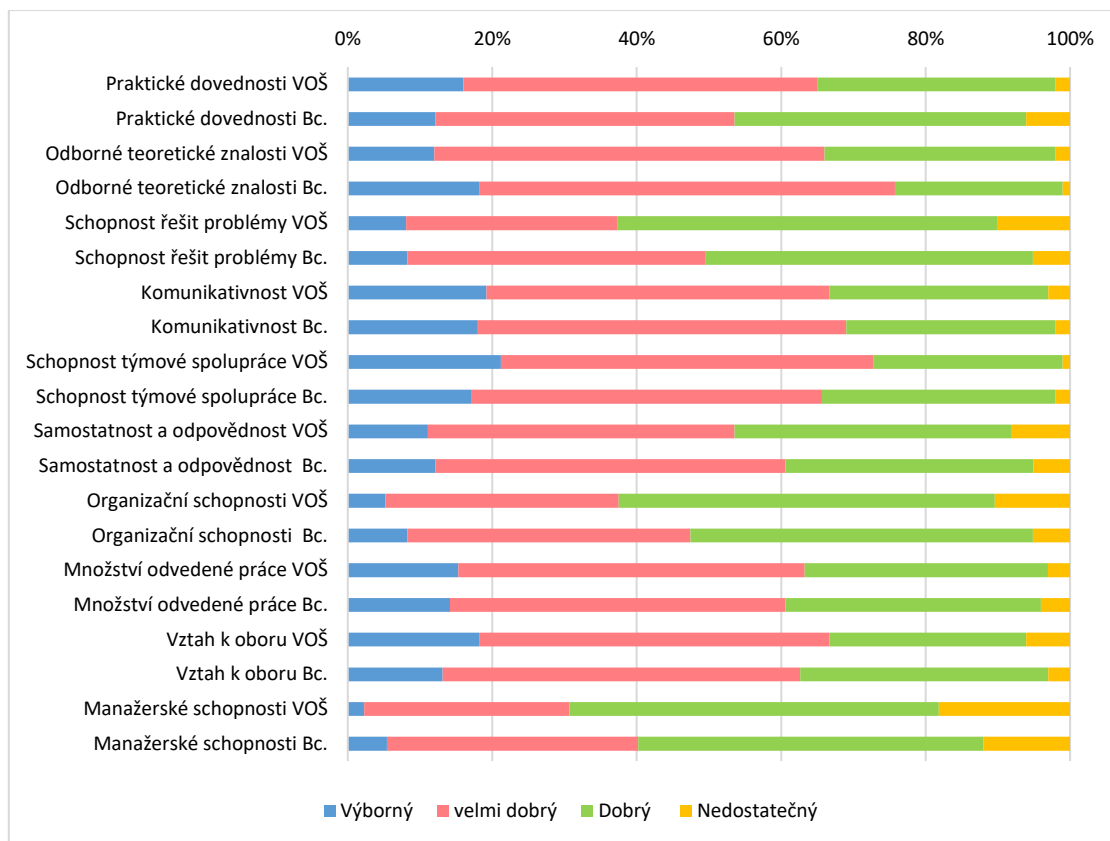
Graf 24 Preference pracovišť s ohledem na daný typ školy absolventa

Zaměstnavatelé se měli vyjádřit ke znalostem a dovednostem absolventů VOŠ a bakalářských studijních programů. Přehledné srovnání znalostí a dovedností absolventů obou typů studia tak, jak je ohodnotili zaměstnavatelé, nabízí Tabulka 37. Uvedené pořadí je od nejlépe hodnocených položek po ty nejhorší.

Tabulka 37 Srovnání znalostí a dovedností absolventů obou typů studia

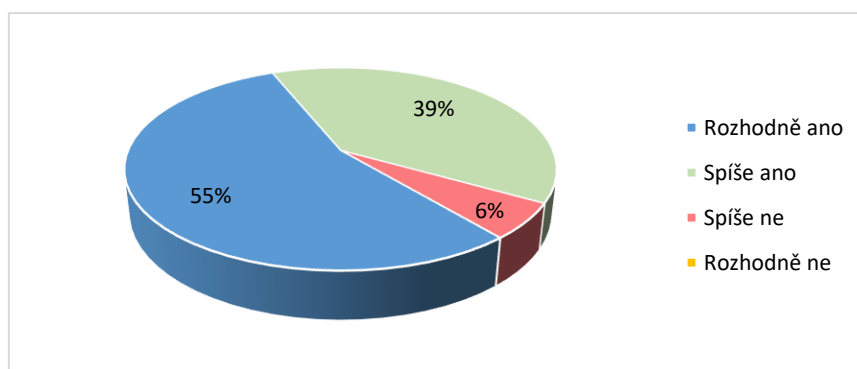
VOŠ	VŠ
1. Schopnost týmové spolupráce	1. Odborné teoretické znalosti
2. Komunikativnost	2. Komunikativnost
3. Vztah k oboru	3. Schopnost týmové spolupráce
4. Množství odvedené práce	4. Vztah k oboru
5. Praktické dovednosti	5. Množství odvedené práce
6. Odborné teoretické znalosti	6. Samostatnost a odpovědnost
7. Samostatnost a odpovědnost	7. Praktické dovednosti
8. Manažerské schopnosti	8. Schopnost řešit problémy
9. Organizační schopnosti	9. Organizační schopnosti
10. Schopnost řešit problémy	10. Manažerské schopnosti

Mezi nejlépe hodnocené patří u absolventů VOŠ *schopnost týmové spolupráce, komunikativnost, vztah k oboru a množství odvedené práce*. U absolventů VŠ patří mezi nejlépe hodnocené *odborné teoretické znalosti, komunikativnost, schopnost týmové spolupráce, vztah k oboru*. U absolventů obou typů studia naopak mezi nejhůře hodnocené patří: *schopnost řešit problémy, organizační schopnosti, manažerské schopnosti* (viz Graf 25).



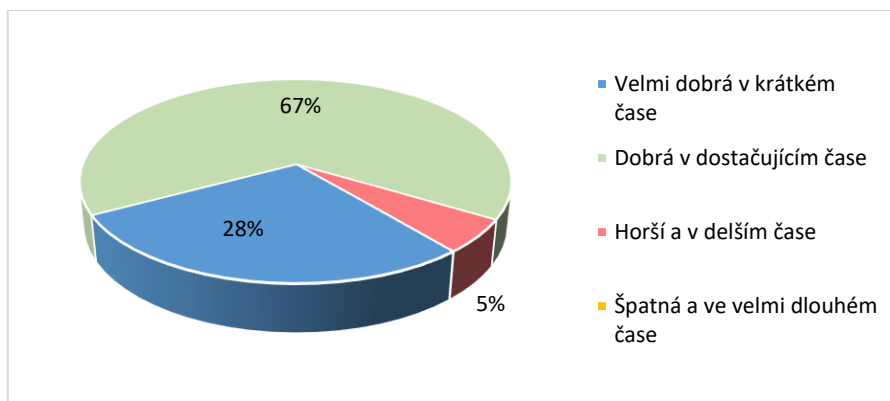
Graf 25 Srovnání znalostí a dovedností absolventů obou typů studia

Na otázku, zda jsou absolventi vyšších odborných škol pro dané pracoviště přínosem, odpovědělo 55 % respondentů *rozhodně ano* a dalších 39 % *spíše ano*. 6 % respondentů (tj. 15 odpovědí) zvolilo variantu *spíše ne*. Rozložení odpovědí znázorňuje Graf 26.



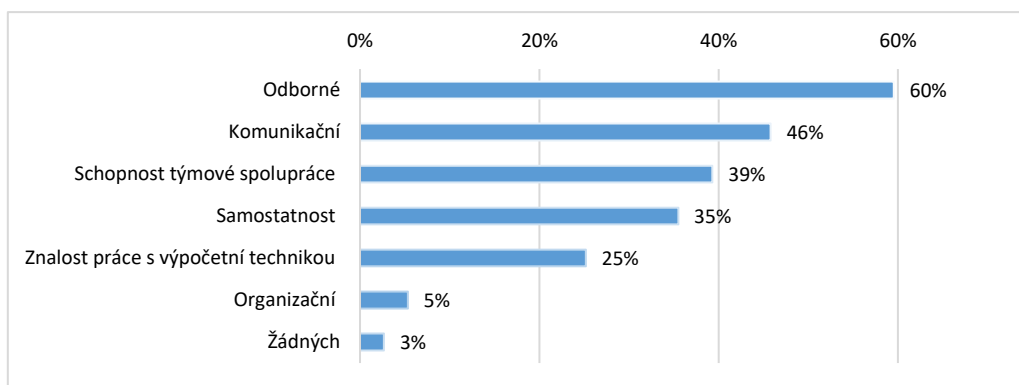
Graf 26 Jsou absolventi VOŠ pro Vás přínosem?

Jedna z otázek byla také zaměřena na hodnocení schopnosti adaptace absolventa vyššího odborného studia do pracovního procesu (tj. rychlost zapojení do běžných pracovních činností a pochopení dané problematiky). 67 % respondentů hodnotí schopnost adaptace jako *dobrou v dostačujícím čase* a 28 % respondentů pak jako *velmi dobrou v krátkém čase*. Pouze 5 % respondentů zvolilo variantu *horší v delším čase*. Viz Graf 27.



Graf 27 Hodnocení schopnosti adaptace absolventa VOŠ do pracovního procesu

Hodnocení znalostí a dovedností, kterých si u absolventů vyšších odborných škol zaměstnavatelé nejvíce cení, zobrazuje Graf 28. Z výsledků průzkumu vyplynulo, že pro zaměstnavatele jsou nejdůležitější *odborné znalosti* (uvedlo 60 % respondentů), *komunikační schopnosti* (uvedlo 36 % respondentů) a *schopnost týmové spolupráce* (uvedlo 39 % respondentů). Variantu *jiné* využilo 10 % respondentů a nejčastěji uváděli: lidskost, vřelý přístup, pokora, potřeba růstu, sebereflexe (<1 %); chuť do práce (<1 %); ochota učit se nové věci (<1 %); osobnostní charakteristiky člověka (<1 %); aj.



Graf 28 Znalosti a dovednosti, kterých si u absolventů VOŠ zaměstnavatelé nejvíce cení

Následující otázka dotazníku zajišťovala, které znalosti a dovednosti zaměstnavatelé u absolventů VOŠ naopak postrádají. Respondenti měli možnost reagovat v otevřené otázce. 23 % respondentů uvedlo, že *žádné* znalosti a dovednosti nepostrádají, 32 % respondentů postrádá u absolventů *samostatnost*. Další varianty odpovědí se vyskytly vždy v méně než 5 % odpovědí, a to např.:

- chuť pro další sebevzdělávání;
- pokora, zdravé sebevědomí, zodpovědnost;
- zájem o práci, o obor;
- zájem o nové technologie aj.

Zajímali jsme se také o specifické požadavky nových zaměstnanců při nástupu do zaměstnání. Na

otázku, zda mají nově přijímaní zaměstnanci z řad absolventů vyšších odborných škol nějaké zvláštní požadavky na zaměstnavatele, uvedlo 86 % (226) respondentů odpověď *ne* a pouze 14 % (36) variantu *ano*.

36 respondentů, kteří zaznamenali, že absolventi mají specifické požadavky při nástupu do zaměstnání, uvedlo požadavek:

- práci bez nočních směn (30 %);
- zkrácený úvazek (20 %);
- vyšší finanční ohodnocení a další bonusy (22 %);
- požadavky na úpravu pracovní doby, např. pouze ranní směny, bez víkendu, individuálně nastavená pracovní doba aj. (14 %);
- menší objem práce; přítomnost pomocného personálu aj.

3.4 Analýza uplatnění absolventů VOŠ

3.4.1 Nezaměstnanost absolventů vyšších odborných škol

Jedním z nejdůležitějších indikátorů uplatnitelnosti absolventů na trhu práce je míra nezaměstnanosti absolventů. Míra nezaměstnanosti absolventů vyjadřuje, kolik procent absolventů dané skupiny oborů či oboru vzdělání zůstane bez zaměstnání.

Míra nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělávání je dlouhodobě velmi nízká. Mezi lety 2010–2014 se pohybovala v rozmezí od 8,9 do 11,9 %. Po roce 2015 dochází k velice značnému poklesu míry nezaměstnanosti u absolventů vyššího odborného studia, a to na 5,2 %, další pokles můžeme sledovat i v dalších letech až do roku 2018, kdy byla zaznamenána hodnota 1,8 %. V dubnu 2019 činila 1,9 %, což je oproti hodnotám z roku 2018 o 0,1 % více. V dubnu 2019 bylo zaregistrováno pouze 61 nezaměstnaných absolventů vyššího odborného vzdělání (viz Tabulka 38). (16)

Tabulka 38 Vývoj nezaměstnanosti absolventů VOŠ (duben příslušného roku)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet nezaměstnaných absolventů VOŠ	462	438	367	584	493	322	234	120	67	61
Míra nezaměstnanosti absolventů VOŠ	8,9 %	9,4 %	7,9 %	11,9 %	10,2 %	7,5 %	5,2 %	2,9 %	1,8 %	1,9 %

Zdroj dat: NÚV (15)

Podíváme-li se na údaje o vývoji nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného studia podle jednotlivých oborů (viz Tabulka 39), zjistíme, že ve zdravotnických oborech je míra nezaměstnanosti nižší, než je míra nezaměstnanosti absolventů VOŠ celkem. Míra nezaměstnanosti ve zdravotnických

oborech dosáhla 1,3 % v dubnu 2018 a 0,9 % v roce 2019. Tyto obory tak výrazně snižují i celkovou míru nezaměstnanosti absolventů VOŠ. Z početně významnějších skupin oborů mají nízkou míru nezaměstnanosti i obory ze skupiny 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče nebo ve skupině 82 Umění a užité umění. (36) (16) (15)

Naopak nejvyšší míry nezaměstnanosti v dubnu 2018 dosáhla skupina oborů 16 Ekologie a ochrana životního prostředí (16,7 %). Jedná se ovšem o obor, v němž je počet absolventů velmi malý (18). Mírně vyšší míru nezaměstnanosti vykazovala v roce 2018 i v roce 2019 dále i skupina 72 Publicistika, knihovnictví a informatika. I zde se však jedná o obory s velmi nízkým počtem absolventů. V roce 2019 vykazují některé skupiny oborů dokonce nulovou nezaměstnanost, ale opět se jedná o obory s velmi nízkými počty absolventů, tzn., že vypovídací schopnost takového ukazatele je velmi nízká. Při malých počtech absolventů je míra nezaměstnanosti výrazně ovlivněna náhodnými výkyvy počtu nezaměstnaných. (36) (16) (15)

Tabulka 39 Přehled o nezaměstnanosti absolventů VOŠ podle oborů

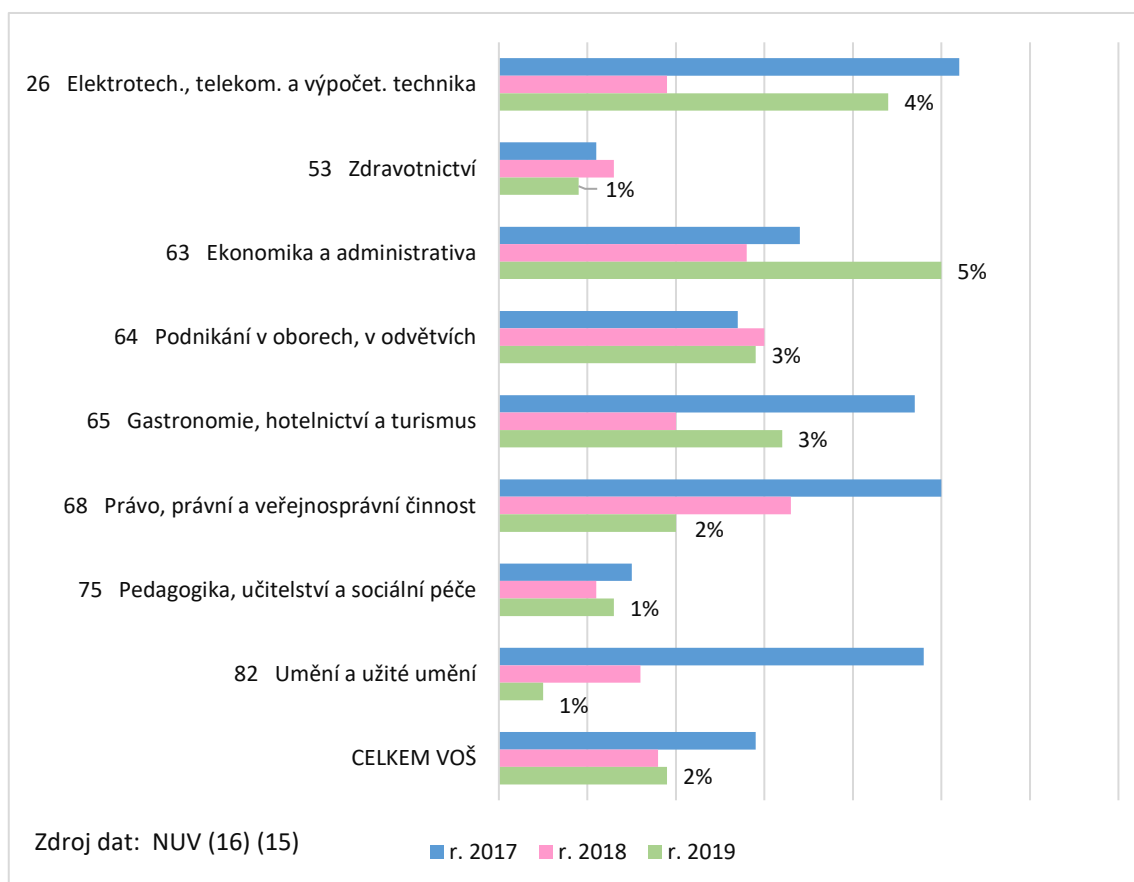
Skupina oborů vzdělání	2017			POČET ABS.	2018		2019		
	POČET ABS.	POČET NEZAMĚST. ABS.	MÍRA NEZAMĚST. ABS.		POČET NEZAMĚST. ABS.	MÍRA NEZAMĚST. ABS.	POČET ABS.	POČET NEZAMĚST. ABS.	MÍRA NEZAMĚST. ABS.
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	14	2	14,3 %	18	3	16,7 %	6	0	0,0 %
23 Strojírenství a strojírenská výroba	83	2	2,4 %	84	0	0,0 %	66	2	3,0 %
26 Elektrotech., telekom. a výpočetní technika	193	10	5,2 %	154	3	1,9 %	114	5	4,4 %
28 Technická chemie a chemie silikátů	11	0	0,0 %	1	0	0,0 %	4	0	0,0 %
29 Potravinářství a potravinářská chemie	11	0	0,0 %	9	0	0,0 %	11	0	0,0 %
33 Zprac. dřeva a výroba hudebních nástrojů	28	1	3,6 %	14	0	0,0 %	8	1	12,5 %
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	43	1	2,3 %	44	1	2,3 %	51	1	2,0 %
37 Doprava a spoje	61	0	0,0 %	56	1	1,8 %	29	0	0,0 %
39 Speciální a interdisciplinár. technické obory	85	4	4,7 %	51	1	2,0 %	39	0	0,0 %
41 Zemědělství a lesnictví	93	2	2,2 %	51	0	0,0 %	37	0	0,0 %
53 Zdravotnictví	1099	12	1,1 %	1115	14	1,3 %	1 057	10	0,9 %
61 Filozofie, teologie	8	0	0,0 %	9	0	0,0 %	7	0	0,0 %
63 Ekonomika a administrativa	469	16	3,4 %	395	11	2,8 %	321	16	5,0 %
64 Podnikání v oborech, v odvětvích	146	4	2,7 %	134	4	3,0 %	102	3	2,9 %
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	274	13	4,7 %	249	5	2,0 %	219	7	3,2 %

66 Obchod	33	1	3,0 %	29	0	0,0 %	22	0	0,0 %
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	322	16	5,0 %	275	9	3,3 %	202	4	2,0 %
72 Publicistika, knihovnictví a informatika	107	12	11,2 %	89	4	4,5 %	65	3	4,6 %
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	811	12	1,5 %	714	8	1,1 %	602	8	1,3 %
82 Umění a užité umění	248	12	4,8 %	192	3	1,6 %	200	1	0,5 %

Zdroj dat: NÚV (16) (15)

V roce 2019 vykazují některé skupiny oborů dokonce nulovou nezaměstnanost, ale opět se jedná o obory s velmi nízkými počty absolventů, tj. vypovídací schopnost takového ukazatele je velmi nízká. Při malých počtech absolventů je míra nezaměstnanosti výrazně ovlivněna náhodnými výkyvy počtu nezaměstnaných. Níže uvedený Graf 29 pak zobrazuje porovnání míry nezaměstnanosti u těch oborů, které zaznamenaly více než 100 absolventů v roce 2019.

V celkovém pohledu je možné konstatovat, že mezi obory s nejnižšími hodnotami míry nezaměstnanosti nacházíme právě zdravotnické obory. Tyto patří již tradičně ke skupinám oborů, které jsou zaměstnavateli výrazně poptávané.



Graf 29 Míra nezaměstnanosti u vybraných oborů VOŠ

Vzhledem k tomu, že vyšší odborné vzdělávání se dostává do konkurence především s bakalářským stupněm vzdělání, je zajímavou otázkou zejména srovnání uplatnění absolventů těchto dvou kategorií vzdělání. Bohužel porovnání míry nezaměstnanosti s bakalářským studiem je z metodologických důvodů problematické. Většina absolventů bakalářských programů totiž pokračuje v magisterském studiu a nevstupuje na trh práce a výpočet míry nezaměstnanosti absolventů bakalářského studia tedy není dostatečně korektní. Podíváme-li se na míru nezaměstnanosti absolventů magisterského vzdělání, pak v roce 2018 činila 2,2 % a rok předtím 3,4 %. I z tohoto srovnání tedy vycházejí vyšší odborné školy velmi dobře. (16)

3.4.2 Nezaměstnanosti absolventů zdravotnických oborů VOŠ

Tabulka 40 znázorňuje počty absolventů a počty nezaměstnaných absolventů zdravotnických oborů, které jsou předmětem řešení tohoto projektu. Z uvedené tabulky je patrné, že míra nezaměstnanosti všech zdravotnických oborů je velmi nízká a je také nižší, než je celková nezaměstnanost absolventů vyšších odborných škol.

Tabulka 40 Nezaměstnanost absolventů zdravotnických oborů

obor	duben 2018			duben 2019		
	POČET ABSOLVENTŮ ⁷	POČET NEZAM. ABS.	MÍRA NEZAM.	POČET ABSOLVENTŮ ⁸	POČET NEZAM. ABS.	MÍRA NEZAM.
Vyšší odborné vzdělání	3683	67	1,80 %	3162	61	1,90 %
Zdravotnické obory	1115	14	1,30 %	1057	10	0,90 %
Diplomovaná všeobecná sestra	475	1	0,20 %	449	3	0,70 %
Diplomovaná dentální hygienistka	105	0	0,00 %	103	0	0,00 %
Diplomovaný nutriční terapeut	79	1	1,30 %	73	1	1,40 %
Diplomovaný farmaceutický asistent	131	3	2,30 %	141	1	0,70 %
Diplomovaný zdravotní laborant	78	0	0,00 %	47	2	4,30 %
Diplomovaný zubní technik	127	8	6,30 %	135	2	1,50 %

Zdroj dat: ISA+ (36)

3.4.3 Uplatnitelnost absolventů vyšších odborných škol v praxi

Dle údajů Informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce (37) se zhruba 63 % absolventů vyšších odborných škol uplatní přímo ve studovaném oboru, uplatnění v příbuzném oboru pak najde 18 % absolventů VOŠ.

⁷ Počet absolventů za školní rok 2016/2017

⁸ Počet absolventů za školní rok 2017/2018



Co se týče spokojenosti⁹ v zaměstnání, absolventi VOŠ jsou v zaměstnání převážně spokojeni; 86 % se vyjádřilo kladně (přitom 36 % je rozhodně spokojeno a 51 % spíše spokojeno). Největší spokojenost vyjadřují s kolektivem spolupracovníků (90 %); zajímavostí práce (89 %); pracovní pozicí (88 %); pracovními podmínkami (88 %); perspektivou firmy (85 %); s využitím kvalifikace (80 %); jistotou zaměstnání (78 %). Nespokojenost je naopak s nižšími platy a nižší prestiží oproti absolventům vysokých škol. (13)

⁹ Hodnocení spokojenosti ISA+ proběhlo u absolventů vyšších odborných škol z r. 2014 s odstupem 3 let od ukončení studia.



4 ANALÝZA SPECIFIKOVANÝCH KONCEPČNÍCH A STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ

4.1 Strategické dokumenty České republiky

4.1.1 Bílá kniha terciárního vzdělávání

Ze strategických dokumentů České republiky věnuje největší pozornost postavení a možnému vývoji sektoru VOV Bílá kniha terciárního vzdělávání (5), která shrnuje pozitiva VOŠ:

- VOŠ se mnohem rychleji a efektivněji než vysoké školy naučily spolupracovat se zaměstnavateli a orientovat se především praktickou přípravou na kvalifikované zaměstnání;
- absolventi VOŠ patří k nejúspěšnějším na trhu práce.

Mezi negativy tohoto segmentu Bílá kniha terciárního vzdělávání (5) uvádí:

- nedostatečné legislativní ukotvení v systému terciárního vzdělávání,
- ohrožení demografickým poklesem,
- snadný proces akreditace, který snižuje kredibilitu VOŠ,
- malý počet studentů,
- nezačlenění segmentu VOV do tzv. Boloňského procesu.

Jako možnou cestu vývoje VOV v České republice uvádí Bílá kniha terciárního vzdělávání transformaci části VOŠ na vzdělávací instituce, které budou nabízet krátké programy (maximálně dvouleté, prakticky orientované vzdělávání). Ty instituce, kterou budou splňovat potřebné podmínky, budou moci získat i akreditace pro bakalářské programy. Základní rozdíl mezi těmito institucemi a dnešními vyššími odbornými školami bude spočívat zejména v jasném vymezení akreditačních kritérií (zejména personálních a obsahových) pro jejich legislativní postavení jako součásti sektoru terciárního vzdělávání, které bude garantovat jednotná akreditační komise pro všechny instituce terciárního vzdělávání, dále v implementaci principů boloňského systému, tj. zavedení kreditového ohodnocení jednotlivých předmětů v souladu s pravidly ECTS, v hodnocení kvality na základě dovedností a znalostí absolventů a konečně v možnosti uznání podstatné části získaných kreditů v blízkých programech terciárního vzdělávání. (5)

Bílá kniha terciárního vzdělávání připouští, že touto cestou se vydá málo škol – pro zbylé nabízí možnost zániku či transformace např. na pomaturitní vzdělávací kurzy.

Strategické dokumenty na úrovni České republiky, které popisují strategické záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy do roku 2020, se problematikou vyššího odborného vzdělávání nijak inovativně nezabývají.



4.1.2 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy 2015-2020

V Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015-2020 (2), dále jen DZ ČR, se konstatuje úbytek uchazečů o VOV v důsledku demografického poklesu a nabídky volných studijních míst na vysokých školách, na což je nutné reagovat optimalizačními kroky ze strany zřizovatelů i MŠMT. Dále se DZ ČR zaměřuje na akreditační řízení, ovšem opět v souvislosti s optimalizačními kroky zřizovatelů: konstatuje neprovázanost akreditačního řízení s optimalizačními kroky dlouhodobých záměrů státu a krajů. Do budoucna je nutné propojit proces posuzování žádostí v AK VOV s řízením o zápis akreditovaného oboru vzdělání do školského rejstříku. V následujícím období bude hlavním úkolem projednat se zástupci akademické obce alternativy dalšího vývoje VOV ve školském systému a propojit činnost Akreditační komise s řízením o zápis akreditovaného oboru vzdělání do školského rejstříku.

DZ ČR ve vztahu k VOV uvádí zejména tato opatření:

- Vzdělávací programy vyšších odborných škol zachovat široce dostupné.
- Podporovat vysoké a vyšší odborné školy v modernizaci metod hodnocení studentů tak, aby byly v souladu s cíli a metodami vzdělávání (na VOŠ modulový systém a kreditní systém hodnocení studentů).

Dále DZ ČR (2) zavázal kraje k dodržování následujících opatření:

- Nové vyšší odborné školy zřizovat pouze ve výjimečných a odůvodněných případech (např. s obory vzdělání technického nebo přírodovědného zaměření).
- Do struktury oborů vzdělání ve VOŠ může být v rámci kraje nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude nahrazovat jiný aktivní obor VOŠ o stejné kapacitě.
- Do struktury oborů vzdělání poskytujících vyšší odborné vzdělání ve VOŠ může být nově zařazen nebo kapacitně posílen jen obor vzdělání, který bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým budoucím potřebám trhu práce a bude podpořen odůvodněným stanoviskem zástupce sociálních partnerů. Při optimalizaci kapacit oborů VOV bude utlumen obor, jehož absolventi vykazují výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, než je průměr kraje (posuzuje příslušný krajský úřad).
- Nezvyšovat kapacity v oborech VOV (tj. zachovat vyrovnanou bilanci v kapacitách jednotlivých oborů vzdělání v každém kraji) s výjimkou oborů vzdělání technického a přírodovědného zaměření (např. obory skupiny 53 Zdravotnictví).

DZ ČR tedy vůbec neřeší koncepci rozvoje segmentu VOV, jen nastavuje limity a bariéry zápisu nových oborů VOV, případně navyšování jejich kapacit.

4.1.3 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy 2019-2023

Nejnověji se problematice VOV věnuje Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023. Uvádí údaje o tomto segmentu: v současné době je akreditováno cca 300 vzdělávacích programů, počet studentů ve školním roce 2017/2018 ve všech formách VOV dosáhl 19 870 studentů (největší počet studentů ve zdravotnických oborech vzdělání), míra nezaměstnanosti absolventů VOV dosahovala v dubnu 2018 hodnoty 1,8 %.

Ambicí DZ ČR 2019-2023 není přijít s koncepcí vývoje VOV – ta má být výstupem projektů v současné době realizovaných vyššími odbornými školami. Nicméně rétorika tohoto DZ je ve vztahu k VOV pozitivní, což je patrné zejména z prioritních cílů, a to konkrétně cíle zaměřeného na rozšíření nabídky programů VOV a pokračování v diskuzi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním. DZ ČR 2019-2023 připouští, kromě nově akreditovaných jednoletých a dvouletých vzdělávacích programů VOV na úrovni EQF 5, existenci tříletých vzdělávacích programů na úrovni EQF 6. (3)

4.2 Evropský kontext

Situace v oblasti profesně zaměřeného vyššího vzdělávání je v evropských zemích různorodá. Zpráva EURASHE o profesně zaměřeném vyšším vzdělávání (8) uvádí některé závěry a doporučení, z nichž relevantními pro potřeby této studie jsou následující:

Profesně zaměřené vyšší vzdělávání (PHE) je specifickou formou vyššího vzdělávání, má své vlastní charakteristiky, které je třeba respektovat. Skutečnost, že legislativa v evropských zemích odlišuje akademicky a profesně zaměřené vzdělávací programy terciárního vzdělávání, dává možnost vzniku zcela specifických politicko-legislativních opatření zacílených právě na PHE.

Vzhledem k roztržitosti dat a přístupů k profesně zaměřenému vyššímu vzdělávání v jednotlivých evropských zemích je žádoucí zpracovat nadnárodní studii, ve které budou obsažena relevantní data týkající se vyhodnocení tohoto sektoru terciárního vzdělávání.

Existují různé přístupy k prostupnosti z PHE na úrovni EQF 6 do programů druhého cyklu (Academic Higher Education, AHE) pohybující se od nulových limitů přes překlenovací (zpravidla jednoleté až dvouleté) kurzy, příp. ponechání rozhodnutí zcela v rukou vysokých škol až po neexistenci prostupnosti. PHE programy primárně připravují své absolventy pro vstup na trh práce, nicméně držitel *profesního titulu* by v souladu s Berlínským komuniké (38) měl mít možnost transferu do dalšího cyklu AHE.

Ve všech zemích, které jsou zapojeny do procesu harmonizace přístupu k PHE, je PHE nabízeno na úrovni EQF 6, v některých zemích existují PHE programy na úrovni EQF 5. Dokonce se objevují tendence posunout PHE na úroveň EQF 7 a 8, což je na první pohled v rozporu s původním záměrem PHE, tj. připravovat pro trh práce. Nicméně z hlediska nástupu znalostní ekonomiky jsou i tyto úvahy na pořadu dne.

Zpráva doporučuje poskytovatelům PHE, aby učinili toto vzdělání atraktivnějším a dostupnějším pro netradiční skupiny, jako jsou např. dospělí či znevýhodnění uchazeči. (8)

4.3 Kodaňský proces

Kodaňský proces je jeden ze základních strategických dokumentů. Je zaměřen na posílení evropské spolupráce v oblasti odborného vzdělávání a přípravy. Prostřednictvím mnoha nástrojů, vymezených směrů a stanovených cílů v této oblasti se má zlepšit efektivita, kvalita a atraktivita odborného vzdělání a přípravy v Evropě. V rámci Kodaňského procesu se spoluprací 33 evropských zemí v oblasti odborného vzdělávání a přípravy vytvořil dokument Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě koncipovaný do roku 2020 (ET 2020). Tento *rámec* nabízí možnost zpracovat osvědčené postupy v oblasti politiky vzdělávání, shromažďovat a šířit znalosti a prosazovat reformy politiky vzdělávání na vnitrostátní a regionální úrovni.

Základní myšlenkou ET 2020 je celoživotní učení. Zabývá se výsledky nabytými od raného dětství až po odborné vzdělávání dospělých a vysokoškolské vzdělávání a je koncipován tak, aby se vztahoval na vzdělávání ve všech souvislostech: na formální, neformální i informální učení. (4)

Období do roku 2020 bylo rozděleno do řady pracovních cyklů. Pro období 2016–2020 byly stanoveny nové prioritní oblasti evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Stalo se tak formou společné zprávy, kterou přijala rada ministrů školství a Komise v listopadu 2015.

Mezi šest priorit pro období 2016–2020 patří:

- relevantní a vysoce kvalitní dovednosti a kompetence pro zaměstnatelnost, inovace, aktivní občanství a dobré životní podmínky (např. kreativita, smysl pro iniciativu a kritické myšlení);
- inkluzivní vzdělávání (včetně stále větší rozmanitosti účastníků vzdělávání), rovnost, nediskriminace a prosazování občanských kompetencí (např. vzájemné porozumění a demokratické hodnoty);
- otevřenost a inovativnost vzdělávání a odborné přípravy, mimo jiné plným přijetím digitálního věku;
- intenzivní podpora učitelů, školitelů a pedagogů (např. posílení náboru, výběr a postupy odborné

přípravy, jakož i další profesní rozvoj);

- transparentnost a uznávání dovedností a kvalifikací za účelem usnadnění učení a mobility pracovních sil (např. prostřednictvím evropského referenčního rámce pro zajišťování kvalit);
- udržitelné investice (včetně využití potenciálu investičního plánu pro Evropu), kvalita a účinnost systémů vzdělávání a odborné přípravy.

ET 2020 je realizován prostřednictvím různých nástrojů a prostředků, mezi něž patří:

- pracovní skupiny složené z odborníků jmenovaných členskými státy a klíčovými zúčastněnými stranami;
- činnosti vzájemného učení (*peer learning activities*), jejichž hostitelem je členský stát a prezentují se při nich stávající postupy, které se osvědčily na vnitrostátní úrovni, nebo se s ostatními členskými státy zkoumá konkrétní problém;
- vzájemná hodnocení, do nichž je zapojena skupina členských států, které poskytují poradenství jinému členskému státu ohledně konkrétního tamějšího problému;
- vzájemné poradenství sdružuje zkušené kolegy z malého počtu vnitrostátních správních orgánů, kteří jsou na žádost členského státu nápomocni při tvorbě nebo provádění politiky týkající se konkrétního vnitrostátního problému;
- každoroční monitoring vzdělávání a odborné přípravy hodnotí pokrok členských států v plnění cílů a kritérií ET 2020, je jedním ze zdrojů hodnocení obecnějšího socioekonomického pokroku členských států v rámci evropského semestru;
- společné referenční nástroje a přístupy vytvořené na základě aktivit, které vykonávají pracovní skupiny, nebo v rámci činností vzájemného učení;
- konzultace a spolupráce se zúčastněnými stranami, včetně občanské společnosti a organizací podniků a sociálních partnerů, např. v rámci evropského summitu o vzdělávání a fóra pro vzdělávání, odbornou přípravu a mládež;
- financování podpory politik a inovačních projektů prostřednictvím programu Erasmus+.

Dokument Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě vyjmenovává celkem čtyři strategické cíle (4), jež odpovídají komplexnímu zaměření na celoživotní učení (ať již formální, neformální či informální):

- Celoživotní učení a mobilita se musí stát skutečností. K tomu jsou zapotřebí systémy vzdělávání a odborné přípravy, které lépe reagují na změny a jsou otevřenější světu.
- Kvalita a efektivita vzdělávání a odborné přípravy se musí zlepšit tím, že se bude věnovat více pozornosti zvýšení úrovně základních dovedností, jako je schopnost psát, číst a počítat, zvýšení atraktivity matematiky, přírodních věd a technologií a posílení jazykových znalostí.



- Nutnost podporovat spravedlivost, sociální soudržnost a aktivní občanství, aby všichni občané, bez ohledu na svou osobní, sociální nebo ekonomickou situaci, mohli rozvíjet v průběhu celého života specifické pracovní dovednosti.
- Kreativita a inovace, včetně podnikatelských schopností, by měly být podporovány na všech úrovních vzdělávání a odborné přípravy, protože jsou klíčovou hnací silou udržitelného hospodářského rozvoje. Důležité je pomáhat lidem, aby si osvojili kompetence v oblasti digitálních technologií, a rozvíjet jejich iniciativu, podnikavost a kulturní povědomí. (4)

Strategický rámec (4) rovněž požaduje, aby bylo v evropském měřítku do roku 2020 dosaženo těchto referenčních hodnot:

- podíl osob předčasně ukončujících vzdělávání a odbornou přípravu ve věku 18–24 let by měl být nižší než 10 %;
- alespoň 40 % lidí ve věku 30–34 let by mělo mít dokončeno vysokoškolské vzdělání nebo jeho ekvivalent;
- alespoň 15 % osob účastnících se kurzů vzdělávání dospělých;
- alespoň 20 % absolventů vysokoškolského studia a 6 % lidí ve věku 18–34 let, kteří absolvovali základní kurz odborné přípravy, by mělo část studia nebo odborné přípravy uskutečnit v zahraničí;
- podíl absolventů (ve věku 20–34 let s vyšším sekundárním vzděláním), kteří dokončili studium před 1–3 lety a podařilo se jim najít zaměstnání, by se měl zvýšit na alespoň 82 %.

Pro podporu činnosti v rámci Strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020) bylo vytvořeno fórum, které umožňuje členským státům výměnu osvědčených postupů, metod a zkušeností.

Tato evropská spolupráce v rámci ET 2020 má podobu výměny informací a zkušeností v tématech, která jsou společná pro systémy vzdělávání a odborné přípravy v evropských zemích. Patří k nim:

- vzájemné učení,
- pravidelné sledování a předkládání zpráv,
- společné referenční nástroje.

4.4 Boloňský proces

Hlavním cílem Boloňského procesu (6) je vytvořit a rozvíjet Evropský prostor terciárního vzdělávání European Higher Education Area (EHEA) při současném zachování diverzity národních systémů (a jednotlivých škol) a zvýšení jejich vzájemné prostupnosti ať už v rámci mezinárodní mobility studentů a akademiků nebo v rámci uznávání akademického vzdělání a kvalifikací získaných v ostatních zemích.



Nejedná se o sjednocení jednotlivých národních systémů, spíše o vytváření a rozvíjení prostředků pro jejich propojení.

Hlavní posláním Boloňského procesu je zvýšit kvalitu a relevanci učení a výuky. Pro dosažení tohoto cíle doporučuje Boloňský proces následující postupy:

- podpora inovativního učení, využívání moderních výukových metod,
- výuka stavějící na dobré praxi v evropských zemích i mimo ně,
- otevřené vzdělávání v kontextu celoživotního učení,
- podpora sociální mobility,
- nepřetržitý profesní rozvoj,
- podpora interdisciplinárních programů,
- kombinace akademického a pracovního učení,
- zavádění výzkumu a inovací na všech úrovních terciárního vzdělávání,
- rozvoj kritického a kreativního myšlení,
- digitalizace vzdělání, zlepšení analýzy dat,
- zintenzivnění interdisciplinární a přeshraniční spolupráce,
- zvýšení mobility zaměstnanců, studentů a výzkumných pracovníků. (6)

4.5 Kvalifikační rámce jako nástroj pro harmonizaci vzdělávacích systémů

Závazek z roku 1999 učinit různé systémy vysokoškolských kvalifikací v Evropě přehlednějšími byl obecným cílem Boloňské deklarace. Aktéři Boloňského procesu došli k závěru, že právě kvalifikační rámce mohou být pro harmonizaci vzdělávacích systémů a posilování vzájemné důvěry mezi jednotlivými signatáři nástrojem zásadní důležitosti. Kvalifikační rámce založené na výsledcích učení vycházejí vstříc vyučujícím, studujícím i zaměstnavatelům. Z hlediska vzdělávací politiky a vzdělávacích institucí pak kvalifikační rámce znamenají soubor kritérií pro lepší a transparentnější zajištění kvality terciárního vzdělávání. Očekávané znalosti, dovednosti a obecné způsobilosti absolventů se tak postupně stávají společným jazykem vzdělávací teorie, politiky i praxe. (1)

Pojem kvalifikace je definován jako formální osvědčení dosažených výstupů z učení. Klasifikace kvalifikací, která se provádí rozčleněním kvalifikačního systému do úrovní charakterizovaných náročností, je základní a obecně sdílenou rolí kvalifikačních rámců v kvalifikačních systémech. Kvalifikační rámec je tak především nástrojem, který přiřazuje jednotlivým kvalifikacím určitou úroveň v rámci kvalifikačního systému, případně stanoví kritéria pro takové přiřazování. (39)

Většina kvalifikačních rámců třídí kvalifikace podle následujících obvyklých kritérií:



- Úroveň kvalifikace (level), která vyjadřuje hierarchickou pozici dané kvalifikace v systému vzdělávání a současně míru náročnosti.
- Studijní zátěž (workload), která je nutná k získání kvalifikace a která se vymezuje pomocí standardních časových jednotek (zejm. hodiny, měsíce, roky).
- Profil kvalifikace představuje vymezení identity určité kvalifikace v rámci vzdělávacího systému z hlediska účelu kvalifikace, jejích obecnějších vzdělávacích cílů a cílové skupiny, pro niž je kvalifikace určena (z hlediska zájmů a budoucího předpokládaného uplatnění).
- Výstupy z učení (learning outcomes) jsou výslovným vyjádřením znalostí, dovedností a dalších způsobilostí, které musí student prokázat, aby mu byla příslušná kvalifikace udělena. (1)

4.5.1 Evropský rámec kvalifikací EQF

Evropský rámec kvalifikací EQF (7) je jedním z evropských nástrojů, který napomáhá pochopit, porovnat a uznávat kvalifikace získané v Evropské unii. Usnadňuje orientaci v úrovních kvalifikací napříč Evropou, usnadňuje studijní i pracovní mobilitu a podporuje celoživotního učení. EQF rozlišuje osm kvalifikačních úrovní, které v zásadě pokrývají všechny vzdělávací aktivity počínaje základní školní docházkou až po vysokoškolské vzdělávání.

Cílem EQF je integrovat a koordinovat národní podsystémy kvalifikací, zlepšovat transparentnost, přístupnost, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti.

4.5.2 Národní rámec kvalifikací NQF

Národní rámec kvalifikací NQF (1) je definován jako nástroj pro klasifikaci kvalifikací. Pojem národní rámec kvalifikací (National Qualifications Framework) se do českého prostředí dostal především v souvislosti se vznikem a zaváděním Evropského rámce kvalifikací (European Qualifications Framework) od roku 2008. Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání je nástroj pro vývoj a zajišťování kvality kvalifikací v terciárním vzdělávání prostřednictvím vymezené úrovně prokazovaných znalostí, dovedností a způsobilostí absolventů. Vytvoření kvalifikačního rámce učiní české terciární vzdělávání srozumitelnějším pro celý evropský prostor vysokoškolského vzdělávání. Národní kvalifikační rámec vycházející z Evropského kvalifikačního rámce, který vznikl v rámci Boloňského procesu, mimo jiné významně zjednoduší mezinárodní srovnávání obdobných kvalifikací.

Vlastní národní rámec kvalifikací podobný Evropskému rámci kvalifikací (EQF) v České republice zaveden není. Z toho důvodu přistoupila ČR k tzv. přiřazovacímu procesu k EQF, který probíhá v Evropě od roku 2008.



4.5.3 Kvalifikační rámec pro evropské vysokoškolské vzdělávání QF-EHEA

V roce 2005 byl přijat koncept zastřešujícího rámce kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (Overarching framework for the European Higher Education Area, QF-EHEA) spolu se závazkem jednotlivých zemí popsat své systémy terciárního vzdělávání prostřednictvím kompatibilních národních kvalifikačních rámců do roku 2010.

Podstatou QF-EHEA se staly tzv. Dublinské deskriptory, obecný popis tří základních cyklů vysokoškolského studia, založený na výsledcích učení. Obecná dikce Dublinských deskriptorů odpovídá zamýšlené funkci QF-EHEA jakožto metarámce, jehož posláním je především vytvořit širokou platformu, uvnitř které budou vznikat národní kvalifikační rámce popisující na základě stejné metodologie konkrétní realitu často dosti odlišných systémů terciárního vzdělávání. Zastřešující rámec kvalifikací pro Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání lze tedy chápat mimo jiné jako nástroj, jehož prostřednictvím je možné se lépe orientovat v rozmanitosti jednotlivých národních systémů vysokého školství. (1)

4.5.4 Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (EQF/EQF-LLL)

V dubnu 2008 Evropský parlament a Rada vydaly doporučení o zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení (European Qualifications Framework For Lifelong Learning, ve zkratce EQF či EQF-LLL). Jeho architektura je v mnoha ohledech podobná QF-EHEA, mezi oběma metarámci však najdeme i celou řadu odlišností. Zatímco QF-EHEA popisuje prostřednictvím tří úrovní pouze kvalifikace odpovídající terciární úrovni vzdělávání, EQF-LLL je rámec pro celoživotní učení, který má být relevantní rovněž při validaci neformálního vzdělávání a informálního učení.

Rovněž EQF-LLL je vytvořen na základě výstupů z učení, které popisuje v kategoriích znalostí, dovedností a kompetencí. Logickou pozornost od počátku paralelní existence obou evropských metarámců vzbuzovala místa jejich překryvu, tedy úrovně odpovídající kvalifikacím ve vysokém školství. Přestože jsou tyto úrovně v obou rámcích popsány poněkud odlišnými výstupy z učení, jak aktéři Boloňského procesu, tak zástupci Evropské komise opakovaně deklarovali vzájemnou kompatibilitu obou metarámců. V posledních letech bylo navíc mnohokrát zdůrazněno, že národní kvalifikační rámce mohou být od počátku budovány tak, aby byly ve výsledku kompatibilní jak s QF-EHEA, tak s EQF-LLL. (1)

4.6 Zhodnocení koncepčních a strategických dokumentů pro systémové řešení VOV

Lze konstatovat, že všechny uvedené strategické i koncepční dokumenty předpokládají zachování existence vyššího odborného vzdělávání, popř. rozvoj vyššího odborného vzdělávání s jedinečným oborovým zaměřením, ve směru terciárního vzdělávání a prostupnost na vysoké školy. Žádný ze strategických či koncepčních dokumentů však nepřináší konkrétní představu o nové podobě vyššího odborného vzdělávání, ani cesty a způsoby, jak požadované změny dosáhnout.

Ukazuje se, že jakékoliv úpravy v oblasti vyššího odborného vzdělávání směřující k prostupnosti do vysokého školství se musí koordinovaně dotýkat několika legislativních norem a vyvolávají nutnost zapojení širšího okruhu partnerů. K tomu ostatně směřovalo Usnesení Senátu ČR (40) ze dne 30. října 2013 vydané k petici *Za zachování a koncepční vyřešení dalšího rozvoje vyšších odborných škol ve vzdělávací soustavě ČR* (41). Senát v uvedeném stanovisku shledal podanou petici za důvodnou a vyzval Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvo zdravotnictví ČR k vytvoření nové strategie vzdělávání, jehož součástí by bylo plnohodnotné začlenění VOŠ do systému, a zajištění oboustranné prostupnosti VOŠ a VŠ.

Dosud neexistuje reálný harmonogram kroků vedoucích k plánovaným změnám v segmentu vyššího odborného vzdělávání. Potenciál transformace vyšších odborných škol jako plnohodnotné součásti terciárního vzdělávání se průběžně zhoršuje s klesajícím počtem studentů.

Začlenění do terciárního vzdělávání koresponduje s mezinárodními trendy, které navíc přináší inspiraci týkající se nástrojů a postupů vhodných pro zefektivnění a zatraktivnění terciárního profesně zaměřeného vzdělávání jako součásti celoživotního učení pro stávající i potenciální nové skupiny studentů.

Strategické a koncepční materiály a dlouhodobé záměry rozvoje vzdělávání krajů vytváří pouze rámec pro cílový stav. Tento však není nijak konkrétně vymezen.

4.6.1 Návrh koncepčního řešení VOV

Paradoxně o budoucnosti vyššího odborného vzdělávání mají rozhodovat zástupci akademické obce, pro něž segment vyššího odborného vzdělávání představuje v době současného demografického poklesu konkurenci. Navíc se z akademické obce velmi často jako bariéra akceptace VOV jako plnohodnotného segmentu terciárního vzdělávání objevují argumenty akcentující fakt, že kultura VOŠ nedosahuje kultury institucí terciárního vzdělávání, že vyšším odborným školám chybí akademický duch (10). Je tedy zcela zjevná tendence hodnotit VOŠ kritérii platnými pro stávající vysoké školy (aniž by bylo definováno, v čem je kultura vysoké školy lepší než kultura vyšší odborné školy), a to je

v rozporu se závěry zprávy EURASHE (8), která poukazuje na výraznou specifičnost tohoto profesně zaměřeného segmentu terciárního vzdělávání, jenž by tedy měl být posuzován podle zcela specifických kritérií.

Připusťme, že o sektoru VOV budou moci rozhodnout ti, jichž se přímo týká – tedy reprezentace vyšších odborných škol. Jaké možnosti vývoje se nabízejí? Pro zpracování návrhů cílů vyššího odborného vzdělávání vycházíme z některých důležitých evropských dokumentů. Za nejdůležitější dokumenty považujeme tzv. Kodaňský proces, Boloňský proces a Národní a Evropské kvalifikační rámce.

Transformace VOŠ do podoby vysokoškolského, příp. polyfunkčního institutu

- Samostatná právní úprava ukotvující vysokoškolský institut do oblasti terciárního vzdělávání.
- Vysokoškolský institut nabízí tříleté akreditované vzdělávací programy, vysokoškolský polyfunkční institut také krátké programy na úrovni EQF 5.
- Absolvent tříletého programu na úrovni EQF 6 získá titul profesní bakalář; absolvent kratšího programu na úrovni EQF 5 získá titul Diplomovaný specialista.
- Je možná prostupnost: profesní bakalář do příbuzných magisterských programů (ponechat na VŠ možnost stanovit si podmínky, např. uchazeč musí splnit kritéria daná školou, příp. absolvovat překlenovací, max. jednoleté vzdělávání); diplomovaný specialista může být za jasně stanovených podmínek přijat do vyššího ročníku příbuzného tříletého bakalářského programu. Nabízí se i možnost, aby výuka ve 3. ročníku profesně zaměřeného vzdělávacího programu probíhala pod patronací/garancí vysoké školy.
- Vzdělávací programy posuzuje akreditační komise složená z odborníků na oblast profesně zaměřeného terciárního vzdělávání, příp. předních odborníků z praxe v oboru, který je předmětem akreditace.
- Minimalizované požadavky na počty vyučujících s vědeckou hodnotou.
- Samozřejmě musí proběhnout všechny inovativní procesy, které jsou předmětem projektů realizovaných vyššími odbornými školami.
- Vyšší odborné školy, které se na tuto cestu nevydají, mají možnost dále jako VOŠ nabízet krátké programy na úrovni EQF 5 zakončené udělením titulu DiS.

Tato cesta transformace by neměla být pro VOŠ se zájmem se tudý vydat nedostupná. Mohlo by dojít i ke sloučení několika VOŠ v regionu do jednoho celku – v každém případě by se využilo výhody stávající sítě VOŠ a zajistila se tak tolik požadovaná dostupnost profesně zaměřeného terciárního vzdělávání.

Zkusme přijmout filozofii, že absolvent tříletého profesně zaměřeného vzdělávacího programu absolvovaného na vysoké škole nebo nově vysokoškolském institutu získá titul profesní bakalář, který



je prostupný na navazující magisterské studium. A ponechme na vysoké škole, aby si pro tento segment uchazečů stanovila své vlastní vstupní podmínky – není přece žádoucí, aby většina pokračovala v magisterském vzdělávání – naopak, většina profesních bakalářů by měla zamířit do praxe v oboru, pro který se připravovala (a to stávající VOŠ umí), a jen ti nejlepší by měli mít možnost pokračovat v navazujícím vzdělávání.

Zachování VOŠ v jejich stávající rozmanité podobě

- Jejich síť je rovnoměrně rozprostřená po České republice.
- Jejich důraz na praktickou výuku a odbornou praxi jim umožňuje vychovávat trhem práce žádané absolventy.
- Jsou dobře vybaveny materiálně, disponují kvalifikovanými odbornými pedagogy.
- Mají rozvinutou a dlouhodobě kultivovanou síť vztahů se zaměstnavateli.
- Standardně nabízejí studentům zahraniční mobility v rámci různých dotačních programů.
- Je třeba odstranit všechny prvky, které VOV znevýhodňují ve srovnání s vysokoškolským bakalářským studiem, jako je:
 - o úhrada školného,
 - o titul DiS., který ani po absolvování tříletého vzdělávacího programu neumožňuje žádnou rozumnou prostupnost do příbuzného magisterského, a dokonce ani do bakalářského programu.

Fagocytující varianta vývoje

Programy stávajících VOŠ převezmou vysoké školy a akreditují si je jako své bakalářské programy (je možné, že se vytratí ono výrazně profesní zaměření původních programů VOŠ, a rozhodně tyto programy nebudou široce dostupné). Na segment VOV by zbyly programy krátkého cyklu na úrovni EQF 5, příp. další vzdělávání a kurzy v programu celoživotního učení.

Možné bariéry: nechuť a nepřipravenost vysokých škol (personální, materiální kapacitní) se rozvíjet směrem k profesně zaměřenému terciárnímu vzdělávání – tu v současnosti již řada VOŠ zaznamenává. Nelze opominout ani opětovný tlak na finanční zdroje, které byly již jednou na budování tohoto segmentu vynaloženy.

Rozpracovaný návrh možného budoucího institucionálního řešení segmentu vyššího odborného vzdělávání v rámci sektoru terciárního vzdělávání i mimo něj, včetně systému akreditace, bude obsahem dokumentu Návrh vize, koncepce a cílů VOV pro oblast zdravotnictví, tj. výstup dílčí aktivity 2, tohoto projektu.



5 ZHODNOCENÍ KREDITNÍHO A MODULÁRNÍHO SYSTÉMU VÝUKY NA VOŠ

Jedním z předpokladů začlenění vyššího odborného studia do terciárního sektoru vzdělávání se zdá být využití systému kreditů ECTS. Zásadním přínosem tohoto systému by mělo být usnadnění prostupnosti a uznávání výsledků vzdělávání z vyšší odborné školy ve vysokoškolských programech. Zavedením kreditů by došlo k přesnějšímu ohodnocení výsledků práce studenta a její náročnosti, včetně zohlednění rozsahu samostatné práce a přípravy.

5.1 Základní principy kreditního systému ECTS

ECTS je vysokoškolský kreditní systém používaný v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání, který zahrnuje všechny země zapojené do Boloňského procesu. ECTS je jedním ze základních kamenů Boloňského procesu. Jedním z hlavních cílů Boloňského procesu je vypracování systému kreditů jako vhodného prostředku podpory všestranné studentské mobility.

ECTS je systém akumulace a přenosu kreditů, který je zaměřen na studenta a je založen na transparentnosti výsledků učení a procesů učení. Jeho cílem je usnadnit plánování, poskytování, hodnocení, uznávání a ověřování kvalifikací a jednotek studia a rovněž studentskou mobilitu. ECTS se ve velké míře používá v oblasti formálního vysokoškolského vzdělávání a lze ho použít i na jiné typy aktivit v oblasti celoživotního učení.

Kredity ECTS vycházejí z pracovní zátěže nutné k tomu, aby student dosáhl očekávaných výsledků učení. Výsledky učení popisují, co by měl student znát, čemu by měl rozumět a co by měl být schopen dělat po úspěšném dokončení procesu učení. Souvisí s deskriptory úrovně v národních a celoevropských rámcích kvalifikací. Pracovní zátěž vyjadřuje dobu, kterou student běžně potřebuje k tomu, aby dokončil všechny činnosti související s učením (přednášky, semináře, projekty, praktické stáže, samostudium a zkoušky), které jsou nutné pro dosažení očekávaných výsledků učení. Za pracovní zátěž v rozsahu jednoho roku formálního prezenčního studia (akademický rok) a s ním spojené výsledky učení se uděluje 60 kreditů ECTS. Ve většině případů se pracovní zátěž studenta pohybuje v rozmezí od 1 500 do 1 800 hodin za akademický rok, takže jeden kredit odpovídá 25 až 30 hodinám práce. (42)

5.1.1 Používání kreditů ECTS

Kredity jsou přidělovány kompletním kvalifikacím nebo studijním programům i jejich dílčím vzdělávacím složkám (jako jsou moduly, jednotlivé kurzy, dizertační práce, pracovní stáže a práce v laboratoři). Počet kreditů, které jsou každé složce přiděleny, je založen na její váze, tedy na pracovní zátěži nutné k tomu, aby studenti dosáhli výsledků učení z formálního hlediska. Kredity se studentům

(v prezenčním i distančním studiu) přiznávají po dokončení činností souvisejících s učením, které jsou vyžadovány v rámci formálního studijního programu nebo v rámci jedné vzdělávací složky, a po úspěšném hodnocení dosažených výsledků učení. Kredity mohou být shromažďovány za účelem získání kvalifikace, pokud tak rozhodne instituce udělující diplom. Pokud studenti dosáhli výsledků učení v jiných vzdělávacích prostředích nebo v jiných časových rámcích (formálních, neformálních nebo informálních), příslušné kredity mohou být uděleny po úspěšném hodnocení, ověření nebo uznání těchto výsledků učení. Kredity přiznané v jednom programu mohou být přeneseny do jiného programu nabízeného stejnou nebo jinou institucí. Tento přenos lze provést pouze tehdy, pokud instituce udělující diplom uzná kredity a s nimi spojené výsledky učení. (42)

5.1.2 Hlavní zásady pro tvorbu kreditního systému

Základní principy pro tvorbu kreditního systému ve vyšším odborném vzdělávání, tak jak je uvádí Markéta Pražmová v publikaci z roku 2009 (43) jsou popsány níže:

Každý předmět (= jednosemestrální kurz, jedno období) je ohodnocen určitým počtem kreditů, které vyjadřují míru náročnosti předmětu, poměrný díl studijní zátěže, která je kladena na studenta (včetně domácí přípravy) v daném semestru (období).

- 1 kredit (ECTS) představuje cca 25–30 hodin studijní zátěže průměrného studenta.
- 60 kreditů pro roční řádné studium (1500–1800 hodin).
- Standardní kumulativní počet kreditů za studium v bakalářském studijním programu (v tříletém studiu na VOŠ) činí 180 kreditů.

Tyto kredity student získá absolvováním předmětu, tj. splněním všech podmínek, které katedra (škola) předepsala pro ukončení předmětu. Standardní tempo studia je 30 kreditů za semestr (období), min. pak 20 kreditů za semestr (období) a maximálně 40 kreditů za semestr (období). Získáním určitého počtu kreditů v předepsané skladbě je podmíněn zápis do dalšího studijního roku i možnost vykonání některých typů zkoušek (souborné postupové zkoušky, je-li předepsána, absolutoria apod.) a úspěšné ukončení studia. Podmínkou uzavření studia není absolvování stanoveného počtu studijních let, ale získání předepsaného počtu kreditů v předepsané skladbě (tj. za předměty povinné, povinně volitelné a výběrové) a složení předepsaných zkoušek do doby dané maximální možnou délkou studia (viz

Tabulka 41).



Tabulka 41 Kredity v bakalářském studiu a VOV

Typ studia	Standardní délka studia (v letech)	Maximální délka (v letech)	Počet kreditů
bakalářské	3	4	180-240
vyšší odborné	3	3	120-180

Obsah studia oboru je dán studijním (učebním) plánem. Předměty v něm uvedené se dělí na:

- Povinné předměty, to jsou takové předměty, které student daného oboru musí absolvovat. S výjimkou 1. semestru (období), v němž je skladba předmětů obvykle předepsána, může volit dobu jejich absolvování. Je však povinen respektovat předepsaná omezení (případně podmiňující a vylučující předměty).
- Povinně volitelné předměty jsou seskupeny do bloků. Z každého bloku, který je studijním programem (učebním plánem) oboru předepsán, student povinně volí předměty tak, aby jejich absolvováním získal předepsaný minimální počet kreditů z daného bloku. Touto volbou se odborně profiluje, musí však dbát na to, aby splnil podmínky pro absolvování etapy (viz dále), resp. studia.

Souhrnná kreditní hodnota povinných předmětů a povinné volby z bloků povinně volitelných předmětů je nižší než hodnota, která je nutnou podmínkou pro absolvování daného oboru studia. Zbývající počet kreditů student získává absolvováním výběrových předmětů.

- Výběrové předměty: seznam předmětů, které fakulta (škola) doporučuje studentovi zvolit jako výběrové. Student si ovšem může zapsat jako výběrový kterýkoliv předmět (tedy např. i další povinné či povinně volitelné předměty), pokud tomu nebrání podmínky omezující zápis.

Student je povinen získat stanovený minimální počet kreditů za první semestr (období), za každé čtyři po sobě následující semestry (období), za etapu studia i za celé studium. Svůj postup studiem si může volit do jisté míry individuálně, protože předměty nejsou jednoznačně přiřazeny k určitému ročníku studia. Ve studijním plánu je pouze doporučen rok a semestr jejich absolvování. Jedná se o tzv. standardní studijní (učební) plán, který je studentovi zabezpečován rozvrhově. Student si zápisem vytváří osobní studijní plán. Při volbě předmětů se orientuje podle studijního (učebního) plánu svého oboru, podle sylabů předmětů, které obsahují mj. informace o obsahu předmětu, rozsahu jeho výuky, počtu kreditů a omezeních možnosti jeho zápisu a o garantovi předmětu. Zápis se koná na každý semestr (období) v termínech stanovených děkanem (ředitelem školy). Student zapisuje předměty povinné, povinně volitelné a výběrové tak, aby mohl jejich absolvováním získat minimálně 40 kreditů a maximálně 80 kreditů za školní rok. Je přitom povinen respektovat výsledky předběžného zápisu,

podmínky stanovené studijním plánem oboru a podmínky dané studijním a zkušebním řádem. V případě, že se studentovi nepodařilo některý povinný předmět absolvovat a získat za něj kredity, může si tento předmět zapsat ještě jednou (celkem tedy nejvýše dvakrát).

Neuspěl-li student v předmětu povinně volitelném nebo výběrovém, může jej zapsat ještě jednou, nebo místo něj zapsat předmět jiný, ovšem musí přitom respektovat ostatní stanovené podmínky (např. nutnost volit z bloku). V předmětech, které na daný neabsolvovaný předmět přímo nenavazují, může student pokračovat dále. Zcela tedy odpadá dosavadní nutnost opakování ročníku. Volba některých předmětů je omezována tzv. předměty podmiňujícími a vylučujícími. Jako podmiňující předmět je označován předmět, jehož úspěšné absolvování (a získání kreditů za něj) je nezbytnou podmínkou pro ukončení předmětu navazujícího (toho, u něhož je podmiňující předmět uveden). Podmiňující a navazující předměty mohou být zapisovány souběžně; v takovém případě je absolvování podmiňujícího předmětu nutnou podmínkou pro konání zkoušky z předmětu navazujícího. Je-li u některého předmětu uveden vylučující předmět, znamená to, že zápisem či absolvováním vylučujícího předmětu je vyloučen zápis daného předmětu. Jako vylučující předměty jsou uváděny předměty podobného obsahového zaměření.

Hodnocení studia: Kredity jsou studentům uděleny za úspěšné absolvování předmětu podle podmínek, které jsou pro toto absolvování stanoveny (např. zápočet, zkouška). Počet kreditů hodnotí kvantitu, nikoliv kvalitu studentovy práce. Proto je zachována klasifikace, která je zároveň ukazatelem pro tzv. vážený studijní průměr. Je-li předmět zakončen zkouškou, stačí pro jeho absolvování a získání kreditů známka *dobře*. Student může zkoušku z daného zapsaného předmětu opakovat nejvýše dvakrát (první, resp. druhá opravná zkouška). Vážený studijní průměr je vypočítáván za každý studijní rok. Do jeho výpočtu jsou zahrnovány pouze předměty zakončené zkouškou. (43)

5.2 Modulární systém výuky

Vzdělávací modul je relativně ucelená část vzdělávání (vzdělávací jednotka), která má jasně definované vzdělávací cíle, obsah a výstupy včetně kritérií pro jejich ověření a hodnocení. Proto může existovat buď samostatně jako uzavřený vzdělávací celek, nebo jako různě rozsáhlá ucelená část vzdělávacího programu. Jeden a tentýž modul může být použit v různých vzdělávacích programech. (44) Příkladem vzdělávacího obsahu, který má základní rysy modulu, mohou sloužit následující předměty vyššího odborného vzdělávání: první pomoc, cizí jazyk, obecná psychologie aj.

Mezi základní charakteristiky modulů patří následující:

- Vzdělávací moduly jsou jednoznačně zaměřeny na dosažení požadovaných kompetencí



absolventa. Vycházejí tedy z požadavků stanovených v profilu absolventa nebo z kvalifikačních standardů (např. dílčích profesních kvalifikací). Od těchto kompetencí se odvozuje obsah i výstupy modulu.

- Moduly jsou přenositelné do jiných vzdělávacích programů (např. pro příbuzné obory nebo formy vzdělávání).
- Kombinací, obměňováním nebo doplňováním modulů se vytváří různě strukturované vzdělávací programy v závislosti na cílech, specifických potřebách a profilaci studia.
- Samostatnost modulů umožňuje, aby i obsahově blízké nebo integrované moduly, popř. i jeden modul, učili zároveň různí učitelé (např. jeden teoretickou část, druhý praktickou část).
- Výuky stejného modulu se mohou účastnit studenti z různých oborů i ročníků.

Velmi významnou vlastností moderně koncipovaných modulů je i jejich transparentnost, srovnatelnost a po zařazení do kreditního systému i plná využitelnost v národním a evropském kvalifikačním rámci.

5.3 Kreditní a modulární systém výuky na VOŠZ, aktuální stav

Na základě realizovaného dotazníkového šetření mezi vyššími odbornými školami bylo zjištěno, že pouze jedna třetina VOŠZ má plně zavedený kreditní systém, dalších 8 VOŠZ plánuje jeho zavedení v nejbližší době. Ale pětina VOŠZ považuje kreditní systém za nevhodný pro jejich potřeby. Výsledky šetření znázorňuje Tabulka 42.

Tabulka 42 Kreditní systém na VOŠZ

A. Kreditní systém máme zaveden v plném rozsahu ¹⁰	10	33 %
B. Kreditní systém máme zaveden plně, ale jen u některých oborů	0	0 %
C. Kreditní systém postupně zavádíme	2	7 %
D. Zavedení kreditního systému plánujeme v nejbližší době	8	27 %
E. O zavedení kreditního systému uvažujeme, ale nemáme dost informací	4	13 %
F. Kreditní systém je pro naše potřeby nevhodný	6	20 %
G. O zavedení kreditního systému jsme dosud neuvažovali	0	0 %

Modulový systém výuky využívá 33 % VOŠZ zapojených do dotazníkového šetření. Ze 13 VOŠZ, které modulový systém nevyužívají, by ho pět uvítalo. Všech pět VOŠZ se shodlo, že jako přínosné na modulovém systému vidí možnost zařadit modul do požadovaného studijního období, možnost vyučovat daný modul v různých ročnících a napříč obory (viz Tabulka 43).

¹⁰ Řešitelé projektu konstatují, že vzhledem k nejasnostem ohledně přístupu VOŠZ ke kreditům a jejich využití, se dá předpokládat, že ECTS je na VOŠZ pouze formálním aktem.

Tabulka 43 Modulový systém výuky na VOŠZ

Přínosné varianty modulového systému	počet
Možnost studenta volit si dle potřeby pořadí modulů	0
Možnost VOŠZ zařazovat moduly do požadovaného studijního období	5
Možnost vyučovat dané moduly v různých ročnících	5
Možnost výuky daného modulu napříč obory	5

Modulový systém je v současné době používán především v terciárním vzdělávání, do kterého je možné zahrnout i VOŠ. Na vysokých školách je od roku 2005 povinný a všechny vysoké školy dávají absolventům s diplomem i tzv. *dodatek diplomu*, ve kterém jsou zapsány nejen absolvované moduly, ale i jejich kreditní hodnota.

5.4 Horizontální a vertikální prostupnost

Horizontální prostupnost je vázána na všeobecné i odborné předměty obecnějšího charakteru. Stanovuje jednoznačná pravidla pro přestupy mezi studijními programy v daném stupni vzdělávání.

Vertikální prostupnost by měla zajistit absolventům vyššího odborného studia prostupnost do dalších forem vzdělávání, např. do vysokoškolských studijních programů (více viz kapitola 8).



6 SWOT ANALÝZA

Na podkladě všech výše prezentovaných výstupů má být postaven návrh cílů sektoru vyššího odborného vzdělávání v souladu s boloňským a kodaňským procesem, zahraničními trendy a požadavky kvalifikačních rámců, a také návrh možného budoucího institucionálního řešení segmentu vyššího odborného vzdělávání v rámci sektoru terciárního vzdělávání, popř. i mimo něj. Níže uvedená SWOT analýza (viz Tabulka 44) by měla být stručným shrnutím těchto dílčích analýz a závěrů z diskuzí u tzv. Kulatých stolů se všemi zainteresovanými stranami a měla by podtrhnout všechny silné stránky a příležitosti vyššího odborného vzdělávání a zároveň identifikovat slabé stránky a případné hrozby pro daný sektor.

Tabulka 44 SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Silná provázanost VOŠ s praxí: - zapojení odborníků z praxe do výuky - zapojení zaměstnavatelů do života školy - kvalita a organizace odborné praxe na pracovištích zaměstnavatelů - vedení odborné praxe na odborných pracovištích pedagogickými pracovníky školy Dobré uplatnění absolventů v praxi: - velmi nízká nezaměstnanost absolventů - rychlá adaptace absolventů v pracovním prostředí - výborná připravenost absolventů na výkon dané profese Vazba VOŠ na region Hustá síť VOŠ Individualizace studia na VOŠ Možnost sdílení personálního i materiálního vybavení školy se střední školou Jazyková vybavenost absolventů VOŠ (absolutorium z cizího jazyka)	Nízká společenská prestiž vyššího odborného vzdělávání Nejasné postavení VOŠ ve vzdělávací soustavě ČR Nízká nebo žádná prostupnost absolventů VOŠ do bakalářských (magisterských) oborů VŠ Středoškolské metody a formy výuky Absence možností zapojení se do mezinárodní spolupráce odpovídající terciárnímu vzdělávání Nedostatečné financování kombinovaných forem studia VOŠ Limitující velikost VOŠ (velký počet malých škol) pro: - zavádění zásadních změn v organizaci výuky - užší mezinárodní spolupráci
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Poptávka trhu práce po absolventech VOV s vysokou profesně orientovanou kvalifikací Legislativní změna v oblasti VOV, vyjasnění postavení VOV ve vzdělávacím systému ČR Zajištění vertikální prostupnosti do VŠ studia pro absolventy VOV	Snižující se počet uchazečů o studium na VOŠ Vysoké procento těch, kteří studium VOŠ předčasně ukončí Oslabování příležitostí ke změnám u „malých“ VOŠ

Zajištění horizontální prostupnosti v oborech VOV Zavedení modulárního systému výuky s kreditovým systémem Zatraktivnění studia na VOŠ Rozšíření nabídky VOŠ – akreditace jednoletých či dvouletých vzdělávacích programů Využití potenciálu školy – odborných pedagogů i materiálního zázemí ve prospěch dalšího vzdělávání Zvýšení společenské prestiže studia na VOŠ prostřednictvím změny výstupu absolventa Posílení povědomí veřejnosti o kvalitě a přínosu VOŠ a profesně orientovaného vzdělávání Posílení financování kombinovaných forem vzdělávání VOŠ	Rostoucí nabídka profesně orientovaných bakalářských oborů a tím i konkurence ze strany vysokých škol Malá motivace části škol ke změnám a pocit ohrožení Nejednotnost VOŠ při definování cílů a záměrů dalšího rozvoje Nepřijetí představ o řešení, případně postupu při jeho prosazení mezi různými aktéry (MŠMT, kraje, školy, akademická obec)
---	--

6.1 Silné stránky

Na podkladě všech prezentovaných analýz a průzkumů můžeme konstatovat, že mezi silné stránky vyšších odborných škol bezesporu patří silná provázanost s praxí, tzn. zapojení odborníků z praxe do výuky; zapojení zaměstnavatelů do života školy; organizace odborné praxe na pracovištích zaměstnavatelů; vedení odborné praxe na odborných pracovištích pedagogickými pracovníky školy.

Účast odborníků z praxe se promítá nejen v samotné realizaci výuky, ale také účastí při absolutorii či vedení absolventských prací. Zaměstnavatelé se zapojují i do dalších aktivit školy, např. účast na dnech otevřených dveří a prezentacích daného oboru, pořádají besedy, exkurze, workshopy. Odborná praxe, která je součástí studia na vyšší odborné škole, přináší studentům seznámení s reálnou situací v daném oboru. Zároveň odborná praxe vede k výměně informací o aktuálním stavu oboru v praxi a jejich konfrontaci s pojetím školy. Slouží tedy také jako nástroj zpětné vazby na obsah a pojetí studia. Úzká propojenost školy a praxe pak přináší absolventům pozitiva ve smyslu schopnosti rychlé adaptace v pracovním prostředí, znalost pracovního prostředí a připravenost na výkon profese, což pak vede ke spokojenosti absolventů se získaným vzděláním a možnostmi jeho uplatnění v praxi. Míra nezaměstnanosti absolventů VOŠ je velmi nízká, což svědčí o zájmu zaměstnavatelů právě o uchazeče o zaměstnání z řad absolventů VOŠ.

Silné regionální vazby vyšších odborných škol jsou dalším podstatným znakem a silnou stránkou tohoto vzdělávacího sektoru. Uchazeči o vzdělávání jsou v převážné většině z daných regionů a absolventi v regionech pak také zůstávají a nastupují do zaměstnání. V oblasti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků je tento aspekt nezanedbatelným, především pak v menších městech.



Vzhledem k relativně husté síti vyšších odborných škol můžeme hovořit o přiblížení vzdělávání a snížení nákladů na dopravu, ubytování apod.

Způsob organizace studia na vyšších odborných školách a nižší počty studentů v jednotlivých oborech podporují individuální kontakt mezi pedagogy a studenty a umožňují individuální přístup ke studentům. Tento stav přináší pozitivní sociální klima a má vliv na překonávání případných potíží nebo bariér při studiu.

Vyšší odborné školy jsou velmi dobře vybavené, jak z hlediska materiálního, tak personálního. Tento stav posiluje i možnost sdílení vybavení či personálních kapacit se střední školou. Na vyšších odborných školách působí řada učitelů se zkušenostmi z praxe v daném oboru, důležitá je také nezanedbatelná skupina pedagogů se zkušenostmi z akademického prostředí, kteří absolvovali doktorské studium.

Jak již bylo zmíněno v části 3.1.2, komunikační dovednosti patří mezi klíčové kompetence absolventa VOV. Mezi komunikační dovednosti řadíme i schopnost komunikace v cizím jazyce jako základní předpoklad pro efektivní interkulturní komunikaci, jejíž potřeba v soudobé společnosti roste. Zaměstnavatelé vyžadují absolventy škol, kteří jsou na dostatečné jazykové úrovni. Lze konstatovat, že absolventi VOV vykazují poměrně dobrou znalost cizího jazyka, a to včetně odborného cizího jazyka, což je dáno povinností vykonat absolutorium z odborného cizího jazyka.

6.2 Slabé stránky

Dá se říct, že slabé stránky vyššího odborného vzdělávání jsou dlouhodobě a všeobecně známy, jsou prezentovány v mnoha studiích i médiích a vyšší odborné školy se s nimi potýkají takřka po celou dobu své existence. Postavení vyšších odborných škol ve vzdělávací soustavě ČR je poměrně nejasné. Obecně deklarovaná pozice v rámci terciárního vzdělávání není v souladu s úpravou vyššího odborného vzdělávání ve Školském zákoně. Způsob organizace studia na VOŠ, který je bližší střednímu školství, pak brání snazší prostupnosti a provázanosti s vysokými školami. Mnoho let se hovoří o nutnosti transformace vyššího odborného vzdělávání a potřebě legislativních změn, ovšem konkrétní způsob a směr nebyl definován.

Z realizovaného dotazníkového šetření (viz kapitola 2.3) také vyplývá, že vyšší odborné vzdělávání zaznamenává nižší společenskou prestiž než bakalářské studium na VŠ. Problematický je také udělovaný titul DiS., který nebyl širokou veřejností stále zcela přijat, a ani pro absolventy není atraktivní.

V oblasti financování nelze opomenout dlouhodobě nedostatečné financování kombinovaných či dálkových forem vzdělávání. Což je mimochodem v přímém rozporu se všemi cíli podpory



celoživotního učení, jehož potřeba je všeobecně deklarována ve všech strategických dokumentech. Při porovnání s normativem na denní formu studia je na kombinovanou formu poskytováno pouze 40 % této částky a v dálkové ještě méně.

Velký počet malých škol může být dalším problémem sektoru VOV. Velikost školy může být limitujícím faktorem pro možnost zavádění změn i jejich další rozvoj. Problematické mohou být změny v organizaci studia (např. zavádění modulárního systému, rozšíření nabídky volitelných předmětů aj.), ale i pro schopnost školy zapojit se do mezinárodní spolupráce (např. z hlediska personálního zajištění). Rozdíly ve velikosti škol jsou nezanedbatelné (viz kapitola 2.3.1).

Hodně se také hovoří o pozitivěch či negativěch spojení vyšších odborných škol se středními školami. Jak vyplynulo z dotazníkového šetření (viz kapitola 2.3.4), při spojení těchto dvou typů škol převažují z pohledu VOŠ pozitiva. Možnost sdílení materiálního a personálního vybavení škol je pro školy přínosem a naprostá většina takto fungujících subjektů by situaci měnit nechtěla. Ovšem požadavek na rozdílné přístupy, organizaci a metody práce, věk a hodnoty žáků SŠ vs. studentů VOŠ mohou vést ke konfliktu středoškolského prostředí a vyšší odborné školy. Nutno také připustit, že mnoho malých VOŠ by bez spojení se střední školou nebylo schopno vzdělávání efektivně zabezpečit na požadované úrovni.

6.3 Příležitosti

Poptávka trhu práce po absolventech VOV s vysokou profesně orientovanou kvalifikací je velká a sektor se dlouhodobě vyznačuje nízkou nezaměstnaností, což platí také především pro zdravotnické obory. Většina nemocnic a zdravotnických zařízení má neustále nedostatek zdravotnických pracovníků, zejména sester, tudíž podpora ze strany zaměstnavatelů by mohla být také jedním z důležitých aspektů při plánování a prosazování dalšího rozvoje VOŠ.

Podpora rozvoje profesního terciárního vzdělávání a plnohodnotného začlenění vyššího odborného vzdělávání do terciárního sektoru je obsažena ve všech dostupných domácích strategických dokumentech a odpovídá zahraničním trendům. Příležitostí pro další rozvoj VOV by tedy byla legislativní změna v oblasti VOV, vyjasnění postavení VOV ve vzdělávacím systému ČR a zajištění vertikální propustnosti do VŠ studia pro absolventy VOV. Výzvou pro VOŠ by mohlo také být zavedení modulárního systému výuky s kreditovým systémem, což by vedlo k přiblížení organizace výuky k vysokoškolskému systému a tím i zatraktivnění studia na VOŠ.

Příležitostí pro VOŠ, vzhledem k demografické křivce a rozšiřující se nabídce VŠ programů, by mohlo být také nalezení nových cílových skupin, např. vzdělávání dospělých, zejména pokud by se podařilo

zavést systém uznávání výsledků předchozího vzdělávání, popř. hledání cest pro zkrácení studijní cesty k dosažení kvalifikace. Podstatným předpokladem však bude změna financování neprezenčních forem vzdělávání, jak již bylo zmíněno výše.

Dalšímu rozvoji VOŠ by také jistě napomohlo zvýšení společenské prestiže studia na VOŠ, čemuž by mohla přispět i změna výstupu absolventa (místo DiS. - profesní bakalář) a posílení povědomí veřejnosti o kvalitě a přínosu VOŠ a profesně orientovaného vzdělávání. Ačkoliv probíhá celá řada aktivit a kampaní směrem k laické i odborné veřejnosti, může trvat řadu let, než bude zaznamenána podstatnější změna.

6.4 Hrozby

Mezi podstatné a reálné hrozby a rizika sektoru VOV bezesporu patří:

- snižující se počet uchazečů o studium na VOŠ, a to zejména vlivem demografického vývoje;
- rostoucí nabídka profesně orientovaných bakalářských oborů, a tím i konkurence ze strany VŠ;
- absence koncepce VOV a jednoznačně definovaného směru dalšího rozvoje.

Pro realizaci změn v oblasti sektoru vyššího odborného vzdělávání bude potřeba připravit koncepci, strategii jejího prosazení a vytvoření nástrojů na podporu jejího prosazení včetně možných legislativních změn. Tento proces bude vyžadovat čas a silnou motivaci k řešení situace od všech zainteresovaných stran. Ani kvalitně zpracovaná koncepce však nezaručí, že bude všeobecně přijata a podpořena, ať už ze strany MŠMT ČR, krajů, všech VOŠ či akademické obce.

Velkým rizikem může být malá motivace některých VOŠ ke změnám, obava z následků, které by případné změny mohly přinést, a nejednotnost v pohledu na možné řešení situace sektoru VOV. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že VOŠ zastávají rozličné názory na další možný vývoj, sledují odlišné cíle a záměry, které se odvíjí od výchozích podmínek dané školy.

Mezi hrozby, kterým musí čelit sektor vyššího odborného vzdělávání, patří i vysoké procento předčasného ukončování studia na VOŠ. Důvody a příčiny předčasného ukončování studia jsou diskutovány v kapitole 2.3.3. Z realizovaných analýz je zřejmé, že stejný problém řeší také vysoké školy v bakalářských studijních oborech. Nicméně vyšší odborné školy se snaží ke každému studentovi přistupovat individuálně a řešit jeho potřeby tak, aby se předčasnému ukončení studia předcházelo. Studenti mohou studium pouze přerušit a pokračovat v něm později; změnit obor, pokud zjistí, že neodpovídá jejich preferencím; využít poradenské služby ve škole - výchovný poradce, školní psycholog, kariérový poradce). V některých případech může ředitel školy umožnit přestup na kombinované studium nebo individuálně přizpůsobit výuku.

7 EKONOMICKÝ ROZBOR, ROZDÍLNÝ NORMATIV NA STUDENTA VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A STUDENTA BAKALÁŘSKÉHO STUDIA NA VYSOKÉ ŠKOLE

7.1 Financování VOŠ

7.1.1 Základní charakteristika

Reforma financování regionálního školství platná od 1. 1. 2020 je zaměřena na oblast financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a svazky obcí (dále jen RgŠ ÚSC) a nastavuje rozdílný způsob financování středních škol a vyšších odborných škol (viz Obrázek 2).

Obrázek 2 Schéma nového systému financování

	MŠ	ZŠ	SŠ	ŠD	Konz.	VOŠ	ZUŠ
MŠMT	<u>NORMATIV NA PEDAGOGICKÉHO PRACOVNÍKA</u>					Oborový normativ na studenta	Oborový normativ na žáka
	Objem platových tarifů podle vykázaných údajů						
	Normativ ostatních nárokových složek platů /1 pedagoga						
	Normativ nenárokových složek platu /1 pedagoga						
	Opravný koef. zohledňující naplněnost běžných tříd a oddělení						
	Opravný koef. zohledňující inkluzi v běžných třídách a odděleních				x		
KRAJSKÝ ÚŘAD	REZERVA						

Zdroj: MŠMT ČR (48)

Zatímco u středních škol dochází k podstatné změně, u VOŠ zůstává princip financování normativně na žáka jako dosud, normativ však stanoví centrálně MŠMT. Mělo by tak dojít k vyrovnaní rozdílů krajských normativů, které v některých případech (zejména u zdravotnických VOŠ) v rámci porovnání stejných vzdělávacích programů mezi kraji činily až 30–40 000 Kč na studenta (viz Tabulka 45).

Tabulka 45 Porovnání krajských normativů vzdělávacího programu Diplomovaná všeobecná sestra v roce 2019

Normativ Kraj	NIV celkem Kč/žáka	MP celkem Kč/žáka	MPP celkem Kč/žáka	MPN celkem Kč/žáka	ONIV celkem Kč/žáka
Hl. m. Praha	51 568	50 808	39 110	11 698	760
Středočeský	64 241	63 630	56 396	7 234	611
Jihočeský	58 151	57 451	50 814	6 637	700
Plzeňský	35 417	34 864	30 019	4 845	553
Karlovarský	69 066	68 366	62 667	5 700	700
Ústecký	41 940	41 366	36 165	5 201	574
Liberecký	33 718	33 138	29 296	3 842	580
Královéhradecký	50 599	49 919	44 753	5 167	680
Pardubický	37 850	37 349	29 757	7 592	501
Vysočina	47 360	46 684	39 569	7 116	676
Jihomoravský	57 951	57 333	49 458	7 875	618
Olomoucký	52 028	51 309	44 343	6 966	719
Zlínský	49 933	49 363	44 268	5 095	570
Moravskoslezský	50 307	49 657	43 640	6 017	650
Průměr ČR	50 009	49 374	42 875	6 499	635

Zdroj: MŠMT ČR (45)

Tabulka obsahuje porovnání krajských normativů mzdových prostředků (MP) a ostatních neinvestičních výdajů (ONIV) ze státního rozpočtu připadajících na jednotku výkonu za rok, stanovených jednotlivými krajskými úřady pro vzdělávací program Diplomovaná všeobecná sestra v roce 2019.

Vysvětlivky:

NIV – neinvestiční výdaje

MP – mzdové prostředky

MPP – mzdové prostředky pedagogických pracovníků

MPN – mzdové prostředky nepedagogických pracovníků

ONIV – ostatní neinvestiční výdaje

7.1.2 Financování pedagogické práce

Financování pedagogické práce na VOŠ je nadále řešeno normativně na studenta, zčásti prostřednictvím oborových normativů stanovených centrálně MŠMT a zčásti prostřednictvím republikových a krajských normativů.

Rozhodnými údaji pro stanovení ročního objemu finančních prostředků na platy pedagogických



pracovníků ve vyšších odborných školách je:

- počet studentů v akreditovaných vzdělávacích programech,
- forma vzdělávání,
- normativy mzdových prostředků pro pedagogy a opravné koeficienty k nim pro jiné než denní formy vzdělávání stanovené podle § 161 odst. 1 písm. c) školského zákona.

Roční objem finančních prostředků na platy pedagogických pracovníků se určí jako součet součinů jednotlivých normativů pro akreditované vzdělávací programy, odpovídajících počtů studentů a pokud se jedná o jinou než denní formu vzdělávání i opravného koeficientu dané formy vzdělávání. Obdobně se určí i limit počtu pedagogických pracovníků.

7.1.3 Financování nepedagogické práce

Financování nepedagogické práce ze státního rozpočtu je řešeno prostřednictvím normativů na školu, na pracoviště a na studenta v akreditovaném vzdělávacím programu stanovených centrálně MŠMT.

Roční objem mzdových prostředků na platy nepedagogických zaměstnanců a limit počtu nepedagogických zaměstnanců pro vyšší odborné školy se stanoví normativně na základě údajů o počtu tříd, počtu studentů ve vyšších odborných školách a počtu pracovišť z výkonových výkazů, dále pak z normativů mzdových prostředků pro nepedagogy (dále jen *normativy*) a opravných koeficientů k nim stanovených ministerstvem podle § 161 školského zákona, jako součet součinů jednotlivých normativů a jednotek výkonu tomu odpovídajících.

Objem prostředků na platy nepedagogických zaměstnanců a počet nepedagogických zaměstnanců na studenty vyšší odborné školy v denní formě vzdělávání se určí jako součet součinů jednotlivých normativů a příslušných počtů studentů. Pokud má vyšší odborná škola také studenty v jiných formách vzdělávání, zvýší se tento objem prostředků o objem prostředků určený jako součet součinů jednotlivých normativů, příslušných počtů žáků a opravných koeficientů.

7.1.4 Stanovení ročního objemu na ostatní neinvestiční výdaje (ONIV)

Provádí se na základě údajů o počtu studentů v denní formě vzdělávání ve VOŠ z výkonových výkazů a normativů stanovených ministerstvem podle § 161 odst. 1 písm. e) školského zákona. Objem ostatních neinvestičních výdajů se určí jako součet součinů jednotlivých normativů a jednotek výkonu tomu odpovídajících.

Do počtu studentů vyšších odborných škol nejsou započítáni studenti v jiných formách vzdělávání.



7.1.5 Normativy na rok 2020

Normativy pro regionální školství územních samosprávných celků na rok 2020 vychází z materiálu „Principy rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2020“, č. j. MSMT-168/2020.

V souladu se školským zákonem Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanovuje normativy neinvestičních výdajů ze státního rozpočtu jako roční objem neinvestičních výdajů na jednotku výkonu (viz Tabulka 46).

Tabulka 46 Normativ pro rok 2020 (Kč)

Vzdělávací program	NIV celkem (vč. odvodů)	MPP (bez odvodů)	MPN (bez odvodů)	ONIV celkem
53-41-N/11 Diplomovaná všeobecná sestra	91 211	61 627	5 059	651

Zdroj: MŠMT ČR (46)

Normativ podle § 161 odst. 1 písm. c) bod 1, § 161 odst. 1 písm. c) bod 2 a § 161 odst. 1 písm. e) (MP pedagogů, MP nepedagogů, ONIV) na 1 studenta v denní formě vzdělávání VOŠ v akreditovaném vzdělávacím programu Diplomovaná všeobecná sestra pro rok 2020

Vysvětlivky:

NIV – neinvestiční výdaje

MPP – mzdové prostředky pedagogických pracovníků bez odvodů

MPN – mzdové prostředky nepedagogických pracovníků bez odvodů

ONIV – ostatní neinvestiční výdaje

7.2 Financování vysokých škol

7.2.1 Základní charakteristika

Nový systém financování veřejných vysokých škol byl zahájen v roce 2018. Cílem bylo zohlednit společenskou poptávku po určitých oborech vzdělávání.

Metodika pro stanovení výše příspěvku a dotací poskytovaných veřejným vysokým školám (VVŠ) podle zákona o vysokých školách, vychází z priorit strategického záměru ministerstva. V období 2016–2020 jsou prioritními cíli pro činnost VVŠ především převzetí zásadní role VVŠ v zajišťování kvality, zajištění širokého a diverzifikovaného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání.

Současný systém financování vysokých škol není postaven na normativních.



Ministerstvo rozhoduje o poskytnutí příspěvku a dotací na základě žádosti VVŠ, zpracované dle pokynu ministerstva. Vnitřní přerozdělení těchto prostředků je kompetenci VVŠ a nemusí tak odpovídat způsobu, které pro stanovení finančních prostředků VVŠ využívá ministerstvo.

Pro stanovení výše příspěvku je rozhodný typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké a výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti a její náročnost. Pro výši příspěvku je také rozhodný strategický záměr vzdělávací a tvůrčí činnosti VVŠ a každoroční plán realizace strategického záměru, pokud VVŠ dosud strategický záměr.

7.2.2 Členění rozpočtu

Rozpočet vysokého školství je členěn na rozpočtové okruhy a ukazatele.

Převažující část rozpočtu (cca 83%) vysokých škol je prostřednictvím rozpočtového okruhu I – institucionální část (RO I) určena na pokrytí rozhodujících nákladů základní činnosti veřejných vysokých škol, tedy vzdělávací a ostatní tvůrčí činnosti. Rozpočtový okruh I je členěn na část fixní (ukazatel A), část výkonovou (ukazatel K) a část společenské poptávky (ukazatel P).

Poskytnutí finančních prostředků ve fixní části RO I je vázáno na zabezpečení odpovídajících výkonů VVŠ, které se prokazuje porovnáním údajů k 31. 10. roku $n-1$ (n je rok financování) s referenčními hodnotami ve dvou parametrech – počet přepočtených studií zapsaných do prvních ročníků všech typů studijních programů a hodnota průměrného koeficientu ekonomické náročnosti přepočtených studií zapsaných do prvních ročníků všech typů studijních programů.

Koeficient ekonomické náročnosti (dále jen "KEN") je přiřazen každému akreditovanému studijnímu programu a zohledňuje jejich rozdílnou ekonomickou náročnost.

Standardní řada KEN má tyto hodnoty: 1,00; 1,20; 1,65; 2,25; 2,80; 3,50; 5,90.

Finanční prostředky ukazatele K jsou odvozeny od výsledků jednotlivých VVŠ v dílčích indikátorech kvality a výkonu.

Ukazatele kvality a výkonu výkonové části jsou tvořeny osmi indikátory. VVŠ jsou rozděleny do 4 segmentů – umělecké VVŠ (segment 1), neuniverzitní VVŠ (segment 2), zbývající VVŠ (segment 3 a 4) dle velikosti a objemu výkonů ve výzkumu a vývoji (viz Tabulka 47).

Více finančních prostředků získá VVŠ, která zlepšuje výsledky a zvyšuje podíl na celkových výsledcích všech VVŠ v daném segmentu.

Tabulka 47 Indikátory výkonové části

Indikátor/segment	1	2	3	4
Graduation rate	0 %	40 %	15 %	15 %
Mezinárodní mobility	20 %	20 % *	22 %	22 %
Zaměstnanost absolventů	10 %	40 %	10 %	10 %
VaV	10 %	0 %	30 %	30 %
RUV	50 %	0 %	3 %	3 %
Externí příjmy	6,5 %	0 %	6,5 %	6,5 %
Studia v cizím jazyce	3,5 %	0 %	3,5 %	3,5 %
Cizinci (AP+VP)	0 %	0 %	10 %	10 %

*) Do indikátoru vstupují pouze výjezdy studentů, Zdroj: MŠMT ČR (47)

Rozpočtový okruh II sdružuje ukazatele zaměřené na podporu studentů formou stipendií nebo dotací (ukazatele C, J, S, U), rozpočtový okruh III obsahuje nástroje podpory rozvoje VVŠ (ukazatel I) a rozpočtový okruh IV zahrnuje ukazatele zaměřené na mezinárodní spolupráci (ukazatel D) a ostatní výdaje VVŠ z rozpočtového ukazatele vysokého školství, zejména Fond umělecké činnosti (FUČ) a Fond vzdělávací politiky (ukazatel F).

Na základě informací z MŠMT (Ing. Jiří Ludvík, Ministerský rada, Odbor podpory vysokých škol a výzkumu MŠMT) je možné konstatovat, že průměrný normativ v současném systému financování nemá aktivní roli. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen "ministerstvo") historicky stanovuje v rozpisu rozpočtu vysokých škol průměrný normativ jako objem finančních prostředků ukazatelů A + K vydělený celkovým počtem normativních studií (přepočtená studia vynásobená KEN) VVŠ. Takto stanovený výpočet udává teoretickou výši finančních prostředků na jednoho studenta ve studijním programu s KEN ve výši 1,00. Takto vypočtený průměrný normativ pro rok 2020 činí 49 174 Kč.

Pro studijní programy s KEN 2,25 (tento KEN je zpravidla přiřazován studijním programům spadajícím pod oblast vzdělávání "zdravotnické obory", tedy i studijní program Všeobecná sestra) vychází teoretický normativ na hodnotu 110 643 Kč.

Před přijetím podmínek platných pro studijní programy uznávané v zemích EU byl KEN pro studijní program Všeobecná sestra stanoven na hodnotu 1,65.

7.3 Porovnání normativů na studenta VVŠ a VOŠ

Porovnání normativů na studenta VVŠ a VOŠ je velice obtížné z důvodu rozdílných pravidel financování VVŠ a VOŠ.

Financování VOŠ zůstává normativně na studenta, zčásti prostřednictvím oborových normativů stanovených centrálně MŠMT (pro VOŠ a ZUŠ) a zčásti prostřednictvím republikových a krajských normativů.

Financování VVŠ není založeno na normativech. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen ministerstvo) historicky stanovuje v rozpisu rozpočtu vysokých škol pouze průměrný normativ, který udává teoretickou výši finančních prostředků na jednoho studenta ve studijním programu s KEN ve výši 1,00. Vnitřní přerozdělení těchto prostředků je kompetenci VVŠ a nemusí tak odpovídat způsobu, které pro stanovení finančních prostředků VVŠ využívá ministerstvo.

Pro alespoň částečné porovnání financování odpovídajících si vzdělávacích programů na VOŠ a VVŠ tak použijeme průměrné normativy používané MŠMT. Výsledek je uveden v Tabulce 48.

Tabulka 48 Porovnání financování programu Diplomovaná všeobecná sestra (VOŠ) a Všeobecná sestra (VVŠ)

Vzdělávací/Studijní program	Druh školy	Normativ na 1 studenta (v Kč)
Diplomovaná všeobecná sestra	Vyšší odborná škola	91 211
Všeobecná sestra	Veřejná vysoká škola	110 643

8 NÁVRH CÍLŮ SEKTORU VOV V SOULADU S BOLOŇSKÝM A KODAŇSKÝM PROCESEM, ZAHRANIČNÍMI TRENDY A POŽADAVKY KVALIFIKAČNÍCH RÁMCŮ

Při návrhu cílů sektoru vyššího odborného vzdělávání vyjdeme z aktuálně platných dokumentů, tj. především Školský zákon a Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023.

Cíle vyššího odborného vzdělávání jsou definovány § 92 Školského zákona takto:

- Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019-2023 pak definuje následující prioritní cíle pro sektor vyššího odborného vzdělávání (3):

- Provést inovace v nových akreditovaných vzdělávacích programech vyššího odborného vzdělávání s ohledem na měnící se trh práce.
- Rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání a pokračovat v odborné diskuzi vedoucí k lepší prostupnosti mezi vyšším odborným a vysokoškolským vzděláváním.
- Propojit proces akreditace vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání se zápisem do školského rejstříku.

Na základě výše prezentovaných diskuzí a realizovaných šetření mezi vyššími odbornými školami je zřejmé, že neexistuje všeobecná shoda v pohledu na další směr a vývoj vyššího odborného vzdělávání v České republice. Níže vytyčené cíle by měly poskytnout pouze hrubý podklad pro další diskuzi, jejímž výsledkem bude návrh vize a strategie rozvoje sektoru vyššího odborného vzdělávání.

Vytyčené cíle VOV, které respektují požadavky Boloňského a Kodaňského procesu, je možné shrnout do následujících bodů:

A Rozšířit nabídku programů vyššího odborného vzdělávání.

1. Akreditovat jednoleté nebo dvouleté vzdělávací programy v rámci vyššího odborného vzdělávání (tzv. vzdělávací programy krátkého cyklu terciárního vzdělávání, úroveň EQF 5), které by navazovaly na dosaženou úroveň vzdělání a byly by zaměřeny převážně na odbornou a praktickou přípravu pro náročnější profese s využitím prvků duálního systému vzdělávání. Zároveň však musí být studium koncipováno tak, aby umožnilo absolventům pokračovat, v případě zájmu, v tříletém studijním programu (bakalářském).

2. Nadále poskytovat tříleté akreditované vzdělávací programy na úrovni EQF 6, které budou poskytovat ucelené vyšší odborné vzdělávání s výstupem „Profesní bakalář“. Studium by mělo stavět na přednostech současného vyššího odborného vzdělávání – silné odborné profilaci a zařazení dlouhodobé odborné praxe jako nedílné součásti studia. Zároveň však musí být studium koncipováno způsobem, který umožní absolventovi pokračovat, v případě zájmu, v navazujícím magisterském studiu.

3. Poskytovat specializační studium

Specializační studium je odborně zaměřené post-sekundární vzdělávání, určené k získání speciálních teoretických i praktických vědomostí a dovedností, které navazují svým odborným zaměřením na dříve ukončené vzdělání. Studium nevede k vyššímu stupni vzdělání, ale rozšiřuje kvalifikaci pro výkon povolání nebo pracovních činností. Cíle, pojetí a obsah studia vychází z potřeb pracovního trhu. Absolvent získá osvědčení o absolvování. Tento typ studia je již definován v § 114 Školského zákona.

B Provést inovace v nových akreditovaných vzdělávacích programech vyššího odborného vzdělávání.

- Reagovat na měnící se trh práce

Velmi důležité je upevňování vazby VOŠ na trh práce prostřednictvím realizace různých forem praxí na pracovištích zaměstnavatelů (včetně stínování) a mapování inovací a nových trendů. Inovace praxí bude realizována ve vazbě na profesní uplatnění korespondující s vymezeným okruhem souvisejících povolání a očekávanými, zdůvodnitelnými potřebami pracovního trhu.¹¹

- Zavést kreditový systém

Zavedení kreditového systému je v souladu s cíli Boloňského procesu, který staví na zachování diversity národních systémů (a jednotlivých škol) a zvýšení jejich vzájemné prostupnosti. Evropský systém pro převod a kumulaci kreditů (ECTS) pomáhá při navrhování, popisu a poskytování studijních programů. Používání ECTS ve spojení s rámci kvalifikací založenými na výsledcích by zajistil větší transparentnost studijních programů a kvalifikací a usnadnil by uznávání kvalifikací.

- Zavést modulárního uspořádání vzdělávacích programů

Modulární uspořádání vzdělávacích programů představuje systém, při němž jsou vzdělávací moduly jako kostky stavebnice poskládány podle požadovaného profilu absolventa. Modularizaci také nahrává evropský trend vnímat absolventa jako samostatného jedince a na systém odborného vzdělávání

¹¹ Inovace odborných praxí je předmětem řešení Klíčové aktivity 5 tohoto projektu.

nazírat z pohledu celoživotního učení. Modulové uspořádání je jedním z možných a efektivních řešení modernizace odborného vzdělávání.

- Otevřít vzdělávání novým metodám a způsobům výuky prostřednictvím digitálních technologií

Otevřené vzdělávání je souborné označení pro činnosti, jejichž cílem je odstraňovat překážky pro vzdělávání a tím přispívat k využívání inovativních metod a postupů. Jako digitální otevřené zdroje (DOZ) můžeme označit studijní materiály všeho druhu, moduly, kurzy, učebnice, testy, ale i videa či software. Cílem VOŠ je inovovat formy a metody výuky prostřednictvím digitálních technologií a zařadit do výuky ve větší míře např. on-line přednášky z celého světa, webináře; MOOC kurzy; názorné animace; digitální učební materiály, platformy pro setkávání s partnerskými školami v zahraničí. Celá řada DOZ i MOOC kurzy pro studenty vyššího odborného studia byly vytvořeny v rámci tohoto projektu. Jsou veřejně přístupné pod licencí Creative Commons.

C Umožnit studentům zkrácení vzdělávací cesty při získávání kvalifikace.

- Využívat možnosti přijímat absolventy příbuzných oborů jednoletých a dvouletých vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání do vyššího ročníku tříletého vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání (bakalářského).
- Využívat možnosti přijímat absolventy příbuzných oborů vysokoškolského studia do vyššího ročníku tříletého vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání (bakalářského).
- Nastavení podmínek pro tvorbu akreditovaných vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání tak, aby bylo možné uznat absolventům středních odborných škol, kteří dále pokračují ve studiu oborově stejného vzdělávání na vyšší odborné škole, v odůvodněných případech ty části vzdělání, jež se navzájem shodují.

D Zajistit podmínky prostupnosti pro absolventy vyššího odborného vzdělávání do vysokoškolských studijních programů.

Modernizací a inovací vzdělávacích programů vyšších odborných škol podpořit přenositelnost a uznatelnost již dosažených výsledků vzdělávání, což by umožnilo vytvoření formálních předpokladů pro oboustrannou prostupnost mezi profesně orientovanými bakalářskými studijními programy vysokých škol a vzdělávacími programy vyšších odborných škol.

E Rozvíjet mezinárodní a zvláště evropskou spolupráci

Rozvíjet společné projekty s obdobnými institucemi v zahraničí (strategická partnerství), podporovat vzájemné uznávání studia a diplomů, posílit mezinárodní mobilitu pracovníků a studentů, realizovat ve větší míře výměnu pedagogů i studentů.



SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. NANTL, Jiří a Petr ČERNÍKOVSKÝ. *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání České republiky*. 2., rev. vyd. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011. ISBN 978-80-254-8569-9.
2. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2015. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>
3. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019-2023*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2019. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dz-cr-2019-2023>
4. *Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020)*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2010. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/strategicky-ramec-evropske-spoluprace-v-oblasti-vzdelavani-a>
5. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2009. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>
6. *Boloňský proces*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2018. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/bolonsky-proces-2>
7. *Evropský rámec kvalifikací*. [online]. Praha: NÚV ČR, 2014. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/eqf>
8. *Professional Higher Education in Europe: Characteristics, Practice examples and National differences*. [online]. 2014. Dostupné z: https://www.eurashe.eu/library/mission-phe/PHE_in_Europe_Oct2014.pdf
9. *Analýza systémů odborného vzdělávání v Evropě a ve světě*. [online]. Praha: POSPOLU, 2013. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/Studie_dualni_systemy_FIN.pdf
10. KARPÍŠEK, Michal. *Vyšší odborné školy na rozcestí: Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2011. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vyssi-odborne-vzdelavani/analiza-stavu-a-mozneho-vyvoje-sektoru-vyssiho-odborneho>
11. *Terciární vzdělávání: Studenti a absolventi vysokoškolského a vyššího odborného vzdělávání*. [online]. Praha: ČSÚ, 2020. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/terciarni-vzdelavani-studenti-a-absolventi-vysokoskolskeho-a-vyssiho-odborneho-vzdelavani-2018>
12. *Školy a školská zařízení - školní rok 2018/2019*. [online]. Praha: ČSÚ, 2019. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/skoly-a-skolska-zarizeni-skolni-rok-20182019>
13. CHAMOUTOVÁ, Daniela. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2018*. [online]. Praha: NÚV, 2019. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/file/3652/>
14. VOJTĚCH, Jiří a David KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání – 2017/18*. [online]. Praha: NÚV, 2018. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-152>

15. VOJTĚCH, Jiří. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2019*. [online]. Praha: NÚV, 2019. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-162&NazevSeo=Nezamestnanost-absolventu-skol-se-strednim-a->
16. ÚLOVEC, Martin a Jiří VOJTĚCH. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním*. [online] Praha: NÚV, 2019. <http://www.nuv.cz/vystupy/analyzy-trhu-prace-a-vzdelavani>
17. *Obecná informace o vyšším odborném vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT ČR, [2013]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vyssi-odborne-vzdelavani/obecna-informace-o-vyssim-odbornem-vzdelavani>
18. *Nová klasifikace ISCED 2011*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/isced>
19. *Vzdělávání - Analýzy, komentáře*. [online] . Praha: ČSÚ, 2019. [online] 11. 02 2019. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzdelavani-analyzy-komentare>.
20. TRHLÍKOVÁ, Jana. *Přechod absolventů vyšších odborných škol do praxe a jejich uplatnění - 2019*. [online]. Praha: NÚV, 2019. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-163>
21. MARŠÍKOVÁ, Michaela a Václav JELEN. *Hlavní výstupy z Mimořádného šetření ke stavu zajištění výuky učitelů v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ*. [online]. Praha: MŠMT ČR, 2019. Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2019/05/msmt-hlavni-vystupy-z-mimoradneho.html>
22. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Karlovarského kraje 2016-2020*. [online] Dostupné z: http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/oblast-skolstvi/dzv_kk.aspx .
23. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Plzeňského kraje 2016-2020*. [online]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/pzk/strategie/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-plzenskeho-kraje-2016-2020>
24. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji*. [online]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/23405262-Dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-ve-stredoceskem-kraji.htm>
25. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje na období 2016 – 2020*. [online]. Dostupné z: <http://www.edulk.cz/LinkClick.aspx?fileticket=Jg6Qb1BiiiQ%3d&tabid=160&mid=756>.
26. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Ústeckém kraji*. [online]. Dostupné z: https://www.kr-ustecky.cz/assets/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1696311
27. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje*. [online]. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/vyrocnizpravy/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-kralovehradeckeho-kraje-2016-2020-88100/>

28. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Pardubického kraje*. [online]. Dostupné z: <https://www.pardubickykraj.cz/pro-skoly/84274/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-v-pardubickem-kraji-2016-2020>.
29. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje*. [online]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/olk/strategie/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-olomouckeho-kraje?typ=odpovednost>.
30. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2020*. [online]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/skolstvi/dz-msk-2020-pro-rk.pdf>.
31. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Zlínského kraje*. [online]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/strategicke-a-koncepcni-dokumenty-cl-47.html>
32. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Kraje Vysočina*. [online]. Dostupné z: <https://www.kr-vysocina.cz/dlouhobode-zamery-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy/ds-300669>
33. *Strategie rozvoje školství Jihočeského kraje do roku 2020*. [online] Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/cz/jck/strategie/strategie-rozvoje-skolstvi-jihoceskeho-kraje-v-horizontu-do-roku-2020>
34. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hlavního města Prahy*. [online] Dostupné z: https://www.praha.eu/public/86/70/b0/2181307_660633_Dlouhodoby_zamer_vzdelavani_a_rozvoje_vzdelavaci_soustavy_hlavniho_mesta_Prahy_2016_2020.pdf
35. DOLEŽALOVÁ, Gabriela. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol –šetření v terciárním sektoru*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2014. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/TER_Potreby_zamestnavatelu_pro_www.pdf
36. *Nezaměstnanost absolventů podle oborů vzdělání*. Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce. [online]. 2019. Dostupné z: <https://infoabsolvent.cz/>.
37. *ISA+*. [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/>.
38. *Realizace Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání*. Berlínské komuniké. [online]. 2003. Dostupné z: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2003_Berlin/28/3/2003_Berlin_Communique_Czech_577283.pdf
39. *Definování, formulování a používání výsledků učení*. Evropská příručka. [online]. Praha: NÚV, 2018. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vysledky_uceni_publikace_CEFOP_2017_cz.pdf
40. *Usnesení Senátu ČR ze dne 30. října 2013*. [online]. Praha: Senát ČR, 2013. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/webdav/psssenat/original/70367/59100>
41. *Petice Za zachování vyšších odborných škol ve vzdělávací soustavě ČR*. [online]. Praha, 2013. Dostupné z: https://www.petice.com/za_zachovani_vych_odbornych_kol_ve_vzdlavaci_soustav_r

42. *Příručka pro uživatele ECTS (Evropského systému přenosu a akumulace kreditů)*. [online]. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2009. DOI: 10.2766/88064. ISBN 978-92-79-09728-7. Dostupné z: https://www.ff.upol.cz/fileadmin/userdata/FF/zahranici/koordinatori/ects_guide_cz.pdf
43. PRAŽMOVÁ, Markéta. *Základní principy kreditního systému*. [online]. Praha: AVOŠ, 2009. Dostupné z: <https://www.asociacevos.cz/wp-content/uploads/2016/06/1-Z%C3%A1kladn%C3%AD-principy-kreditn%C3%ADho-syst%C3%A9mu.pdf>
44. KAŠPAROVÁ, Jana a kol. *Modulární projektování školních vzdělávacích programů v odborném vzdělávání*. [online]. Praha: NÚV, 2012. ISBN 978-80-87063-92-7. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/KURIKULUM/modularni_projektovani_skolnich_vz_nahled.pdf
45. Porovnání krajských normativů mzdových prostředků a ostatních neinvestičních výdajů stanovených jednotlivými krajskými úřady pro krajské a obecní školství v roce 2019: MSMT-9715/2019-1. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2019 [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/porovnani-krajskych-normativu-mzdovych-prostredku-a-7?highlightWords=9715%2F2019>
46. Principy rozpisu rozpočtu přímých výdajů regionálního školství územních samosprávných celků na rok 2020: MSMT-168/2020. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2020 [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-rozpisu-rozpocetu-primych-vydaju-regionalniho>
47. Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro rok 2020: MSMT-1753/2020-2. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2020 [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/52293/>
48. Reforma financování regionálního školství. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/reforma-financovani-regionalniho-skolstvi>
49. Republikové normativy škol a školských zařízení zřizovaných územními samosprávnými celky na rok 2019. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/republikove-normativy-skol-a-skolskych-zarizeni-zrizovanych-10?highlightWords=41631%2F2018>
50. Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2019 v úrovni MŠMT – KÚ. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/ekonomika-skolstvi/principy-normativniho-rozpisu-rozpocetu-primych-vydaju-rgs-3?highlightWords=41631%2F2018>
51. Principy normativního rozpisu rozpočtu přímých výdajů RgŠ územních samosprávných celků na rok 2019 č. j. MSMT-41631/2018. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2019, 15.1.2019 [cit. 2020-07-23].

Dostupné: https://www.msmt.cz/uploads/odbor_12/

41631_18/Rozpis_rozpoctu_RgS_USC_2019.pdf

52. Pravidla pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro rok 2019: MSMT-2019/2019-2. *MŠMT* [online]. Praha: MŠMT, 2019 [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/49590/>



SEZNAM ZKRATEK

DDH	Diplomovaná dentální hygienistka
DFA	Diplomovaný farmaceutický asistent
DNT	Diplomovaný nutriční terapeut
DOZ	Digitální otevřený zdroj
DPČ	Dohoda o pracovní činnosti
DPP	Dohoda o provedení práce
DVS	Diplomovaná všeobecná sestra
DZ	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy
DZL	Diplomovaný zdravotní laborant
ECTS	Evropský systém přenosu a akumulace kreditů
EQF	Evropský rámec kvalifikací
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ISCED	International Standard Classification of Education (česky mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)
MOOC	z anglického <i>Massive Open Online Course</i> , hromadný otevřený online kurz
NQF	Národní rámec kvalifikací
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
SŠ	Střední škola
VOŠZ	Vyšší odborná škola zdravotnická
VOV	Vyšší odborné vzdělávání
VŠ	Vysoká škola
VVŠ	Veřejná vysoká škola



SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet vyšších odborných škol v ČR, počet studentů a absolventů	11
Tabulka 2 Počet vyšších odborných škol a studentů v krajích.....	12
Tabulka 3 Vyšší odborné školy – studenti podle skupin oborů vzdělání.....	12
Tabulka 4 Vývoj počtu studentů VOŠ	13
Tabulka 5 Počty studentů v jednotlivých studijních oborech	17
Tabulka 6 Podíl studentů kombinované (či jiné) formy vzdělávání	18
Tabulka 7 Procento studentů, kteří úspěšně dokončí studium (denní f.)	20
Tabulka 8 Procento studentů, kteří úspěšně dokončí studium (jiné formy vzdělávání)	21
Tabulka 9 Postavení VOŠZ z hlediska koexistence se SŠ	22
Tabulka 10 Institucionální řešení VOŠZ	23
Tabulka 11 Oblasti spolupráce VOŠ a VŠ.....	23
Tabulka 12 Přijetí absolventů SŠ do vyššího ročníku VOŠ.....	25
Tabulka 13 Přijetí studentů nebo absolventů VŠ do vyššího ročníku VOŠ.....	26
Tabulka 14 Počty učitelů ve vyšších odborných školách	26
Tabulka 15 Úvazky učitelů ve vyšších odborných školách podle splnění požadavků na kvalifikaci	28
Tabulka 16 Struktura pedagogů vyučujících na VOŠ ve školním roce 2018/2019	28
Tabulka 17 Účast pedagogů na vzdělávacích akcích	29
Tabulka 18 Další vzdělávání pedagogických pracovníků v projektu Šablony I	30
Tabulka 19 Další vzdělávání pedagogických pracovníků v projektu Šablony II	31
Tabulka 20 Vybavenost učeben VOŠZ počítači	32
Tabulka 21 Služby školních knihoven	34
Tabulka 22 Počty knihovních jednotek.....	34
Tabulka 23 Přírůstky knihovních jednotek	34
Tabulka 24 Počet titulů odborných časopisů	34
Tabulka 25 Zapojené školy a počty odpovědí	36

Tabulka 26 Počet odpovědí podle jednotlivých oborů studia a ročníků	37
Tabulka 27 Postoje studentů k jejich studiu.....	37
Tabulka 28 Zájem pracovat v daném oboru po skončení studia.....	39
Tabulka 29 Změnili jste názor na studovaný obor v průběhu studia?	40
Tabulka 30 Hodnocení kvality výuky a kvality odborné praxe	42
Tabulka 31 Důvod pro výběr dané vyšší odborné školy	43
Tabulka 32 Hodnocení společenské prestiže studia na VOŠ studenty.....	44
Tabulka 33 Spolupráce s budoucími zaměstnavateli	57
Tabulka 34 Seznam měst.....	58
Tabulka 35 Rozdělení pracovišť podle oborů studia VOŠ.....	58
Tabulka 36 Rozdělení pracovišť podle typu školy absolventů.....	58
Tabulka 37 Srovnání znalostí a dovedností absolventů obou typů studia	59
Tabulka 38 Vývoj nezaměstnanosti absolventů VOŠ (duben příslušného roku).....	62
Tabulka 39 Přehled o nezaměstnanosti absolventů VOŠ podle oborů	63
Tabulka 40 Nezaměstnanost absolventů zdravotnických oborů	65
Tabulka 41 Kredity v bakalářském studiu a VOV	81
Tabulka 42 Kreditní systém na VOŠZ.....	83
Tabulka 43 Modulový systém výuky na VOŠZ	84
Tabulka 44 SWOT analýza	85
Tabulka 45 Porovnání krajských normativů vzdělávacího programu Diplomovaná všeobecná sestra v roce 2019	91
Tabulka 46 Normativ pro rok 2020 (Kč)	93
Tabulka 47 Indikátory výkonové části	95
Tabulka 48 Porovnání financování programu Diplomovaná všeobecná sestra (VOŠ) a Všeobecná sestra (VVŠ)	96

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet studentů VOŠ 2001-2018	13
Graf 2 Velikost VOŠ zdravotnických (podle počtu studentů)	15
Graf 3 Rozdělení škol podle počtu oborů	16
Graf 4 Počet škol nabízejících daný obor	16
Graf 5 Vývoj počtu studentů VOŠZ v denní formě studia	17
Graf 6 Vývoj počtu studentů VOŠZ v jiných formách studia	18
Graf 7 Mezioborové porovnání úspěšnosti dokončení studia (denní).....	21
Graf 8 Mezioborové porovnání úspěšnosti dokončení studia (komb. studium).....	22
Graf 9 Věková struktura učitelů VOŠ.....	27
Graf 10 Počet VOŠ zapojených do projektu tzv. Šablon I a II	30
Graf 11 Hodnocení kvality vybavenosti VOŠZ	32
Graf 12 Schopnost financování vybavení školy	33
Graf 13 Postoje studentů ke studiu jejich oboru.....	38
Graf 14 Atraktivita uplatnění v daném oboru	38
Graf 15 Zájem pracovat v daném oboru po skončení studia – po oborech	39
Graf 16 Důvody, pro které studenti nechtějí hledat uplatnění ve svém oboru	39
Graf 17 Zvolil/a byste znovu stejný obor studia?.....	40
Graf 18 Hodnocení kvality výuky studenty – podle ročníků.....	41
Graf 19 Hodnocení kvality výuky studenty – podle oborů	41
Graf 20 Hodnocení kvality odborné praxe studenty – podle oborů	41
Graf 21 Je pro Vás platba školného finančně náročná?	42
Graf 22 Jaké jsou Vaše plány po skončení studia na vyšší odborné škole?.....	43
Graf 23 Hodnocení společenské prestiže studia na VOŠ studenty	44
Graf 24 Preference pracovišť s ohledem na daný typ školy absolventa	59
Graf 25 Srovnání znalostí a dovedností absolventů obou typů studia.....	60

Graf 26 Jsou absolventi VOŠ pro Vás přínosem?.....	60
Graf 27 Hodnocení schopnosti adaptace absolventa VOŠ do pracovního procesu	61
Graf 28 Znalosti a dovednosti, kterých si u absolventů VOŠ zaměstnavatele nejvíce cení	61
Graf 29 Míra nezaměstnanosti u vybraných oborů VOŠ	64



SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Mapa VOŠZ.....	14
Obrázek 2 Schéma nového systému financování.....	90



SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I	Dotazník pro ředitele VOŠZ
Příloha II	Dotazník pro učitele VOŠZ
Příloha III	Dotazník pro studenty VOŠZ
Příloha IV	Dotazník pro zaměstnavatele VOŠZ
Příloha V	Seznam oslovených vyšších odborných škol k účasti na dotazníkovém šetření



PŘÍLOHA I - DOTAŽNÍK PRO ŘEDITELE VOŠZ

/Náhled – textová verze online dotazníku/

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

obracíme se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mají přispět ke zpracování analýzy role vyššího odborného vzdělávání a návrhu koncepce vyššího odborného vzdělávání ve školském systému České republiky. Dotazníkové šetření je realizováno v rámci projektu Inovace VOV_zdravotnická oblast. Publikované výsledky šetření budou anonymizovány.

Děkujeme za spolupráci.

Odborní řešitelé projektu

IDENTIFIKACE ŠKOLY

1. IZO školy:
2. Název školy:
3. Sídlo školy:
4. Počet studentů v jednotlivých oborech:

Obor	Počet studentů v denní formě		Počet studentů v kombinované formě	
	k 31. 10. 2018	k 31. 3. 2019	k 31. 10. 2018	k 31. 3. 2019
Diplomovaná/ý				
dentální hygienistka				
farmaceutický asistent				
nutriční terapeut				
všeobecná sestra				
zdravotní laborant				
zubní technik				

POSTAVENÍ VOŠ

5. Jaké je postavení Vaší VOŠ z pohledu koexistence se střední školou?
 - A. VOŠ je samostatný právní subjekt
 - B. VOŠ a SOŠ působí ve společně sdílených prostorách
 - C. VOŠ a SOŠ působí odděleně v jednom objektu se sdílením odborných učeben a laboratoří
 - D. VOŠ a SOŠ působí odděleně v samostatných objektech se sdílením odborných učeben a laboratoří
 - E. VOŠ a SOŠ působí zcela odděleně v rámci jednoho objektu
 - F. VOŠ a SOŠ působí zcela odděleně v různých objektech
6. V čem spatřujete možná pozitiva/negativa společného působení SŠ a VOŠ?

☐ Nemohu se vyjádřit, VOŠ je samostatný subjekt bez SŠ.
- 6.1. Za výhody považují:

☐ Sdílení odborného vybavení a učeben

☐ Uplatnění pedagogů na obou typech škol

☐ Možnost absolventů SŠ pokračovat ve studiu na VOŠ

☐ jiné:



6.2. Uvedte prosím, v čem případně spatřujete nevýhody společného působení SŠ a VOŠ:

.....

.....

.....

7. Spolupracuje Vaše škola s některou vysokou školou v ČR?

A. Ano

B. Ne

7.1. Pokud ano, uveďte prosím, v jakých oblastech

- ☐ Konzultace při tvorbě vzdělávacích programů
- ☐ Spolupráce při zajištění výuky pedagogů z VŠ na VOŠ
- ☐ Vzájemná výměna pedagogů mezi VOŠ a VŠ
- ☐ Společné projekty
- ☐ Dohoda o uznání dosaženého vzdělání absolventům VOŠ
- ☐ Bakalářský program poskytovaný VŠ v prostorách VOŠ
- ☐ Spolupráce na vedení absolventských prací
- ☐ Spolupráce na vedení bakalářských prací
- ☐ VŠ při přijetí ke studiu uznává absolventům vzdělání z VOŠ

Pokud ano, v jakém rozsahu?

- ☐ VŠ uznává praxi v plném rozsahu
- ☐ VŠ uznává praxi pouze z části
- ☐ VŠ má přesně stanovená kritéria pro uznávání vzdělání
- ☐ Není předem jasně definováno, co bude uchazečům uznáno
- ☐ Jiné:
- ☐ VOŠ při přijetí ke studiu uznává absolventům vzdělání z VŠ
- ☐ Jiná:

8. Umožňuje Vaše VOŠ přijetí do vyššího ročníku?

- ☐ 8.1. Absolventům SŠ – uveďte, kterých oborů se to týká:

Obor	
Diplomovaná/ý	
dentální hygienistka	ano – ne
farmaceutický asistent	ano - ne
nutriční terapeut	ano - ne
všeobecná sestra	ano - ne
zdravotní laborant	ano - ne
zubní technik	ano - ne

Pokud ne, uveďte prosím proč:

.....

.....

.....

.....



- ☐ 8.2. Studentům nebo absolventům VŠ – uveďte, kterých oborů se to týká:

Obor	
Diplomovaná/ý	
dentální hygienistka	ano - ne
farmaceutický asistent	ano - ne
nutriční terapeut	ano - ne
všeobecná sestra	ano - ne
zdravotní laborant	ano - ne
zubní technik	ano - ne

Pokud ne, uveďte prosím proč:

.....

.....

.....

.....

PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

9. Uveďte prosím, jaká je struktura pedagogů vyučujících na VOŠ ve školním roce 2018/2019 podle pracovního vztahu a dosaženého stupně vzdělání:

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet fyzických osob v daném pracovněprávním vztahu		
	Úvazek na VOŠ $\geq 0,5$	Úvazek na VOŠ $< 0,5$	jiná (DPP, DPČ)
středoškolské			
vyšší odborné			
vysokoškolské (Bc.)			
vysokoškolské (Mgr.)			
vysokoškolské (Ph.D.)			
Doc. a Prof.			

10. Uveďte prosím, kolik pedagogů vyučujících na VOŠ se v daném školním roce zúčastnilo odborných seminářů, konferencí, workshopů, stáží aj.

školní rok	v tuzemsku nebo na Slovensku	v zahraničí (mimo Slovenska)
2017/2018		
2018/2019		
předpoklad 2019/2020		

11. Kým je vedena odborná praxe, která probíhá mimo prostory školy?

Obor	Mentorem*	Odbornou učitelkou (pod přímým dohledem)
	počet hodin za studium	počet hodin za studium
Diplomovaná/ý		
dentální hygienistka		
farmaceutický asistent		



nutriční terapeut		
všeobecná sestra		
zdravotní laborant		
zubní technik		

** Za mentora považujeme odborného pracovníka, zaměstnance daného pracoviště, který zajišťuje dohled nad studentem při výkonu odborné praxe.*

12. Uveďte prosím, které pedagogické metody jsou ve výuce využívány a kolik pedagogů dané metody na daných oborech uplatňuje:

Obor							
Diplomovaná/ý							
dentální hygienistka	tento obor naše VOŠ nenabízí	e-podpora výuky (MOODLE, e-learning, MOOC, digitální otevřené zdroje aj.)	případová studie	projektová výuka	simulace a hry	výuka odborného předmětu v cizím jazyce	jiné:
farmaceutický asistent	tento obor naše VOŠ nenabízí	e-podpora výuky (MOODLE, e-learning, MOOC, digitální otevřené zdroje aj.)	případová studie	projektová výuka	simulace a hry	výuka odborného předmětu v cizím jazyce	jiné:
nutriční terapeut	tento obor naše VOŠ nenabízí	e-podpora výuky (MOODLE, e-learning, MOOC, digitální otevřené zdroje aj.)	případová studie	projektová výuka	simulace a hry	výuka odborného předmětu v cizím jazyce	jiné:
všeobecná sestra	tento obor naše VOŠ nenabízí	e-podpora výuky (MOODLE, e-learning, MOOC, digitální otevřené zdroje aj.)	případová studie	projektová výuka	simulace a hry	výuka odborného předmětu v cizím jazyce	jiné:
zdravotní laborant	tento obor naše VOŠ nenabízí	e-podpora výuky (MOODLE, e-learning, MOOC, digitální otevřené zdroje aj.)	případová studie	projektová výuka	simulace a hry	výuka odborného předmětu v cizím jazyce	jiné:
zubní technik	tento obor naše VOŠ nenabízí	e-podpora výuky (MOODLE, e-learning, MOOC, digitální otevřené zdroje aj.)	případová studie	projektová výuka	simulace a hry	výuka odborného předmětu v cizím jazyce	jiné:
		* Danou variantu uplatňuje: A. Méně než 25 % pedagogů B. 25 % – 50 % pedagogů C. 51 % – 75 % pedagogů D. Více než 76 % pedagogů					



KVALITA VYBAVENÍ ŠKOLY

13. Uveďte prosím, kolik učeben využívaných pro VOV je vybaveno počítačem s připojením k internetu a dataprojektorem?

- A. 100 %
- B. Více než 85 %
- C. 50 % - 85 %
- D. Méně než 50 %

14. Vyjádřete se prosím ke kvalitě vybavení školy podle jednotlivých oborů:

Obor		počítačové vybavení	kvalita připojení k internetu	vybavení odborných laboratoří	kvalita učebních pomůcek	množství učebních pomůcek
Diplomovaná/ý						
dentální hygienistka	tento obor naše VOŠ nenabízí	☐	☐	☐	☐	☐
farmaceutický asistent	tento obor naše VOŠ nenabízí	☐	☐	☐	☐	☐
nutriční terapeut	tento obor naše VOŠ nenabízí	☐	☐	☐	☐	☐
všeobecná sestra	tento obor naše VOŠ nenabízí	☐	☐	☐	☐	☐
zdravotní laborant	tento obor naše VOŠ nenabízí	☐	☐	☐	☐	☐
zubní technik	tento obor naše VOŠ nenabízí	☐	☐	☐	☐	☐
		* vynikající – velmi dobré – dobré – dostačující – špatné				

15. Umožňují Vám finanční prostředky inovovat a doplňovat učební pomůcky a vybavení školy?

- A. Rozhodně ano
- B. Spíše ano
- C. Spíše ne
- D. Rozhodně ne
- E. Jiný komentář:

16. Máte na Vaší VOŠ školní knihovnu?

- A. Ano
- B. Ne

17. Pokud ano:

17.1. Knihovna je umístěna:

- A. V oddělené místnosti určené pouze pro knihovnu
- B. Knihy jsou uloženy ve třídách a kabinetech
- C. V rámci jednoho kabinetu nebo např. sborovny
- D. Jiná možnost:



17.2. Jaké služby nabízí Vaše školní knihovna:

- ☐ Elektronický katalog přístupný přes internet
- ☐ Studovnu s počítači a přístupem na internet
- ☐ Studovnu bez počítačů či přístupu na internet
- ☐ Kopírování a tisk
- ☐ Zpracování rešerší
- ☐ Bezplatné WI-FI
- ☐ Přístup k licencovaným databázím
- ☐ Jiné:

17.3. Uveďte aktuální počet knihovních jednotek odborné literatury:

17.4. Uveďte, jaký byl v uvedených letech přírůstek knihovních jednotek (KJ) u odborné literatury?

rok	přírůstek KJ
2017	
2018	

17.5. Uveďte počet titulů odborných časopisů:

ZAPOJENÍ VOŠ DO REGIONÁLNÍ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

18. Uveďte prosím, jaké projekty mezinárodních mobilit jste realizovali v uvedených letech a kolik studentů VOŠ vycestovalo na zahraniční stáž/studijní pobyt.

školní rok	Dotační program (např. ERASMUS+, Norské fondy, aj.)	Počet studentů
2017/2018		
2018/2019		
předpoklad 2019/2020		

19. Zapojila se Vaše VOŠ za poslední 3 roky do nějakých dalších mezinárodních projektů? Pokud ano, uveďte prosím základní informace o těchto aktivitách.

období realizace projektů (v letech, např. 2018-2019)	Název dotačního programu	Forma nebo cíl mezinárodní spolupráce

20. Spolupracuje Vaše VOŠ aktivně s možnými budoucími zaměstnavateli Vašich absolventů? Uveďte příklady společně realizovaných aktivit (realizaci odborné praxe prosím neuvádějte).

Obor					
Diplomovaná/ý					
dentální hygienistka	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné



farmaceutický asistent	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné
nutriční terapeut	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné
všeobecná sestra	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné
zdravotní laborant	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné
zubní technik	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné
mezioborové aktivity	☐ workshopy, semináře, konference	☐ dny otevřených dveří	☐ odborné exkurze	☐ zapojení odborníka z praxe do výuky	☐ jiné

21. Jakými aktivitami přispíváte k rozvoji kvality života občanů ve Vašem regionu, kraji?

AKTIVITA	STRUČNÝ POPIS, PŘÍKLADY AKTIVIT
☐ Edukační programy pro školy a školky	☐
☐ Zajištění sportovních akcí, letních táborů, školy v přírodě aj. (zdravotníci apod.)	☐
☐ Účast na sbírkách	☐
☐ Programy pro seniory (přednášky, besídky aj.)	☐
☐ Aktivity k ochraně životního prostředí (účast na úklidu veřejného prostranství; vysazování stromů aj.)	☐
☐ Účast na Dnech zdraví apod. (měření krevního tlaku v lékárnách, glykémie aj.)	☐
☐ Jiné:	☐

22. Co Vás motivuje k realizaci aktivit v oblasti společenské odpovědnosti organizací?

- ☐ Je vyžadována občany
- ☐ Iniciativa studentů
- ☐ Iniciativa pedagogů
- ☐ Podpora zdraví a zdravého životního stylu v regionu
- ☐ Podpora marketingových aktivit školy
- ☐ Jiné:



HODNOCENÍ SEKTORU VYŠŠÍHO ODBORNÉHO STUDIA

23. Jaké jsou podle Vás největší problémy, s nimiž se sektor VOŠ potýká? (označte prosím max. 3)

- ☐ Úbytek uchazečů z důvodu konkurence vysokých škol
- ☐ Nízká kvalita uchazečů o studium
- ☐ Různá úroveň vstupních znalostí uchazečů o vzdělávání
- ☐ Nejasné postavení sektoru VOŠ ve vzdělávací soustavě
- ☐ Malé povědomí a nízký status v očích veřejnosti, resp. zaměstnavatelů
- ☐ Špatná prostupnost absolventů VOŠ na VŠ
- ☐ Legislativní začlenění do Školského zákona
- ☐ Problémy vyplývající z koexistence VOŠ a SŠ
- ☐ Nízké finanční zabezpečení, především kombinované formy vzdělávání
- ☐ Absence rozvojových programů VOŠ
- ☐ Chybějící systém dalšího vzdělávání pedagogů na VOŠ
- ☐ Problémy s akreditacemi vzdělávacích programů
- ☐ Špatný systém hodnocení a zabezpečení kvality VOV
- ☐ Špatné uplatnění absolventů, a to z důvodu:

Diplomovaná/ý					
dentální hygienistka	☐ nízká poptávka po absolventech na trhu, trh byl již saturován	☐ stejný obor na VŠ	☐ špatné finanční ohodnocení	☐ malá prestiž oboru	☐ jiné:
farmaceutický asistent	☐ nízká poptávka po absolventech na trhu, trh byl již saturován	☐ stejný obor na VŠ	☐ špatné finanční ohodnocení	☐ malá prestiž oboru	☐ jiné:
nutriční terapeut	☐ nízká poptávka po absolventech na trhu, trh byl již saturován	☐ stejný obor na VŠ	☐ špatné finanční ohodnocení	☐ malá prestiž oboru	☐ jiné:
všeobecná sestra	☐ nízká poptávka po absolventech na trhu, trh byl již saturován	☐ stejný obor na VŠ	☐ špatné finanční ohodnocení	☐ malá prestiž oboru	☐ jiné:
zdravotní laborant	☐ nízká poptávka po absolventech na trhu, trh byl již saturován	☐ stejný obor na VŠ	☐ špatné finanční ohodnocení	☐ malá prestiž oboru	☐ jiné:
zubní technik	☐ nízká poptávka po absolventech na trhu, trh byl již saturován	☐ stejný obor na VŠ	☐ špatné finanční ohodnocení	☐ malá prestiž oboru	☐ jiné:

24. Jaké institucionální řešení z různých možností diskutovaných v souvislosti s legislativními změnami v sektoru VOŠ preferujete z pohledu dalšího vývoje Vaší školy nejvíce?

- A. Zachovat stávající stav
- B. Spojení více VOŠ
- C. Oddělit se od SŠ a stát se samostatnou VOŠ
- D. Jiné:



KREDITNÍ SYSTÉM A MODULOVÝ SYSTÉM VÝUKY

**Modul = ucelená část vzdělávání nebo vzdělávacího programu, která má jasně definované vstupní podmínky, vzdělávací cíle, očekávané výsledky vzdělávání; definuje určitý soubor vědomostí a dovedností; je ohodnocen určitým počtem kreditů a je možné jej zapojit do více vzdělávacích programů. Nemusí být nutně pevně zařazen do daného ročníku či studijního období.*

25. Uveďte prosím tu variantu, která nejlépe vystihuje situaci na Vaší škole, co se týče kreditního systému:

- A. Kreditní systém máme zaveden v plném rozsahu
- B. Kreditní systém máme zaveden plně, ale jen u některých oborů
- C. Kreditní systém postupně zavádíme
- D. Zavedení kreditního systému plánujeme v nejbližší době
- E. O zavedení kreditního systému uvažujeme, ale nemáme dost informací
- F. Kreditní systém je pro naše potřeby nevhodný
- G. O zavedení kreditního systému jsme dosud neuvažovali

26. Vyznačte prosím, které z uvedených parametrů vzdělávání mohou studenti ovlivnit vlastní volbou:

- ☐ Rozložení průběhu vzdělávání na delší časové období
- ☐ Posloupnost absolvovaných předmětů (modulů)
- ☐ Rozložení vyučovacích hodin (individuální rozvrh hodin)
- ☐ Individuální rozložení termínů odborné praxe
- ☐ Volba pedagoga při obsazení předmětu více pedagogy
- ☐ Možnost kompenzace chybějící či nevyhovující klasifikace započtením výborných výsledků v jiných předmětech (modulech)
- ☐ Jiné:

27. Využíváte na Vaší VOŠ modulový* systém výuky?

- A. Ano
- B. Ne

27.1. pokud ne: Uvítali byste zavedení modulového systému* výuky na VOŠ?

- A. Ano
- B. Ne

27.2. pokud ano: Které z uvedených variant byste hodnotili jako přínosné?

- ☐ Možnost studenta volit si dle potřeby pořadí modulů
- ☐ Možnost VOŠ zařazovat moduly do požadovaného studijního období
- ☐ Možnost vyučovat dané moduly v různých ročnících
- ☐ Možnost výuky daného modulu napříč obory
- ☐ Jiné:



PŘÍLOHA II - DOTAZNÍK PRO UČITELE VOŠZ

/Náhled – textová verze online dotazníku/

Vážení respondenti,

obracíme se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mají přispět ke zpracování analýzy role vyššího odborného vzdělávání a návrhu koncepce vyššího odborného vzdělávání ve školském systému České republiky. Dotazníkové šetření je realizováno v rámci projektu Inovace VOV_zdravotnická oblast. Publikované výsledky šetření budou anonymizovány.

Děkujeme za spolupráci.

A Odborné zaměření učitele

☐ Učitel odborných předmětů

☐ Učitel cizích jazyků

B Vyberte prosím obory, na kterých převážně vyučujete:

☐ Diplomovaná dentální hygienistka

☐ Diplomovaný farmaceutický asistent

☐ Diplomovaný nutriční terapeut

☐ Diplomovaná všeobecná sestra

☐ Diplomovaný zdravotní laborant

☐ Diplomovaný zubní technik

1. Jak hodnotíte zájem studentů 1. ročníku o studium?

"Většina studentů 1. ročníku má reálnou představu o studovaném oboru."

☐ Rozhodně souhlasím

☐ Spíše souhlasím

☐ Spíše nesouhlasím

☐ Rozhodně nesouhlasím

2. Vstupní úroveň studentů 1. ročníku vyššího odborného studia:

☐ Rok od roku stoupá

☐ Rok od roku klesá

☐ Je stále stejná, nemění se

3. Můžete odhadnout, jaké výstupní úrovně včetně odborného jazyka dosáhne většina absolventů Vaší vyšší odborné školy ve skutečnosti?

☐ Velmi pokročilé znalosti

☐ Pokročilé znalosti

☐ Základní znalosti

☐ Velmi slabé znalosti



4. Co je podle Vás hlavním důvodem studentů pro předčasné ukončování studia?

- ☐ Přecházejí na vysokou školu
- ☐ Nejeví zájem o obor
- ☐ Nastupují do zaměstnání
- ☐ Přecházejí na jiný obor studia
- ☐ Nezvládnou studium (neudělají zkoušky)
- ☐ Jiné:
- ☐ Nevím

5. Ve kterém ročníku podle Vás dojde k vyrovnání odborných dovedností mezi absolventy příbuzných oborů SŠ a absolventy zcela odlišných nezdravotnických oborů?

- ☐ Ještě v průběhu prvního ročníku
- ☐ V průběhu druhého ročníku
- ☐ Ve třetím ročníku
- ☐ Nikdy

6. Co by podle Vás více motivovalo studenty ke studiu?

.....

.....

.....

7. Jakou společenskou prestiž má podle Vás studium na vyšší odborné škole?

- ☐ Velmi vysokou
- ☐ Vysokou
- ☐ Průměrnou
- ☐ Nízkou
- ☐ Velmi nízkou



PŘÍLOHA III - DOTAZNÍK PRO STUDENTY VOŠZ

/Náhled – textová verze online dotazníku/

Vážení respondenti,

obracíme se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mají přispět ke zpracování analýzy role vyššího odborného vzdělávání a návrhu koncepce vyššího odborného vzdělávání ve školském systému České republiky. Dotazníkové šetření je realizováno v rámci projektu Inovace VOV_zdravotnická oblast. Publikované výsledky šetření budou anonymizovány.

Děkujeme za spolupráci.

A Studovaný obor

- ☐ Diplomovaná dentální hygienistka
- ☐ Diplomovaný farmaceutický asistent
- ☐ Diplomovaný nutriční terapeut
- ☐ Diplomovaná všeobecná sestra
- ☐ Diplomovaný zdravotní laborant
- ☐ Diplomovaný zubní technik

B Ročník studia

- ☐ první
- ☐ druhý
- ☐ třetí

C Škola

název školy	
město	

1. Studium tohoto oboru mě

- ☐ Baví
- ☐ Spíše baví
- ☐ Spíše nebaví
- ☐ Nebaví

2. Možnost pracovat v tomto oboru je z mého pohledu

- ☐ Velmi zajímavá
- ☐ Spíše zajímavá
- ☐ Spíše nezajímavá
- ☐ Zcela nezajímavá



3. V tomto oboru do budoucna

- ☐ Rozhodně chci pracovat
- ☐ Spíše chci pracovat
- ☐ Spíše nechci pracovat
- ☐ Rozhodně nechci pracovat
- ☐ Zatím nevím

3.1 Pokud v oboru nechcete pracovat, pak z důvodu:

- ☐ Špatného finančního ohodnocení
- ☐ Časové náročnosti (směnnost aj.)
- ☐ Velké fyzické/psychické náročnosti na danou profesi
- ☐ Nechci vůbec zůstat ve zdravotnictví
- ☐ Chci hledat uplatnění ve zdravotnictví, ale v jiném než studovaném oboru
- ☐ Jiné

4. Pokud byste se znovu rozhodoval/a pro výběr oboru, volil/a byste stejně?

- ☐ Rozhodně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Rozhodně ne
- ☐ Nevím

5. Změnil se za dobu studia Váš názor na studovaný obor?

- ☐ Ano, pozitivně
- ☐ Ano, negativně
- ☐ Ne

6. Jak hodnotíte kvalitu výuky?

- ☐ Výborná
- ☐ Velmi dobrá
- ☐ Průměrná
- ☐ Horší
- ☐ Velmi špatná

7. Jak hodnotíte odbornou praxi?

- ☐ Výborná
- ☐ Velmi dobrá
- ☐ Průměrná
- ☐ Horší
- ☐ Velmi špatná



8. Je pro Vás platba školného na vyšší odborné škole finančně náročná?

- ☐ Rozhodně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Rozhodně ne

9. Jaké jsou Vaše plány po skončení studia na vyšší odborné škole?

- ☐ Nastoupit do zaměstnání ve studovaném oboru
- ☐ Nastoupit do / pokračovat v / zaměstnání mimo studovaný obor
- ☐ Pokračovat ve studiu stejného oboru na vysoké škole
- ☐ Nastoupit ke studiu na jiný obor na vysoké škole
- ☐ Jiné

10. Vyšší odbornou školu jsem si vybral/a, protože:

- ☐ Přesně splňuje mé požadavky
- ☐ Mě připraví na budoucí povolání
- ☐ Jsem se nedostal/a na vysokou školu
- ☐ Mně tuto školu doporučili známí/rodina/školní poradce aj.
- ☐ Má příznivou polohu, je v blízkosti bydliště apod.
- ☐ Má dlouholetou tradici
- ☐ Má dobré jméno v regionu
- ☐ Jiný důvod:

11. Jakou společenskou prestiž má z Vašeho pohledu studium na vyšší odborné škole?

- ☐ Velmi vysokou
- ☐ Vysokou
- ☐ Průměrnou
- ☐ Nízkou
- ☐ Velmi nízkou



PŘÍLOHA IV - DOTAZNÍK PRO ZMĚSTNAVATELE ABSOLVENTŮ VOŠZ

/Náhled – textová verze online dotazníku/

Vážení respondenti,

obracíme se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož výsledky mají přispět ke zpracování analýzy role vyššího odborného vzdělávání a návrhu koncepce vyššího odborného vzdělávání ve školském systému České republiky. Dotazníkové šetření je realizováno v rámci projektu Inovace VOV_zdravotnická oblast. Publikované výsledky šetření budou anonymizovány.

Děkujeme za spolupráci.

A Organizace

Název:	
Město	

B Vyberte prosím ty obory, jejichž absolventy na svých pracovištích zaměstnáváte:

- ☐ Diplomovaná dentální hygienistka
- ☐ Diplomovaný farmaceutický asistent
- ☐ Diplomovaný nutriční terapeut
- ☐ Diplomovaná všeobecná sestra
- ☐ Diplomovaný zdravotní laborant
- ☐ Diplomovaný zubní technik

C Na pracovišti máme zkušenosti s absolventy

- ☐ Vyšších odborných škol
- ☐ Vysokých škol
- ☐ Vyšších odborných škol i vysokých škol

1. Preferujete absolventy vyššího odborného studia či bakalářského studia?

- ☐ Vyššího odborného studia
- ☐ Bakalářského studia
- ☐ Nerozlišujeme absolventy vyššího odborného studia a bakalářského studia

2. Ohodnoťte prosím znalosti a dovednosti absolventů vyššího odborného studia:

Praktické dovednosti	☐	☐	☐	☐	☐
Odborné teoretické znalosti	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost řešit problémy	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikativnost	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost zapojit se do týmové spolupráce	☐	☐	☐	☐	☐
Samostatnost, odpovědnost a výkonnost	☐	☐	☐	☐	☐
Organizační schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Množství odvedené práce	☐	☐	☐	☐	☐
Vztah k oboru	☐	☐	☐	☐	☐
Manažerské schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐



3. Ohodnoťte prosím znalosti a dovednosti absolventů bakalářského studia:

Praktické dovednosti	☐	☐	☐	☐	☐
Odborné teoretické znalosti	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost řešit problémy	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikativnost	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost zapojit se do týmové spolupráce	☐	☐	☐	☐	☐
Samostatnost, odpovědnost a výkonnost	☐	☐	☐	☐	☐
Organizační schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐
Množství odvedené práce	☐	☐	☐	☐	☐
Vztah k oboru	☐	☐	☐	☐	☐
Manažerské schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐

4. Jsou pro Vás absolventi vyšších odborných škol přínosem?

- ☐ Rozhodně ano
- ☐ Spíše ano
- ☐ Spíše ne
- ☐ Rozhodně ne

5. Jak hodnotíte schopnost adaptace absolventa vyššího odborného studia do pracovního procesu (rychlost zapojení do běžných pracovních činností a pochopení dané problematiky)?

- ☐ Velmi dobrá v krátkém čase
- ☐ Dobrá v dostačujícím čase
- ☐ Horší a v delším čase
- ☐ Špatná a ve velmi dlouhém čase

6. Kterých znalostí/dovedností/schopností si u absolventů vyšších odborných škol nejvíce ceníte?

- | | |
|---------------------------------------|--|
| ☐ Odborné | ☐ Znalost práce s výpočetní technikou |
| ☐ Komunikační | ☐ Schopnost týmové spolupráce |
| ☐ Organizační | ☐ Žádných |
| ☐ Samostatnost | ☐ Jiné |

7. Které znalosti/dovednosti/schopnosti u absolventů vyšších odborných škol naopak nejvíce postrádáte?

.....

8. Mají nově přijímaní zaměstnanci z řad absolventů VOŠ nějaké specifické požadavky na Vás jako zaměstnavatele?

- ☐ ne
- ☐ ano

8.1 Pokud ano, které na příklad?

- ☐ Zkrácený úvazek
- ☐ Bez nočních směn
- ☐ Jiné:



PŘÍLOHA V - SEZNAM OSLOVENÝCH VOŠ K ÚČASTI NA DOTAZNÍKOVÉM ŠETŘENÍ

	Název školy	Adresa	Zřizovatel	Dotazník vyplněn
1.	Vyšší odborná škola, střední odborná škola a základní škola MILLS, s.r.o	Nám. 5. května, 250 88 Čelákovice	PaedDr.Monika Volbich Monfortová, PaedDr. Michaela Myšková	Ne
2.	Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola	Alšovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1	Kraj Praha	Ne
3.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Žďár nad Sázavou	Dvořákova 4, 591 01 Žďár n./Sázavou	Kraj Vysočina	ANO
4.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Merhautova 15, 613 00 Brno	Jihomoravský kraj	ANO
5.	Vyšší odborná škola zdravotnická, Brno, Kounicova 16	Žerotínovo nám. 6, 602 00 Brno	Jihomoravský kraj	ANO
6.	Střední zdravotnická škola a Vyšší zdravotnická škola, České Budějovice,	Husova 3, 371 60 České Budějovice	Jihočeský kraj	ANO
7.	Vyšší zdravotnická škola Bílá vložka, s.r.o.	Zachariášova 3, 370 01 České Budějovice	VOŠ Bílá vložka, s.r.o.	ANO



8.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Havlíčkův Brod	Masarykova 2033, 580 02 Havlíčkův Brod	Kraj Vysočina	ANO
9.	Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola	Komenského 234, 500 03 Hradec Králové	Královéhradecký kraj	ANO
10.	FARMEKO – Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední odborná škol, s.r.o.	Znojemská 76, 586 01 Jihlava	Ing. Miroslav Klofáč	ANO
11.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Karlovy Vary	Poděbradská 2, 360 01 Karlovy Vary	Karlovarský kraj	ANO
12.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Havířská 1141, 272 01 Kladno	Středočeský kraj	ANO
13.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Karoliny Světlé 135, 280 50 Kolín	Středočeský kraj	ANO
14.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, příspěvková organizace	Kostelní 9, 460 31 Liberec 2	Liberecký kraj	ANO
15.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	B. Němcové 482, 293 01 Mladá Boleslav	Středočeský kraj	ANO



16.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Soudní 20, 288 02 Nymburk	Středočeský kraj	ANO
17.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Emanuela Pöttinga a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Olomouc	Pöttingova 2, 771 00 Olomouc	Olomoucký kraj	ANO
18.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Ostrava, příspěvková org.	Jeremenkova 2, 703 00 Ostrava	Moravskoslezský kraj	ANO
19.	Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií, s.r.o.	Ledická 35, 323 21 Plzeň	Mgr. Simona Štruncová, Jiří Winkelhöfer, Jan Přecechtěl, MBA	ANO
20.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Plzeň,	Karlovarská 99, 323 17 Plzeň	Plzeňský kraj	ANO
21.	Soukromá vyšší odborná škola zdravotnická MEDEA, s.r.o.	Základní škola Na Chodovci 2700/54, 140 00 Praha 4	MUDr. Ladislav Kindl	ANO
22.	Soukromá vyšší odborná škola zdravotnická pro dentální hygienistky, s.r.o.	Sekaninova 12, 128 00 Praha 2	MUDr. Ladislav Kindl	ANO
23.	Vyšší odborná škola zdravotnická Suverenního řádu maltézských rytířů	Ječná 22, 120 00 Praha 2	Suverenní řád maltézských rytířů	ANO



24.	Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola	5. května 51, 140 00 Praha 4	hl. m. Praha	ANO
25.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická	Jiráskovy sady 113, 261 01 Příbram I.	Středočeský kraj	ANO
26.	Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Trutnov	Procházkova 303, 541 01 Trutnov	Královéhradecký kraj	ANO
27.	Vyšší odborná škola a Střední škola veterinární, zemědělská a zdravotnická Třebíč	Žižkova 505, 674 53 Třebíč	Kraj Vysočina	ANO
28.	Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední škola zdravotnická, příspěvková organizace	Palachova 35, 400 01 Ústí nad Labem	Ústecký kraj	ANO
29.	Masarykovo gymnázium SŠ zdravotnická a VOŠ zdravotnická Vsetín	Nám. Svobody 809, 755 01 Vsetín	Zlínský kraj	ANO
30.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Zlín	Broučkova 372, 760 01 Zlín	Zlínský kraj	ANO
31.	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Znojmo, příspěvková organizace	Jana Palacha 8/10, 669 33 Znojmo	Jihomoravský kraj	ANO
32.	VOŠ, OA, SPgŠ a SZŠ, Most, p.o.	Zd. Fibicha 2778, 434 01 Most	Ústecký kraj	ANO

